

MARCI HIERONYMI VIDÆ CREMONENſis Albæ Epiſcopi Chriſtiados Libri ſex.

HARLEMI.

Excudebat Ioannes Zurenus, An. M. D. LXII.

Cum Gratia & Priuilegio.

CORNELII GRAPHEI, IN sex Christiados libros Argumenta.

1 *Primus habet Solymam vt Christus contendit in vrbem,*
2 *Proditur à Iuda Dominus, capiturq́; Secũdo,*
3 *Et genus, & patriam Meßiæ Tertius ædit,*
4 *Quartus itẽ magni facta inclyta narrat Iesu,*
5 *Innocuus Quinto pro nobis occidit agnus,*
6 *Cantat io Sextus magnum illũ ex morte triumphum.*

ARGVMENTVM EIVSDEM in Primum Christiados librum.

SEruator Solymam tendẽs non solus ad vrbem
Hierichuntini Zacchæi tecta subintrat,
Lazarus extinctus, reuocatur, fœmina nardum
Fundit odoratam, pueri palmasque oleasque
Prætendunt Regi, Bethesdæ curat ad antrum
Morbosum quendam, vendentesque eijcit ille
E templo, tum vrbis deplorat fata, misertus
Hinc mœcham saxis perituram absoluit, et inde
Exhibet æthereum Thaburæo in vertice formã.

M. HIERO-

NYMI VIDÆ CHRISTIADOS Liber primus.

QVI mare, qui terras, qui cælum numine comples Inuocatio cum propositione.
Spiritus alme, tuo liceat mihi munere regem
Bis genitum canere, è superi qui sede parentis
Virginis intactæ grauidam descendit in aluum,
Mortalesq; auras hausit puer, vt genus vltus
Humanum eriperet tenebris, & carcere iniquo
Morte sua, manesque pios inferret Olympo.
Illũ sponte hominũ morientem ob crimina tellus
Ægra tulit, puduitque poli de vertice solem
Aspicere, & tenebris insuetis terruit orbem.
Fas mihi te duce mortali immortalia digno
Ore loqui, interdumque oculos attollere cœlo,
Et lucem accipere æthercam, summique parẽtis
Consilia, atque necis tam diræ euoluere causas.
Iam prope mortis erant metæ, finisque laborũ Narratio.
Christo aderat, Solymumq; ideo haud ignarus ad vrbẽ
Phœnicũ extremis remeãs de finib⁹ ibat, Iesus proficiscit Hierosolymã.
Illũ ingẽs comitũ numerus iuuenesque, senesque
Sponte sequebantur, rerum quos fama trahebat

Vndiq; collectos, nam magnas siue per vrbes
Ferret iter, seu desertis in montibus iret,
Olli se innumeri iungebant vsq; parati
Iussa sequi, vellet quascunq; abducere in oras,
Atq; nouos erat hic semper fas cernere cœtus.
Pinifero veluti Vesuli de vertice primum
Cōparatio *It Padus exiguo sulcans sata pinguia riuo,*
Hinc magis, atq; magis labendo viribus auctus
Surgit, latifluoq; sonans se gurgite pandit
Victor, opes amnes varij auxiliaribus vndis
Hinc addunt, atq; inde suo nec se capit alueo
Turbidus, haud vno dū rūpat in æquora cornu.
Tum vero numero socios seiunxit ab omni
Bissenos, sibi quos olim delegit, vt essent
Tantorum memores operum, testesq; laborum.
Atque vbi secretos nemora in seclusa vocauit
Procera innitens cedro mœstissimus ore,
Eq; imo rumpens suspiria pectore fatur.
Ventum ad supremum socij, data tēpora vitæ
Exegi in terris, lux nunc infanda propinquat,
Meq; pij manes expectant, illius ergo
Ecce ascendimus Hierosolyma. *En vltro infensam Solymorū ascendimus vrbem.*
Illic informis leti mihi dira parantur
Supplicia, immeritū me nunc coniurat in vnum
Sæua sacerdotum manus, vt non inscius ipse
Prædixi toties, ac vobis cuncta retexi.
Ibo, morte mea veterum scelus omne piabo.
Apostrophe *His me prime malis oneras pater, ipse tulisti*

Dulcia

Dulcia poma, mibi sed nunc tua furta luendum. ad Adamũ
Cum tamen expulerit tenebras lux tertia rebus,
Aëreas cæde abluta reuocabor in auras.
Vos etiam, quos non pertæsum deniq; nostri,
Funera acerba manent, audete, & lucis amori "
Istius æternum vitæ immortalis honorem "
Mecũ oẽs præferte, domus non hæc data, non hæ ,,
Sunt vobis propriæ sedes, vos ætheris alti ,,
Lucida templa vocant, stellis florentia regna, ,,
Pax vbi secura, ac requies optata laborum. ,,
Hic domus, hic patria, huc omnes cõtendite læti ,,
Angustum per iter, vestras hic figite sedes. ,,
Dixerat, at socij defixi lumina mœstis "
Hærebant animis, ac tristia multa putabant. "
Tũ senior Petrus haud linguæ, vociue pepercit
Et tali Diuum affatus sermone precatur:
Nate Deo, quæ tanta Deum te denique cœli
Vis agit, vt libeat letum crudele pacisci
Pro quoquã, aut certis vltro te offerre periclis?
Quin age te incolumi potius (potes omnia quãdo
Nec tibi nequicquã pater est, q sidera torquet)
Perficias, quodcunq; tibi nunc instat agendum,
Non adeò exosus lucem, ingratusq; salutis.
Hos animos, hanc confestim precor exue mentẽ.
Ipse tui miserere, tuùm miserere, nec vltro
Proijce nos, qui te, tendis quocunque, sequemur.
Sic ille, increpuit dictis quem talibus heros.
Non pudet ô nunquam sapiens mortalia semper

Petrus increpatur. Voluere nube oculos pressum cœlestiū inanem?
Nec potis es vanis vnquam desuescere curis?.
» Hæc ne tibi consulta mei suasere labores?
» Non hoc consiliis, non hoc autoribus istis
» Tēpus eget, genitor iussis haud mollibus vrget.
» At vos ô, rebus spretis mortalibus omnes
» Ferte viri, & duros animo tolerate labores,
» Oblitique hominem cœlo altas tollite mentes.
» Et cum mortales linguas in iurgia soluent
» Vos contra, falsis onerantes nomina vestra
» Criminibus, gaudete, ac firmo pectore ferte,
» Indignamque ignominiam contemnite læti.
» Hinc fortunatos vos dicite, præmia quando
» Certa manet, oriturque ingēs hinc gloria vestra.
Hæc fatus, montes aditum fert tristis in altos.
Incedunt vnà socij cum Rege parati
Cuncta pati, et iuuenis sortē indignantur iniquā
Iesus apud Zacchæum diuersatur. Et iam palmosæ subit Hierichontis ad vrbem.
Zacchæi excipitur tecto, mensisque paratis,
Cui quondā componere opes per fasque, nefasque
Immensas amor acer erat, sed luce recepta
Hospitis aduentu cœpit male parta luendo
Reddere cuique suum, partiri cætera egenis,
Tot facti infectique auri congesta talenta.
Lazarus infirmatur. Hic subito nō læta ferens grauis impulit aures
Nuntius, atque animū rumore momordit amaro
Lazar⁹ haud pcul hinc Bethanes regna tenebat
Diues opum, clarus genus alto à sanguine regum.

Nam pater ingentes Syriæ frenauerat oras,
Viq́ue sibi captas quondam subiecerat vrbes.
Nemo illo hospitibus facilis magis, omnibus illa
Noctes atque dies domus vltro oblata patebat.
Huc etiam persæpe ipsum succedere Christum
Haud piguit, creberque domus indulsit amicæ
Hospitio, atque Deum posita se nube retexit.
Hunc igitur postquã morientem accepit, et acri
Vix morbo correptum auras haurire supremas,
Et quasi iam leti portas luctarier ante,
Demisit lachrymas, socijsq́ue hæc edidit ore.
Cedamus, leto actutum reuocandus amicus
In lucem, modo me summus pater audiat ipse,
Atque suas velit hic, vt sæpe, ostendere vires.
Hæc ait, & gressum Bethanæ tendit ad vrbem.
Prosequitur comitum manus ingens, atq; vidẽdi
Innumeri studio socios se protinus addunt.
Interea longe mundi regnator opaci,
Infelix monstrum, penitus non inscius illam
Iã prope adesse diem, superi qua maximus vltor
Imperio patris infernis succederet oris
Manibus auxilio, ac sedes vastaret opertas,
Sollicitus partes animum versabat in omnes, Consilium Satanæ aduersus Iesum.
Si qua forte potis regno hanc auertere cladem,
Moliriq́ue deo letum meditatur, ea vna
Deniq; cura animo sedet, hæc sæpe vna resurgit,
Demens, qui id propter tantũ non viderat ipsum
Demissum cœlo iuuenem, quo sponte piaret

 Morte

Morte obita veterũ culpam, et scelus oẽ parẽtũ.
Protinus acciri diros ad regia fratres
Limina, conciliũ horrendũ, & genus omne suorũ
Imperat. ecce igitur dedit ingens buccina signũ.
Quo subito intonuit cæcis domus alta cauernis
Vndiq; opaca, ingens, antra intonuere profunda,
Atq; ꝓcul grauido tremefacta est corpore tellus.
Demonũ descriptiones. Continuo ruit ad portas gens omnis, & adsunt
Lucifugi cœtus varia, atq; bicorpora monstra,
Pube tenus hominũ facies, verũ hispida ĩ anguẽ
Desinit ingenti sinuata volumine cauda.
Gorgonas hi, Sphyngasq; obscœno corpore reddũt
Cẽtaurosq;, Hydrasq; illi, igniuomasq; Chimæras
Centum alij Scyllas, ac fœdificas Harpyias,
Et quæ multa homĩes simulacra horrẽtia fingũt.
At centumgeminus flammanti vertice supra est
Arbiter ipse Erebi, centenaque brachia iactat
Centimanus, totidemq; eructat faucibus æstus.
Omnes luctificum fumumque, atrosq; procaci
Ore, oculisq; ignes, & vastis naribus efflant.
Omnibus intorti pendent pro crinibus angues
Nexantes nodis sese, ac per colla plicantes
In manibus rutilæq; faces, vncique tridentes,
Queis sontes animas subigũt, atq; ignibus vrgẽt.
Nec minus illi etiam diuersis partibus orbis
Conueniunt properi, qui terris omnibus errant
Hortantes scelera, ac varijs mortalia ludunt
Pectora imaginibus, rectique obliuia suadent.
Nec

Nec non ventorum, tempestatumque potentes,
Nubiuagum genus, haud certa regione locati,
Nimborum in media consueti nocte vagari.
Ergo animis prōpti, atque opibus coiere parati
Vna omnes, fremitu vario sonat intus opaca
Regia, rex donec nigram igne tricuspide dextrā
Armatus cœtu in medio sic farier orsus.

Tartarei proceres, cælo gens orta sereno, Oratio Satanæ aduersus Christum.
Quos olim huc superi mecum inclementia regis
Æthere deiectos flagranti fulmine adegit,
Dum regno cauet, ac sceptris multa inuidus ille
Permetuit, refugitq; parem, quæ prælia toto
Egerimus cælo, quibus olim denique vtrinque
Sit certatū odijs, notum, et meminisse necesse est.
Ille astris potitur, parte & plus occupat æqua
Ætheris, ac pœnas inimica è gente recepit
Crudeles, pro sideribus, pro luce serena
Nobis senta situ loca, sole carentia tecta
Reddidit, ac tenebris iussit torquere sub imis
Immites animas hominum, illætabile regnum.
Haud superæ aspirare poli datur amplius aulæ.
Ingens ingenti claudit nos obice tellus,
In partemque homini nostri data regia cæli est.
Nec satis, arma iterum molitur, & altera nobis
Bella ciet, regnisque etiam nos pellit ab imis.
Id propter iuuenem ætherea demisit ab arce
Seu natum, siue alitibus de fratribus vnum.
Iamq; aderit, fretusque armis cælestibus ille

Sedibus exitium vehet his, & regna recludet
Infera, concessasque animas nostro eximet orbe.
Fors quoque nos, nisi non segnes occurrimus ipsos
Arcta in vincla dabit, vinctosq; inducet Olympo
Victor ouans, superi illudet toto æthere captis.
Iste autem quamuis mortalia membra caducus
Induerit, tamen est nostris imperditus armis.
Nempe ego sæpe adij, coramque interritus vrgẽs
Tentaui insidijs nequicquam (non ea me res
Falsum habuit, neq; enĩ nunc primũ talia cerno)
Quas non in facies, quæ non mutatus in ora
Accessi incassum? semper me reppulit ipse
Non armis vllis fretus, non viribus vsus,
Sed tantum veterum repetito carmine vatum
Irrita tentamenta, dolos, & vim exijt omnem.
Ergo quæ mihi nunc surgit sententia pandam.
Ille iter antiquas Solymorum instaurat ad arces.
Sit licet inuisus magnæ primoribus vrbis.
Sacerdotes infensi Christo. *Quippe sacerdotes odijs ingentibus illi*
Infensi insidias, vt cuique est copia, tendunt
Solliciti veterum pro relligione parentum;
Vt ferro incautum superent, & funere mulctet.
Quãdoquidẽ ille nouos ritus, noua sacra p vrbes
Instituit, priscasque audet rescindere leges.
Hic opibus vestris opus, en nunc confieri rem
Tempus adest, in eum cuncti maioribus illos
Inflammate odiis & vera, & praua canentes,
Pestiferũque animis furtim inspirate venenum.

Ne

Ne victi, oblitique iras corda aspera ponant,
Sed saeui magis, atque magis, stimulisq; subacti
Acribus absistant nunquam, nisi caede peracta.
Si vero, si quis socijs ex ipsius vnum
Bis senis capere atque dolis peruertere possit.
Res confecta, metus penitus sublatus, & omnes
Praecipitate moras, fluxis succurrite rebus.
Nunc tectis opus insidijs, nunc viribus vsus.
Vix ea fatus, vbique ruentes iussa facessunt
Autores scelerum, portisque ex omnibus alte
Diuersi rumpũt, tremit abdita murmure tellus.
Incubuere auris, trinitas anguibus alas
Obscurũ per inane mouent, terrasque capessunt.
Non tam olim densa sublimes nube per auras Cõparatio.
Florilegae glomerantur apes aestatẽ serena
Nubifugo Borea, et madidis cessãtibus Austris
Si quando exorta est inter discordia reges,
Saeuaq́ne collatis inuadunt praelia signis.
Veh quibus institerint terris, q̃bus orbis in oris
Dira cohors, quantas populis feret illa ruinas?
Iamq́ue emẽsus iter multis comitantibus heros Iesus Lazari causa Bethaniã venit.
Vera dei soboles Bethanes moenibus instat.
Cernit ibi moestas crinem laniare sorores
Munera fraterno tumulo suprema ferentes
Expertem thalami Marthan, atq; vrbis auitae
Magdali dictam de nomine Magdalenam.
Progreditur, bustũq; petit, moestissima Martha
Hũc simul ac vidit, comites, fratrisq; sepulchrũ

Deserit

Deserit, ac multo venienti occurrit honore.
Insequitur soror inde, oculos ambæ imbre madẽs-
Fœmineis ambæ plangoribus indulgẽtes. (tes.
Oratio Marthæ ad Iesum pro defuncto Lazaro
Vt te post chari germani funera tandem
Accipimus venientem? vt te sæpe ille vocabat
Magne hospes gelidi perfusus frigore leti?
Atque equidem credo, tunc sors te si qua dedisset
Nobis, nunc etiam vitales duceret auras.
Nunc quoq; (nil quãdo clari tibi rector Olympi
Abnuit) haud penitus nobis spes oĩs adẽpta est.
Talibus orabant, comites simul omnia luctu
Miscebant, mœstis resonabant cuncta querelis.
Ast heros tristes dictis solatus amicis
Spõdet opem, superas rediturũ ad luminis auras
Actutũ fratrem incolumen, quẽ faucibus haustũ
Telluris quarto iam Sol non viderat ortu.
Dicitur hæc totam confestim fama per vrbem,
Quæ cunctis incredibilisque, & mira videri.
Vicinis populi passim de montibus omnes
Concurrũt studio visendi, atque omnia complẽt.
Ventũ erat ad tumulũ, stat circunfusa iuuẽtus.
Ipse autem in medio duplices ad sidera palmas
Iandudum tendens, oculosque immobilis heros
Orabat, tacitusque parentem in vota vocabat.
Orantem obseruant taciti, intentique tuentur,
Quid iubeat, quæ signa ferat, quo deinde cadat
Bis toto color ore abijt, bis pectore anhelo (res.
Infremuit, nutuque caput concußit honestum.
Ecce

Ecce aũt tumuli tremere hostia visa repente.
Omnibus extemplo subita formidine sanguis
Diriguit, penitusque inuasit pectora frigus,
Cum tandem Deus has effudit ad æthera voces.
Sũme pares quãuis precibus nil abnuis unquam
Ipse meis, quæcũq; petam, tamen hoc tibi grates
Munere semper agam, tua quãta potentia vidit
Circunfusa manus, populi videre frequentes.
Vos autem famuli properate, recludite marmor,
Saxum ingens auferte, viroque exoluite vittas.
Nec mora, præceptis patuerũt claustra sepulcri.
Concursu accedunt magno, attonitique pauore
Inspectantque, videntq; intus deforme cadauer,
Vixque sibi credunt, nullo cogente moueri.
Nec mora, clamantis ter voce vocatus amici *Lazarus*
Erigitur, loquiturque, & cœli vescitur auris. *suscitatur.*
Obstupuere omnes. nec sat vidisse loquentem,
Aut audisse semel, dum cuncta ex ordine narrat
Conuectu in medio, quæ funere passus in ipso est,
Quanto anima instantis vi leti exclusa dolore,
Terrenosque diu eluctata reliquerit artus,
Quas facies moriens, quã obscœna aspexerit ora
Terrentum iuxta furiarum irasque, minasque,
Vt vix siderea volucres missi arce ministri
Auxilio possent auidas inhibere rapinis.
His addit scelerum pœnas, ac læta piorum
Præmia, quæue aĩmas miseras subijsse necesse est
Arbitria, æternosque nigris fornacibus ignes.

Iesus accũbit in ædibus Simonis leprosi.

His actis, Deus orantis vicina Simonis
Tecta subit, quẽ tota olim lacerũ hulcere mẽbra
Eripuit morbo, atque in pristina reddidit ipse.
Dum vero mensas grati dignatus amici
Accubat in medio procerũ urbis, protinus ecce

Mulier in ciuitate peccatrix.

Ingreditur forma insignis, cultuque puella
Picta peregrinas tunicasque, sinusque crepanti
Argento saturos, atque auro intertexto,
Cui caput implicitum gemmis, it flexile collo
Aurum ingens, mixtis onerosa monilia bacis,
Propexique nitent electro molle capilli,
Nexilibus quos in nodos collegerat hamis,
Aureaque ex humero demissam fibula vestem
Eois opibus grauidam, & Gangetide gaza
Subnectit, media micat ardens fronte pyropus,
Crebraque consertis pendẽt redimicula gemmis.

Cõparatio.

Qualis læta sinus cum tellus veris honorem
Pandit, opesque suas gremio explicat alma virẽti.
Hæc olim amissis vtrisque parentibus orba
Restitit, & proles in opes successit auitas
Vnica, quas pater immensas prædiues habebat.
Dumque ætas rudis vna illi super omnia cordi
Relligio fuit, & seruandi cura pudoris.
Mox autem paulatim annis feruente iuuenta
Sensibus illapsa est Veneris malesuada cupido,
Quæ mentem immutans furiis subiecit iniquis
Ah miseram, abiecto non obstat cura pudori,
Non species, non fama mouet, cessit timor õnis,

Relligioque oblita, domo iam nubilis exit.
Iam conuiuia, iam spectacula læta frequentat,
Vinclaque contemptis rectoribus omnia rumpit.
Ac veluti ratis Ægeo sine remige in alto, Cōparatio.
Sublatos simul ac fluctus inflauerit aura,
Nunc huc incerto, deinde illuc fluctuat æstu,
Quo ventique, vndæq; vrgent spoliata magistro
Et iam freta opibus prædulces ambit amores
Florentum iuuenum, si quis spectabilis ore
Egregio, formaque alios supereminet omnes.
Ergo læta virum præstanti corpore postquam
Accepit venisse, deum quem fama ferebat,
Nullam passa moram studio correpta videndi
Venerat, ast vbi conspicuos deperdita vultus
Hausit, & egregiæ diuinum frontis honorem,
Diuinosque oculos ardentis pabula amoris,
Diriguit, penitusque animo sententia versa est,
Atque alias longe concepit pectore flammas.
Ecce autem subito visæ spirantis ab ore
Septem adeo circum offusa caligine, & atra
Nube exire faces, veluti cum torris obusti Simile.
Vltima sursum flamma fugit, fumūq; relinquit,
Hæc deus hæc, inquit, capitum fœdissima septem
Correptam miseræ mentem vexabat Erinnys.
Tum Maria (hoc illi nomen) mutata, nec illa,
Argento quæ illusa sinus modo venerat aureos,
Iam capiti crinale aurum, colloque monile
Detrahit, & tunicas squalentes exuit auro.

Iamque

Iamque sui piget, & curis mordetur honestis.
Inde Deū orabat veniam, genibusque volutans,
Simile. *Vt canis ad mensam procumbere suetus herilem,*
Lambebatque pedes nudos, lachrimisq; rigabat
Veste fouens, alios tulerat quam nuper in vsus,
Tum de marmoreis varios deprompsit odores
Thesauris, casias, & nardi mollis aristas,
Aut thuris lachrymā, atq; aurā fragrātis amomi,
Pronaq; permulsit nudas liquido vnguine plātas.
Suauis in aëreas diffugit spiritus auras,
Cuncta Deus placida quæ mente accepit, & illā
Dignatus venia monitis impleuit amicis.
Interea circumpositis ex vrbibus ægrum
Cernere vulgus erat conuentu accedere magno,
Multi ibant oculis clausis, multi auribus orti
Indociles, fandi ignari, quique ægra trahebant
Membra ferebātur, quosue exagitabat Erinnys
Captos mente, sui immemores, Deus ipse iuuabat
Auxilio, validique omnes, lætique redibant.
Sem Noes filius Hierosolymorū cōditor. *Tandē hinc digrediēs Solymorū tēdit ad arces.*
Hanc fundasse Semes soboles tua dicitur vrbem
Vitisator pater, exactis simul imbribus ingens
Cessauit vastis stagnarē paludibus orbis,
Plurimaque immensi compressa licentia ponti.
Tum venere, suo bellis qui gente subacta
Vrbem apellarunt de nomine Iebusæi.
Protinus hinc reges, à prisco sanguis Iuda,
Finitimis late dominam coluere subactis.

Hic templam Solomon per terras omnibus aris Solomonis templum.
Euersis ope barbarica rex condidit olim,
Tēplū opulentū ingēs, eductam ad sidera molē.
Huc mensas, arasque sacras, & abenea labra
Transtulit, et veteris vestes, ac munera templi,
Ostro perfusas vestes, auroque rigentes,
Tum lychnos, lancesq, cauasq inuexit acerras,
Cymbiaque, & tripodas, fuluoq ex ære lebetas,
Inclusasque sacro leges, ac fœdera ligno,
Quæ gemina in silice oīpotēs pater ipse notarat.
Hic gentis rex, atque omni cum gente sacerdos
Sacra ferens pecudum fundebat rite cruorem.
Victima non alias maculabat sanguine sedes.
Vndiq mos erat huc populos ter adire quotānis,
Et proprios genus Isacidū instaurabat honores.
Ipse etiam huc heros crebro se ferre solebat.
Iamque vijs plenis multis cum millibus ibat, Iesus appropinquat Hierosolymis.
Vnde vrbis poterant turres, atque alta videri
Culmina, læti omnes ramos viridantis oliuæ,
Quasq manu gestēt palmas à stirpe refringūt.
Præcedit peditum late manus omnis, it ingens
Pone equitū globus, ī medio pulcherrimus heros
Haud acri prouectus equo, phalerisque superbo
Eminet, at sibi pauperiem vt placuisse beatam
Admoneat socios, rex quadrupedantis aselli
Terga premit, vates quodā vt cecinere futurū,
Nudus erat vertex, humeris demissa fluebat Iesu descriptio.
Ad talos vestis, quam festinauerat olim

 Ipsa

Ipsa parens, pueroque dedit gestare, nec illa est
Vllo attrita vsu, nulla consumpta senecta.
Taurea nudatis circundat tegmina plantis.
Talis iter tendit, recipitque ad mœnia gressum.
Pueri Hebræorum. *Ante vrbem pueri occurrunt, mixtæque puellæ*
Floribus, ac varijs ornatæ tempora sertis.
Omnibus in manibus palmæ, omnes carmina læti
Læta canunt, tonsis & inumbrant ora coronis,
Certatimque Dei gaudent placida ora tueri.
Tum demum portis vrbẽ ingrediuntur apertis,
Et propius regem, seruatoremque salutant,
Prætenduntque manu thyrsos, oleasq; coruscant
Frondentes, superas ingens it clamor ad auras.
Spargitur hic rumor subito, ac tota vrbe vagatur
Consurgunt gentis primi, procul ecce per auras
Puluercam cernunt tolli super æthera nubem
Ignari penitus rerum, causasque requirunt
Tam subiti motus, quẽ nam tam multa sequãtur
Millia ductorem, quis tantus clamor ouantum.
Ast illi, quibus est Diui haud incognita fama,
Occurrunt alacres Regi, plausumque sequentes
Ingeminant, quàq; ingreditur, passim ecce rubẽti
Insternunt ostro sola, barbaricisque tapetis,
Intenduntque vias sertis, & floribus augent.
Vix ingressus erat, quum densam respicit ecce
In biuio turbam, clamoremque auribus haurit
Ingentem, & secum admirans vestigia pressit.
Probatica *Vallis erat circum frondosis vndique septa*
Collibus,

Collibus, in medio riuis, atque imbribus humor piſcina.
Collectus ſemper ſtabat, laticesque perennes,
Quo ſolitæ innuptæ prædiuitis vrbis aquari,
Et potum pariter pecudes compellere priſci
Paſtores, lymphaque gregem curare ſalubri,
Vnde lacum fama eſt olim dixiſſe minores.
Huc concurſus erat certis de more diebus,
Turbaque adibat inops varijs exercita morbis.
Nanque videbatur magno quandoque moueri
Cum ſonitu medio vnda lacu, et perculſa repēte
Sublato ad cœlum ſpumabant cœrula fluctu.
Sed vulgo ſubiti quæ motus cauſa latebat.
Impubes pueri tantum, innuptæque puellæ
Signa prius manifeſta dabant, ſeſeque canebant
Cernere pennatum puerum fulgere per auras
Vndanti chlamyde, atque auro radiantibus alis,
Delapſumque polo tranquilla impellere vtraque
Stagna manu, lateque viam ſignare cadentem.
Qualis ſtella, pater ſuperū quam miſit Olympo Cōparatio
Aut nautis ſignū, aut populis in caſtra coactis.
Præcipitat flammis longe lateque coruſcis
Scintillans, corda ignaris mortalibus horrent.
Ergo expectabat denſo miſeri agmine circum
E cœlo ſignum intenti, laticesque quietos
Seruabant oculis, atque omnes auribus auras,
Auditum ad ſignū ſubito vt ſe primus in vndas
Quiſq; daret, ſtagnoq; ſonāti immergeret artus,
Quippe erat inde ſalus ſemper, nō pluribus, vni,

Qui subito impulsum prior exiliisset in æquor.
Coparatio Sicut vbi vacui tendunt medio æquore campi
Viribus, & rapido iuuenes decernere cursu,
Arrexere animos cuncti, signumque parati
Expectant, pulsat pauor intus pectora anhelus
Omnibus, atque locũ spondet sibi quisq; priorem.
Hos inter longo detentus brachia morbo
Ietrus ad probaticã à Christo sanatus. Brachiaque, et plantas, omnes & inutilis artus
Ietrus erat, cui quondam & opes, & auita fuere
Prædia opima, sed vt iuuenili è corpore morbum
Pelleret, heu nimium mendaci credidit arti,
Dumq; vias omnis, medicæq; explorat opis vim,
Pauperiem morbo adiecit miserandus iniquam
Ossibus ad viuum qui iam persederat imis.
Iamque ferè denũ in luctu quater egerat annum
Innumeris circumuentus, morbisque, fameque,
Quẽ postquã aspexit propius stellãtis Olympi
Rege satus, sic est vltro placido ore loquutus.
Infœlix, quæ te segnis mora detinet unum
Seruantem has frustra ripas, et tristibus vndam
Præsentem morbis, alij cum scilicet omnes
Protinus hinc abeant læti, oblitique laborum
Accipiant solitas reparato in corpore vires?
Ille sub hæc, largoq; genas simul imbre rigabat.
Nõ hoc crimẽ aquæ, nõ vis mihi fontis iniqua est
Verum ego dum motum operior salientis aquai,
Præcipites dant saltu alij se in stagna priores
Ad sonitũ, inualidis nequeo ipse insistere plãtis.

Nec

Nec me tunc opis externæ dignatur egentem
In stagno quisquam ante alios mersare salubri.
Talia narrantem placido Deus ore tuetur,
Atque ait, ipse tuis pedibus subsiste, valensque
Carpe viam, nec cũcta vndis debere necesse est.
Vix ea, cum subito cernentibus omnibus ecce
Erigitur, stratumque humeris, mirabile visu,
Ipse suis referens pedes omnes passibus æquat,
Atque suo solidæ respondent robore vires.
Sicut vbi in syluis dum ramos colligit, anguem Cõparatio
Frigore sopitum pastor brumaque rigentem
Frondibus implicuit, admouitque inscius igni.
Nulla mora est, ꝓpius flãmas vix pertulit, et iã
Attollitque caput, iãque ignea lumina torquet,
Perque domũ serpẽs micat arduus ore trilingui.
Parte alia ante fores templi, mediaq́ ministri
Ingenti strepitu testudine dona sedentes
Vendebant, quæ plebs æratæ imponeret aræ,
Lanigeras pecudes, taurosq́, paresque colũbas,
Voti vt quisque reus, rerumque vt copia cuique.
Quos simulatq́ heros ingressus vidit; & omnem Eijcit Iesus è tẽplo emẽtes & vendẽtes.
Discursu, & clamore locum resonare profano,
Haud tulit, & verbis grauiter cõmotus acerbis
Reppulit intortum vibrans per terga flagellum,
Verberaque insonuit, sacroque à limine abegit.
Qualis vbi Arctois Boreas erupit ab antris, Cõparatio
Aëreos rapido peruerrens turbine campos,
It cœlo ferus, & piceas toto æthere nubes

Domus mea domus orationis vocabitur.

Insequitur, dāt victa locū, et caua nubila cedūt.
Sacra deo domus hæc, inqt, hæc numinis ædes,
Vos autem versam indignos scelerastis in vsus.
Sanguine respersum est aras, animaque litatum
Hactenus, antiquis concesso more sacrorum
Indultū satis, atque ouiū iam cædis abunde est.
Nunc pater omnipotēs pecudū, volucrūq; cruori
Parcere vos posthac iubet, ac fumantibus extis:
Vos diuersa manent mutatis orgia sacris.
" Discite iustitiam tantum, puraque litate
" Mente, deumq; pijs precibus placate volentem.
" Hi vestri ritus, ea deinde piacula sunto.
Sic ait, & supplex demisso poplite ad aram
Cernuus arcana prece patris numen adorat.

Sacerdotū in Iesum inuidia.

Iamque sacerdotum primis exarserat ingens
Tristi in corde dolor, flāmæque, iræq; coquebāt.
Nec nouus hic primū furor, hæc odia aspera sur
Antiquæ irarū causæ, antiquiq; dolores (gunt
Haud quaquā exciderāt animis, fixiq; manebāt.
Non tamen hic ausi sunt illum surgere contra,
Sed veriti vltricem plebem, turbamq; sequentū
Excessere adytis nequicquam indigna minati.

Cōparatio

Quales nocte lupi stabulis quum forte reclusis
Appetiere gregem, verum custodia pernox
Obstitit, & canibus vocalibus inde reuulsit.
Olli (dira fames stimulis agit intus) abacti
Cedunt, & mōtes nequicquā vlulatibus implēt.

Mirantur

Dum vero affatur genitorem diuus ad aram,

Mirantes socij templum per singula lustrant, — *discipuli structurã templi.*
Suspectu molem vasto; artificumque laborem,
Cautibus excisas centum, centum ære columnas
Omnes è solido, omnes altis montibus æquas,
Tignaq; et æterna ex cedro laquearia, ahenoque
Æratas porrò stridentes cardine portas,
Sectilibusque minutatim sola leuia saxis.
Tum puro ex auro postes, mensasque metallo
E simili, & fixos alta ad donaria currus
Distinctos hebeno, & candenti elephanto.
Quæ dum cuncta legunt, perfectis ordine votis
Improuisus adest, tacitusq; superuenit heros,
Atque ait, hæc moles, adeo hæc immania tẽpla, — *Prædicit Iesus excidiũ Hierosolymorum.*
Protinus vt vento radicitus eruta pinus,
Versa repente dabunt labem, ingẽtemque ruinã,
Et tibi digna tuis Solyma instãt præmia factis,
Quæ vates ad te missos diuinitus ausa es
Tot ferro petere, aut duris detrudere saxis.
Ipse tuos quoties, præsens vt vera monerem
Tentaui ciues incassum cogere in vnum?
Ceu cristata suos dispersa examina fœtus — *Simile.*
Singultu volucris vocat, & plaudentibus alis,
Ferro excisa cades, iamiam labentia regna
Protinus arma ruẽt tua, vindexq; hauriet ignis,
Et passim hæc largo sudabit sanguine tellus.
Nonne vides, iã vt nũc res procubet inclinata?
Et tibi iam votis non prosit nectere vota?
Lõge alias pater omnipotẽs sacra trãstulit oras.

Longe alia vult ipse coli, & placarier urbe.
Atque adeo hic alte depactus terminus esto.
Sic fatus monstrat miras in marmore formas,
Argumentum ingens senum monumēta dierum
Magna qbus magni cōpacta est machina mūdi,
Et veterum euētus, & prisca ex ordine auoru
Facta, haud humanis opus enarrabile verbis.
Non illic hominū effigies, simulacraue diuum,
Arcanis sed cuncta notis signisque notauit
Obscuris manus artificis non hactenus ulli
Cognita, non potuere ipsi deprendere vates.
Creatio rerum. Hic superū sator informē speculatus aceruū,
Æternam noctemque, indigestumque profundi,
Prima videbatur moliri exordia rerum
Ipse micans radijs, ac multa luce coruscus.
Iamque videbatur fulua de nube creare
Stelligeri conuexa poli, terrasque fretumque,
Et lucem simul undiuagam, mox unde micantes
Et solis radios, & cœli accenderet ignes.
Ipsi iam denso crepitare examine circum
Autoremque ducemque suum, plausuque sonare
Aligeri fratres supera arce volatile vulgus,
Lucis opus primæ, nec dum tamē æthera ab imis
Flammiferum terris, terras discreuerat undis,
Sed tantum confusa iacebant semina rerum.
Nec mora, vix cœli extuderat septēplicis orbē,
Ordine cui vario rutilos affigeret ignes,
Et iam cūcta nouam incipiebāt sumere formam

Paulatim,

Paulatim, cœlumque sua compage teneri.
Cernere erat sicca in medio iam mole relicta
Littoribus curuis circum maria humida fundi,
Illisosque vadis spumare ad sidera fluctus.
Nondum pontiuagæ curuabant ampla carinæ
Carbasa, nec liquido lentari in marmore remi,
Lata sed innocui verrebant æquora Cauri,
Ecce autem iam fagiferi capita ardua montes
Attollunt, infraque iacent humiles conualles.
Continuo tellus summittens Dædala germen
Flore renidescit, & frondes explicat arbos.
Iam videas viridi vestiri gramine campos,
Iam colles densis frondere cacumina syluis,
Ilicibusque, oleisque, & coniferis cyparissis.
Nec mora, cæruleo flammis duo lumina cœlo
Incipiunt teneris primum lucessere rebus,
Et sibi, ceu mundi vigiles statione vicissim
Succedunt, certoque suum dant fœdere lumen.
Nam lucis fons dimensum Sol ambit Olympum
Ipse die, terrasque nouo splendore colorat.
Nocte suas vultu pallenti seruat in vmbris
Luna vices fundens auratis cornibus ignem,
Lucidaque exornant nocturnis æthera gemmis
Sidera perpetuo circunlabentia motu.
Tum bifidis passim verrebāt marmora caudis
Squamigerū mutæ pecudes, pelagoque natabāt.
At pictæ volucres librare per aëra pennis
Corpora, & inter se curuis decernere rostris.

Nec procul hinc errãt latos armẽta per agros,
Lanigeriq́ue greges persultant pabula læta
Iam latebras videas meditari dira ferarum
Semina, iam longos per humũ reptare chelydros.
Desuper hortari clara de nube putares
Cælicolum regem, lætasq́ue expromere voces.
Crescite & multiplicamini. Crescite, propagate genus mea semina vestrum,
Seclaque perpetuis generatim iungite seclis,
Tandem nudus homo emicuit tellure creatus,
Homo creatus. Quem superum sator affarique, & dicere leges
Ore videbatur coram, ac præponere regnis,
Qui terras immortalis ditionẽ teneret.
Mansisset dictis, seruasset fœdera pacta.
Paradisus At campũ arboribus iuxta, ac viridãtibus her=
Lucentem aspicias, stellãtia floribus arua, (bis
Poma vbi cæruleo multum vigilata dracone.
In medio fons perspicuis argenteus vndis
Quatuor aduersis voluens regionibus amnes,
Qui terræ gremio infusi late arua rigarent.
Adam serpentis astutia deceptus. Atq; hic cernere erat malesuadi fraude draco=
Deceptũ iuuenem vetitos ex arbore fœtus (nis
Gustare edicti immemorem, legisq́ue seueræ.
Et iam (vix pomum infœlix admouerat ori)
Pœnituisse putes se frondibus inuoluentem,
Nec iam cœlituum regis grauia ora ferentem.
Nanq́ue videbatur fuluæ inter vellera nubis
Horribili super impendens mortalibus ore
Dura redarguere & sæuas indicere pœnas
Promeri=

Pro meritis, quas ille olim, quas omnis ab illo
Progenies lueret lucis ventura sub auras.
Interea coniunx, quæ capta libidine dira Aena.
Iura prior, lcgesque datas, ac fœdera soluit,
Infœlix fruticum frustra per densa latebat.
At victor, factusque potens iam fraudis, ahena
Effulget squama, teretique volumine serpens
Ter superans stirpem, spirisque ingẽtibus ambit
Tortilis, & motis insultat desuper alis
Virgineo irridens deceptos improbus ore.
Nec procul hinc ideo videas late infera circũ Patres in sinu Abrahæ Christũ expectãtes
Regna, sub obscuras sedes, lucemque malignam
Solis; vbi casti manes, animæque piorum
Sedibus exclusæ quondam debentis Olympi
Vnius ob scelus expectabant ordine longo.
Stabant hic cani proceres, vittataque vatum
Agmina, tendebantque manus ad sidera passas,
Quos oẽs humeris pater alte extantibus Abras
Amplificam pandẽs chalmydẽ, protentaque late Abraham.
Brachia subnixus, dextra, læuaque tegebat.
Orantes illos credas, superumque parentem
Supplicibus dictis affari, parceret iræ,
Parceret vnius noxa omnes perdere gentes.
Substitit hic imo suspirans pectore diuus,
Atque ait, en nostrum deposcunt ista laborem.
In me nulla mora est, ego tantæ debitus iræ
Morte mea eripiam hos tenebris, et claustra refringam.

Quin

Quin ea, quæ subito paucis deprensa sequuntur,
Sublegite infandum mihi portendentia letum.
Diluuium sub Noë. *Omnibus hic pauci extinctis mortabilis ibant:*
Inclusi ligno summas impune per undas.
Ingens latiuago fluitabat machina ponto,
Et vix extabant immani corpore montes,
Quos procul abruptus collisis nubibus ignis
Ingeminans creber cœlo rutilante petebat.
Immolatur Isaac. *Hic natum senior nudo Isacon ense petebat*
Infœlix pater, exequitur dum tristia iussa.
Aspiceres illum toto iam corpore niti
Dexterā attollentem, nondū rēspexerat, et iam
Nuntius ecce aderat cœli demissus ab arce
Iussā ferens primis contraria, victima iuxta
Pascebat pueri ignari pro cæde parata:
Candidus, & villis aries argenteus albis.
Ioseph venditur Aegyptijs. *Hinc fratrē inuisum narrata ob somnia fratres*
Vendebant, misero mentiti dira parenti
Funera, discerptumque feris, pater ipse cruentā
Versabat gnati tunicam, lachrymisque rigabat.
Exitus ex Aegypto. *Hic etiam, Pharius dum ciues ducit ab oris*
Post longa exilia in patriam, promissaque regna
Legifer auxiliis fretus cœlestibus heros,
Serpens æneus. *Orta lues populū errantem miseranda repēte*
Serpentum afflatu leto dabat, atque iacebant
Corpora tabificò passim morientia morsu.
Dux vero in medio campi suspendit ahenum
Ingenti è malo colubrum, stratosque iubebat

Dirigere

Dirigere huc aciem intentos, lignumque tueri,
Quæ miseris erat haud dubiæ via sola salutis.
Parte alia rostro terebrans sibi viscera acuto Pellicani natura.
Fœta auis implumes pascebat vulnere natos.
Stant olli circum materno sanguine læti,
Et pectus certatim omnes rimantur apertum.
His animaduersis portis bipatentibus ibat
Multa putans, nec dũ gradibus descẽderat heros
Omnibus, & magno iam longe vrgente tumultu
Ecce trahebatur passis per terga Capillis
Pallida longæui coniunx Susanna Manassei, Mulier in adulterio deprehẽsa a Christo indẽnata.
Quoi pater egregiã forma, & florentibus annis
Haud placidis tædis inuitam, ægrãque iugarat.
Namq; fidẽ ob thalami fœdatã ad iusta vocabãt
Supplicia ingenti iuuenum sectante caterua.
Et iam saxa manu pueri, vulgusque tenebant.
Ipse sed antevolans prohibebat tela sacerdos,
Donec porticibus Christum conspexit in amplis,
Ad quẽ ubi concessit, miserãq; ad limina traxit,
Ingressus versare dolos, hæc prodidit, inquit,
Coniugium, thalamique fidẽ deprensa fefellit.
Sontem iura neci tali pro crimine dedi
Nostra iubẽt duris (sed quę inclemẽtia?) saxis,
Teque ideo vatum interpres mitissime adimus,
Et tua quæ nam sit sententia quærimus omnes.
Dixerat, atque animo iam spes pascebat inanes
His captũ, implicitũq; putãs sermonibus hostem,
Præclusos abitus, non effugia vlla relicta,

Illam quippe neci si solueret interceptam
Miti animo miseratus, eũ turba omnis in ipsum
Saxaque, & vltrices raptim conuerteret iras.
Quod sanctas gentis leges euerteret illex.
Si vero ad pœnam iussct pro crimine duci,
Sese odijs vulgi obijceret crudelis acerbis.
Hæc agitans iam victorem se mente ferebat
Pectora lætitia multum tumefactus inani.
Cõparatio *Ac velut in somnis olim sibi visus arator,*
Dum terræ attrito suspendit vomere terga,
Auri ingens pondus campo effodisse subacto,
Gaudia vana fouet, cernet somno ille relictus
Pauperiem, duros & adhuc sibi adesse labores
Somnia, fotunamque animo execratus inanem.
,, *Ipse viam Deus inuenit (fallacia numen*
,, *Nulla humana valet contra) qua legibus illi*
Paceret illæsis, nempe, vt defixa tenebat
Ora solo, tandem attollens, turbamque paratam
Aspectans ait, haud dubium, quin crimine letum
Sit merita, id prisci quondam sanxere parentes.
Ergo agite ô vestrũ quicunq; es criminis expers,
Saxa manu primus rapiat, feriatque merentem.
Ecquis erit tanto è numero, qui vulnera prima
Dirigat, & sceleris purum se proferat vltro?
Sic memorans omnes seruabat lumine pronus
Obliquo, horrẽdumque tuens, illumque paratus
Inscripsisse solo, cui mens interrita nullum
Esset ob admissum fœde, securaque culpæ.

Stabat conspectu in medio tremebunda puella,
Iam suffusa oculos mortis nigrore propinquæ
Et positis terram genibus submissa petebat,
Non minus exanimata metu, quã in retia cerua Simile.
Acta canum latratu, & longo exercita cursu,
Cum iam consumptæ vires, cum se vndiq; cinctã
Hoste videt, mortẽque instantẽ certa moratur.
His autem auditis responsis, omnibus ingens
Confestim cecidit furor, & vis fracta quieuit.
Quisque suam tacito versant in pectore vitam,
Inque vicem spectant sese, atque aduersa tuẽtur,
Nec quisquam turba in tanta se prodidit vltro.
Saxa cadunt manibus furtim labentia, & õnes,
Quisque sui, memores abeunt, tẽplũq; relinquũt.
Vt vero Deus aspexit vacua atria circum,
Linea detraxit pauitanti vincla puellæ,
Atque illam verbis monitam dimittit amicis.
I melior, veterum famam iam extingue malorũ.
Talia dein socios fatur conuersus ad ipsos.
Heu durum genus, haud possunt desistere victi.
Nil linquunt intentatum, nil prorsus inausum.
Nempe ego nũc festis fas contra & iura diebus
Affero opẽ inualidis, ægrosq; in pristina reddo, Recensentur aduersariorũ calumniæ in Iesum.
Nunc sontes, & sponte sua commissa fatentes
Accipio, noxaque animos, & crimine soluo.
Nunc socij fruges tractant, & vina priusquam
Dẽt manibus lymphas, cum victu corpora curãt,
Nec dapibus parcũt, et quæ ĩ nos plurima iactãt

Quin

Quin etiã me fraude petunt furta irrita adorti,
Vel cum Romanis astu me opponere tentant
Incautum, quærunt'q; dolo, an fas pendere regi
Per capita argentũ, edicto quod quisq; iubetur,
Nec cæcos mea facta mouent ingentia, quæ non
Humanis fierent opibus, non artibus vllis.
Nec qua vi hæc agitem spoliati lumine cernunt,
Consilijsque audent supremi obstare parentis.
Nec priscos tollo ritus, legesue refigo.
Quippe alia arcanis longe sententia dictis
Inde prensa latet, longe altera sacra teguntur
Nube sub obscura verborum, vt cætera mittam,
Non quod intrat in os inquinat hominem, &c. *Quid suis horretis vetitis imponere mensis*
Viscera? non animis labem sublimibus affert
Aut his, aut illis ieiunia soluere rebus,
Vobis obest intus mens ipsa, & dira cupido.
" *Sed quoniam gaudet cœno, immundaque palude*
" *Setigerũ genus, & pecori huic innata libido est,*
" *In sue adumbrantur Veneris mala gaudia fœdæ.*
" *Quin etiam, vt iussis animos cœlestibus autor*
Sacrificiorum ratio. *Paulatim assuescens posset mollire colendo,*
Nec nulla inciperet sub relligione tenere
" *Indociles primum populos, obtusaque gentis*
" *Pectora iussit oues iugulare, & sanguine terrã*
" *Imbuere, immeritosque aris mactare iuuencos,*
" *Quæ tamẽ omnia erãt, si cui mens alta vigebat,*
Venturæ speculum mox relligionis, & vmbra.
Iesus in monte *His actis, iam deuexum cum vesper Olympum*
Clauderet,

Clauderet, egrediens malefida cessit ab vrbe. *sancto trās figuratur.*
Tum genitorem obitus affarier ante propinquos
Exoptans, coramque arcanas promere voces,
Ignaros socios Thaburi ima in valle reliquit.
Ipse autem ascensu superans capita ardua mōtis
Constitit, aëreæ feriunt vbi sidera cedri.
Addiderant comites se tantum ex omnibus illi
Fidus Ioannes cum fratre, Petrusque vocati.
Stabant orantes taciti, pariterque supinas
Tendebant sine voce manus ac lumina cælo.
Ipse autem bis magno genitorem affatur amore.
O pater en insons nunc dira ad funera pergo
Progenies tua, nec tot ferre indigna recuso,
Quando certa tibi mens atque hæc fixa volūtas,
Et tanti mortale genus, nil demoror adsum.
Hos saltem, qui me patriaque suisque relictis
Per varios casus lectissima corda sequuntur,
Aspice, & immeritos cæcis auerte periclis.
Haud vereor, quod se his hoïes gēs impia passim
Opponunt, nil facta hominum mortalia terrent.
Ipsi etiam (nihil hoc moueor) moriantur ad vnū,
Aut potius sæuo, si vis, tu fulmine perde
Correptos igni, & penitus res attere fractas.
Tu genitor, tanto finemque impone labori,
Si tantæ est genus humanum cælo addere molis,
Seclaque mutatis in pristina reddere rebus.
Tantum oro (scelus) inferno summissa barathro
Gens pestem meditata viris nil improba furtis

Officiat, non infando præuertat amore
Insidijs captos, nec corda improuida fallat,
Dum scelera hortatur, nostrique obliuia suadet.
Iamiam aderũt infandi hostes, armata dolis gẽs,
Nõdũ animos saciata, graues nõdũ vlta dolores.
Has fraudes, iamq; has fraudes artesq; mouebũt
Quas non mentiti simulato corpore formas,
Vt capiant genus innocuum, vertantq; venenis
Pestiferis? tu frange dolos, ferque irrita in auras
Cuncta pater, tandem victis edice quiescant.
Sint, qui per terras gentes post funera nostra
Iustitiam erudiant, & relligionis amorem.
Hanc veniam concede, id gnati cedat amori.
Filius hæc, genitor contra cui talia reddit.
Nate patris virtus, nostrique simillima imago
Nulla tuis fraus (solue metũ) nullæue nocebunt
Insidiæ, quas nunc regni molitur operti
Arbiter, incepti frustra irritus omnia tentat.
Induat in facies centum, centum ille figuras
Ipse adero, retegamq; dolos, fœcundaque fraudis
Agmina disijciam, & magna virtute resistam.
Iudas proditor. *Vnus erit tantum, cui mentem insania vertet,*
Infœlix, iam nunc deuoto pectore versat
Infandum scelus, atque tui iam pœnitet ægrum,
Secum indignãtem, tua quod præcepta sequutus
Exuerit blandum vitæ mortalis amorem,
Malueritque graues sub te tolerare labores,
Omnia quæ mecum mundi ante exordia nosti.

Hunc

Hunc tamen indignum numero cœtuque piorum
Addidimus memores vatum, qui talia quondam
Prædixere, tuis exemplum insigne futurum.
Euadent alij insidias meliora sequuti.
Omnes te propter contempto lucis amore
Haud mortē horrescēt, pergentq; in funera læti,
Innumeramq; suo parient tibi sanguine gentem
Proiectu vitæ, & mortis amore superbi.
Efficiam cœlo dignos post aspera tandem
Funera, deserti magnum ætheris incrementum.
Quos tu olim aspicies hac relligione nepotes
Surgere nate tibi? quam pectora certa videbis?
Tu modo tu perge, & cœptum decurre laborem.
Hi quos cernis enim vix nunc tua iussa sequutos
Indociles, fandi ignaros, (mora non erit) altos
Pectore concipient sensus, doctoque verendas
Ore canent leges afflati numine nostro,
Et vastum in melius referent hortatibus orbem.
Succedunt alijs alij, sacrique nepotes
Victores tua signa ferent trans vltima claustra.
Oceani lætas vndis cohibentia terras,
Clarescetque tuum passim per secula nomen.
Sponte sua inuicti reges tibi sceptra, tibi arma
Subijcient sua per terras, arasque sacrabunt.
Atq; adeo grauida imperijs Roma illi superba, Roma.
Appenniniuagi quæ propter Tybridis vndam
Ingentes populos frenat pulcherrima rerum,
Summittet fasces, & quas regit, orbis habenas.

 Illis

Illic relligio, centum illic maxima templa,
Centum aræ tibi fumantes, centumque ministri,
Quique viris late, atque ipsis det iura sacerdos
Regibus, & summo te in terris reddat honore.
Si qua tamen paulatim annis labentibus ætas
Decolor inficiet mores, versisque nepotes
Degeneres surgent studijs, per dura laboresque
Exercens lapsam reuocabo in pristina gentem:
Illa malis semper melior se tollet ad astra.
Sæpe solo velut euersam, excisamque videbis,
Quam modo prædixi, populorũ incursibus vrbẽ.
Verum quo magis illa malis exercita, semper
Altius hoc surgens celsum caput inseret astris:
Mœniaque in melius semper recidiua reponet:
Nec nisi subiecto passim sibi desinet orbe.
Sic placitum, nostri sedes ea numinis esto.
Hæc ait, & natum dextra complexus inhæsit,
Ecce autem subito rubra vibratus ab æthra
Cum sonitu fulgor micat, & polus intonat ingẽs.
Nam pater õnipotẽs manifestus ab æthere nubẽ
Ostendit radijs illustrem lucis & igni.
Omnia collucent late loca, turbine Christus
Corripitur rapido, mediaque in nube refulsit,
Verus & aspectu patuit deus, atque per auras
Diuinum toto spirauit vertice odorem
Luminis ætherei specimen, genitoris imago.
Nec secus emicuit roseo pulcherrimus ore
Insolita circum perfundens omnia luce;

Quam

Quam cum mane reces lucis fons aureus ingens Cõparatio.
Lumine Sol cœlũ exoriens rigat omne profuso,
Oceani in speculo longe resplendet imago,
Et croceæ effulgent aurata cacumina syluæ.
Talem se socijs mirantibus obtulit heros,
Amborum in medio vatum, quorum alter adiuit Helias.
Flammifero quondã inuectus cœli ardua curru,
Et tranauit equis insultans aëris auras.
Isacidum Pharijs genus alter duxit ab oris
Dux profugũ, legesque dedit, moremq; sacrorũ. Moses.
Nec non cœlicolum propius tum maxima pandi
Visa domus, cœlique ingens apparuit aula.
Tum genitor nubis fulgens candentis amictu
Oscula libauit nato & vox lapsa per auras.
Hic mea progenies, hic est mea magna volu- Hic est filius meus dilectus, etc.
Vni huic mortales omnes parete volẽtes. (ptas:
Nec plura his, toto assonuit chorus oĩs Olympo
Cœlestum cantu vario, plausumque dedere.
Tum demum in faciem cõsuetam redditus heros
Attonitos socios monstrisque, metuque sepultos
Excitat atque hominis mortali apparuit ore.

MARCI HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS Liber secundus.

ARGVMENTVM.

SOllicitì Scribæ nocturnos vndique cogunt
Conuentus, profert quod habet sub pectore taurus
Ille ferox Caïphas, Iudas se prodere spondet
Ex pacto Dominum, populi coëuntis ad vrbem.
Censetur numerus, discumbit Iesus, editque
Pascha, pedes socijs lauat, it moriturus ad hortũ
Patrem orat, capitur, fugiũt trepidi inde sodales
Ducitur ad Caïphan, Pilato sistitur insons.

Scribarum solicitudo.

AT Solymi trepidi rerum, & formidine cæci
Noctem illam patrum primi templique ministri
Insomnem duxere, animis adeo addita cura
Incubat, ac nullam attonitis dat dira quietem.
Omnibus ante oculos vrbem ingredientis imago
Læta Dei, festique manus impubis honores,
Illiusque vident late increbrescere nomen.
Fama volat, paßimque canit miracula rerum.
Quid faciãt? magis atq; magis iã vera patescũt,
Quæ quondam prisci vates cecinere futura,

Terras

Terras cœlesti regem de stirpe manere,
Cuius in aduentu templum, Iudæaque tandem
Regna ruant, Solymeque euersis desinat aris
Antiquo de more sacros imponere honores,
Ergo infracti animis omnes, terrore subacti,
Tectis, quisque suo, septi, clausique manebant.
Quales quæ solitæ florentia rura volantes Cõparatio
Carpere apes, vbi sæuit hyems, cœlumq; profusos
Soluitur in nimbos, & aquosus regnat Orion,
Ocia lenta terunt, clausisque aluearibus ægræ
Cunctantur, circumque fores, ac liminamussant.
Tẽpus erat per mẽbra quies cum grata soporem
Irrigat, ac positis affert obliuia curis.
Et iam noctipotens manus imo emissa barathro, Nocturnorum dæmonũ conatus
Horribiles visu formæ furialibus omnem
Cœtibus obsedere vrbem, pars turribus instant:
Pars apicem templi, & fastigia summa coronãt.
Cætera perque vias legio, perque alta domorum
Tecta volãt, tractimq; hærẽt per culmina tignis.
Haud secus Italiam repetunt vbi vere tepenti Cõparatio
Cœrula aues longo fessæ super æquora cursu,
Quæ prior occurrit tellus, hanc agmine denso
Certatim arripiũt, procuruaq; littora complent.
Principio spargunt occultum in pectora virus,
Vipereamque viris animam, cæcumque furorem
Inspirant, odiumq; animis, et crimina linquunt.
Multi etiã in facies hominũ vertũtur, et omnem
Protinus incendunt varijs rumoribus vrbem.

Irrepunt tectis alij, somnoque solutis
Somnia dira ferunt, varia sub imagine rerum,
Atque hominũ falsis simulachris pectora ludũt.
Iamque huius subeunt, iamq; illius alta potentũ
Limina, & attonitos dictis hortãtur in hostem,
Terrificantq; animos, facta atq; infecta canẽtes,
Christum inferre faces, arisque instare bipenni
Armatum ærata, atque adytis extrema minari,
Et iam semusto in templo dominarier ignem.
Quin ipsos templi mentiti veste ministros
Singula tecta adeũt, patresque ad limina sacra,
Conciliumque vocant, nigri dux agminis ipse
Impulit ærisono stridentes cardine portas.
Sacerdotũ nocturnus conuentus. *Hinc atq; hinc delubra petunt, cõcurritur vltro*
Vndique, nec tenebris nox obstat eũtibus atra.
Non aliter captam si rumor nũnciet vrbem
Cõparatio. *Nocte dolis intempesta, atque latentibus armis*
Hostẽ inferre acies, et iam summa arce receptũ,
Culminibusque immissa voret fax atra penates,
Plenis cuncta vijs feruent, trepidoque tumultu
Huc atque huc itur, nec sat rationis eundi est.
Præcedunt diræ facies, facibusque nefandis
Sufficiunt lucem, & summo dant vertice lumen
Terrificas capitum quatiẽtes vndique flammas.
Nec miseri tamen agnoscunt, furor oĩbus intus
Eripuit mentem, lapsumque in viscera virus.
Nec minus interea bis seni ex agmine missi
Bis senos Christi ad socios, euertere siquem

Possent,& furijs deceptum incendere iniquis.
Illi autem pleni monitis ducis(ante futura
Præscius ista suis prædixerat omnia)seruant
Inuictos animos,inapertaque pectora fraudi,
Quanquã hostis species sese transformet in õnes
Nequicquã expertus,mẽtesq; indagine captet.
Vnus non valuit sese his subducere vinclis
Iscarius pesti infandæ deuotus Iudas. Iudas Iscariotes.
Lectorum procerum labes,& pestis Iudas.
Hic se olim addiderat socium vestigia Diui
Ingressus,patria atque opibus charisq; relictis
Incerta exilia,incertas quacunqe paratus
Ire vias,talique necem pro rege pacisci.
At mox cœptorum piguit,durique laboris
Paulatim pertæsum,animo tum voluere secum
Noctes atque dies tacitus,si qua potis arctis
Legibus exolui,& priscæ se reddere vitæ
Indignans longum incassum cecidisse laborem.
Hos abitus,iamque hos abitus,& furta parabat
Impatiens operum,rebus non lætus egenis.
Talibus vndantem curis,animoque labantem
Iampridem,nigræ reperit dux ipse cohortis
Haud minus exultans animis,quã mõte sub alto Simile.
Cum procul aspexit tendentem in pascua ceruũ
Getulus leo,quem siccis exercet hiantem
Faucibus ex longo collecta insania edendi,
Ac prius in faciem Galilæi versus Ioræ,
Ipsi qui fuerat coniunctus sanguine Iudæ,

Satan hortatur Iudã ad proditionem.

Insomnem aggreditur verbis, tu nocte silenti
Montibus in solis erras insane, potesque
Vltro sæua pati sub nudo frigora cælo,
Atque tibi alterius sub nutu degitur ætas,
Dũ sequeris (quis te tãtus furor incitat?) istum
Elatumque animis, euersoremque sacrorum,
Quem tantum illuuies adeunt teterrima gentis
Fœminei cœtus, & semiuiri comitatus?
Primi omnes infensi odijs concordibus ardent,
Sacrilegoq; necem intentant, iamq; ille furorem
Vesanum expendet, cedet fiducia tanta.
Non illi auxilio magnarum gloria rerum,
Quas mentitur, erit, nil contra obtendere densa
Nubila, nil solitas accingi proderit artes.
Rumpe moras, eia instanti te surripe cladi.
Sic ait, ardentemque odijs instigat acerbis.
Tum mutata acri percussit pectora thyrso,
Et subito nocti ablatus se immiscuit atræ.
Hinc miserũ inuadens præcordia ad intima sese
Ingerit, atq; imis dirum implicat ossibus ignem.
Olim, etiam in mẽtem veniũt, quæcunq; sub illo
Iussus dura tulit, quæcunque exhausta pericla.
Et piget, atque nefas polluto voluit amore,
Immeritumq; animo sedet hosti prodere regem.

Exclamatio in Iudã

Ah miser, ah malesane, deum nõ pectore sentis?
Non oculis numen præsens, non auribus hauris.
Quis te mutauit tantus furor? aspice quo nunc
Culmine præcipitas, qua nam trahis arce ruinã.

Nec qualis sentis tibi menti insederit error.
Quid struis? aut quò te raptat tam dira cupido,
Quæ nunc te male habet, mẽtisq; et lucis egẽtẽ?
Quam nunc amittis sortem, irreparabile donũ.
Optabunt seri post secula mille nepotes.
Atq; adeo quæ vota foues, quã mente secas spem.
Lætitia elatos animos inflatus inani,
Omnia discerpent, rapientque per aëra venti.
Excute dum licet, infandam de pectore pestem,
Quæque imis te nunc est addita cura medullis.
Iamque sacerdotes, totaque ex vrbe Senatus
Secretam in templi sedem concesserat omnis.
Ipse sacerdotum primus, cui tempora sacra
Infula cingebat, Caïphas in sede sedebat *Caiphas.*
Celsior aurata, inde alij longo ordine ciues,
Quos omnis circunsiliunt, acuuntque furorem
Tartareæ haud vlli visæ sine corpore pestes.
Nec mora, nec requies, sublapsæ ĩ pectora cũctis
Eripiunt mentem, atque animis incendia miscẽt.
Multa illi inter se vario sermone serebant
Solliciti, vasto strepit ingens murmure templũ.
Sunt qui ipsum iubeãt vtcunq; absumere Christũ
Seu vi, siue dolo, iuuenẽque inuadere ferro, *Lazarum*
Qui rursum in lucen nuper reuocatus ab vmbris *significat.*
Venerat, & totam monstro concusserat vrbem.
Ast alij plebem metuunt, vulgique furorem,
Nanque sibi ingẽtes populos deuinxerat heros,
Hos meritis, illos diuino affabilis ore.

Hic

Hic Nicodemus erat pesti impenetrabilis vnus
Primores inter gentis non vltimus ipsos,
Cui longe menti melior sententia, sed non
Audebat dictis contra omnes tendere solus.
Ille deo quondam sese inscius intulit hostem,
Atq; dolis frustra contra stetit, inde vbi numen
Admonitus sensit, veluti de nocte profunda
In lucem reuocatus, ei se iunxit amore,
Clam tamen, infensæ vitans odia aspera gentis.
Tum vero illius de vita, & sanguine cerni
Vt vidit, letumque insonti triste parari,
Non tulit vlterius latebras, hæcque edidit ore
In medio, non obscuram, non lucis egentem
Rem ferimus, neq; enim vereor iam vera profari
Pro patria, quamuis mihi sint extrema ferẽda.
Cernitis hunc omnes manifesto numine ferri,
Maioremq; homine, & nosmet nisi fallimus ipsi,
Vera Dei patuit soboles, verus Deus, ille
Olim quem toties afflati numine vates
Venturum cecinere, nefas quo triste piaret
Commendans genus æterno mortale parenti.
Hoc liquet, hoc vltra non in discrimen agẽdum.
Huius ope innumeri, quos nox obscura premebat
Luminibus captos, iucunda luce fruuntur.
Multi etiam voces obstructis auribus orti
Accipiũt, redduntque. ægris quot reddita venit
Insperata salus, qui lenta aut mẽbra trahebant
Victa lue, aut subito correpti corpora morbo?

Nicodemus in sacerdotum concilio Iesum defendit.

Tris

Tres etiam (nostis) obita iam à morte reduxit
Elatos idem in lucem. modo Lazarus omnem
Perculit, & monstro ingenti permiscuit vrbem.
Proch læuas hominũ mẽtis, proch pectora cæca. **Exclamatio.**
Non hæc pæonijs succis, non artibus vllis
Confieri possunt, maior deus intus agit rem,
Maius numen inest, quoties diuina loquentem
Incassum contra stetimus, verbisque, dolisque
Instructi? quoties ausi vim tendere inermi
Aut ferro, aut duris nequicquam perdere saxis?
Nube caua eripuit caput, ex oculisque recedens
Aligerum se cœlesti subito agmine sepsit.
Et quisquam illius certum non numen adoret?
Quid molimur adhuc? quid nobis deĩde relictũ?
Quin potius, quando nobis demissus Olympo
Auxilio venit, vnà omnes adeamus, ab ipso
Suppliciter pacem oremus commissa fatentes.
Talia perstabat repetens, violentia cunctis
Gliscit, & accensus semper per viscera sensus
Conflatur magis, & sæuos furor aggerat æstus,
Paulatimq; animi turgescunt tristibus iris.
Exarsere omnes, pestis latet intus, & omnem
Eripuit miseris lucem, victisque veneno
Pestifero nebulas offudit mentibus atras.
Tum demũ erumpit, quæ cunctos ira coquebat.
Infremuere omnes contra, gemitumq; dedere.
Qualiter ære cauo dum sulphura pascitur atra,
Inclusus magis atque magis furit acrior ignis; **Cõparatio.**

Molitur-

aeneo tormento. *Moliturque fugam, nec se capit intus anhelans,*
Nulla sed angustis foribus via, nec potis extra
Rumpere, materiam donec comprēderit ōnem.
Tum piceo disclusa volat glans ferrea fumo.
Fit crepitus, credas rupto ruere aethere caelum,
Iāque illa, et turres procul ecce strauit, et arces.
Corpora et arma iacēt, late et via facta p hostes.
Haud illi secus accensi meliora monentem
Excludunt adytis, atque extra moenia trudunt.

Nicodemus sacerdotū concilio eijcitur. *Tum vero Caiphas, vbi facta silentia linguis,*
Sic orsus, sibi quae sedeat sententia pandit.
Haud equidē moror ô ciues, quòd versus ad hostes
Iste etiam infando captus perfugerit astu,
Qui toties summa pro re, pro legibus olim
Obiecit patrijs caput vltro, ipsumque premebat
Obnitens contra nuper sermonibus hostem.
Tanta est artificis pellacia, vis ea fandi,
Vt quoscunque velit vertat, superetque venenis.
Scilicet hunc credam caelo diuinitis actum
Nobis venisse auxilio, qui se impius ortum
Patre Deo canit, ac leges abolere parentum
Antiquas cupit, atque nouos inducere ritus.
Seque vltro excidio templi venisse fatetur,
Quod nostri monitis olim caelestibus acti
Impensis tantorum operum struxere parentes.
Quae nouitas, aut relligio, qui denique mores?
Ille etiam, ne quid sceleris sibi restet inausum,
Sacrilegus sontes, & quorum crimina nota,

Proseqtur venia, haud veritus scelerata subire
Limina, nec festis parcit de more diebus,
Ergô agite, atque illi insidias, letumque merẽti
Maturate viri; crescentem extinguite flãmam,
Ne mox subsiliat victrix ad tecta domorum,
Degustetq; trabes, perq; ardua culmina regnet,
Subuertet solitis aliter totam artibus vrbem
Seditione potens populos captabit, & omnem
Subijciet sibi prodigijs fallacibus oram.
Hinc quæ tot nobis annos tam prospera cessit
Relligio, euersis actutum desinet aris.
Tum metuo, ne Romulidæ non talia passi,
Quicquid adhuc iuris superest, à gẽte reposcant,
Et profugos patria iubcant decedere terra.
Vnum pro multis detur caput, vnius omnes Expedit vt vnus moriatur pro populo etc.
Expiet, ac tutos mors tanto in turbine præstet.
Hoc habet, hæc melior superet sententia ciues,
Hæc illi ob numen dona, hunc reddamus honorẽ.
Talia fatus erat, furijs stimulantibus intus
Experti, passique senes eadem ore fremebant.
Omnibus idẽ animus, sed qua ratione, quisbùsue
Id fieri occulte queat artibus, exquirebant.
Cum subito ecce suis clam se furatus Iudas
Improuisus adest cunctis mirantibus, illum
Excipiunt trepidi spirantẽ immane, locantquè Iudas prodit põtificibus Iesum
Sede inter primos, farique hortãtur, & ardent,
Quid veniat, dubijs animis audire, silentque.
Ille autẽ torquẽs huc flammea luminea, et illuc

Sic

Sic fatur, scio vos Galilæi facta furentis
Formidare patres, patriæ qui legibus affert
Exitium, moliri ideo vos plurima cerno.
Si mihi, quæ posco, promittitis, omnia solus,
Quæ nunc vos frustra exercent, dispēdia tollā.
Ille manus faciā in vestras hodie incidat vltro.
Dixerat, argenti læti pepigere talenta
Ter dena, egregij pretium memorabile facti,
Dimittuntque alacres, atq; extra limina ducūt.
Ille petit montes iterum, sociosque reuisit.
Forte propinquabat genti solennis, & oræ
Pascha & azimorum dies. *Festa dies, veterum cum relligione parentum*
Immunes operum ducunt septem ocia soles,
Perque domos ouium fœtus epulantur, & acri
Fermento parcunt iussi, properataque liba
Expediunt, mensasq; onerant agrestibus herbis
Lætitiæ veteris memores, hac luce ferebant
Ægyptum priscos olim cœlestibus actos
Prodigijs magna cum præda exisse parentes,
Ingressos pede iter salsas impune per vndas.
Conueniūt vndiq; Iudæi ad festum. *Ergò ingēs tum sceptriferam cōcursus ad vrbē*
Vndique erat, populiq; omnes ad sacra fluebant.
Non effusa tamen turba huc sine more ruebat,
Verū quisque ducemque suū, gentemq;, tribumq;
Vnà ibant comitati, etenim licet omnibus idem
Sanguis, cognataque orti sint stirpe nepotes
Omnes Isacidæ, paribus sub legibus omnes,
Scindit se tamen in bis senas vna tribus gens.

Atque

Atque Palæstinam late est diducta per omnem,
Libera gens olim multa munita virum vi,
Florentesque urbes populis, opibusque vigẽtes.
Tunc autem patrijs de finibus exturbati XII. Iudæorũ tribus dispersa.
Penè omnes aberant, & Caspia saxa colebant.
Vix de bis senis tribus vna intacta manebat,
Alteraque, & patria sese tellure tenebant,
Beniamidũ gens, aque ipso domus inclita Iuda,
Ambæ tunc etiam populis opibusque vigentes.
Tantũ aũt imperio adiectam, ceu cætera passim
Contuderat bello, et victricibus hauserat armis,
Hanc quoq; seruitio partẽ Roma alta premebat.
Sceptra vrbi tantũ, sublataque ademerat arma
Linquens sacra viris, ac leges victor auitas.
Nunc tellus deserta iacet, tot clara fuere Iudæa nũc deserta.
Mœnia, tot populis pariter cum fortibus vrbes,
Hæ bello, hæ validis quassatæ viribus æui.
Vsque adeo sæuas superum pater arsit in iras
Nimbipotẽs, natiq; necem non passus inultã est.
Non tamen indecorem tantæ solatia cladis
Ipse sinã antiquã (superent modo carmina) terrã
Ne penitus seclis obliuiscentibus ætas
Deleat extinctam pariter cum nomine gentem. Christus Iudæus.
Regem illis superum prosit regionibus ortum
Vagisse, & cœlo primum reptasse sub illo.
Vos ideo aligeri cœtus gens ætheris alti,
Qui leuibus magnum pedibus pulsatis Olympũ.
Nam vos sæpe polo missi peragrastis & oram.

Et gentis crebri hospitio indulsistis amicæ,
Este duces mihi, dum tota regione vagantem
Raptat amor, longum vos mecum ferre per æuum
Nomina, quæ cecidere, iuuet, deletaque gentis
Oppida, & antiquas antiqui nominis arces.
Post autem vestra sublatus ad æthera penna
Carmine mortales oras, visusque relinquam,
Vos me sublimi sistetis tramite vectum
Auia per superum loca, me iuuet alite curru
Aurea nubifugo mulcentem sidera cantu
Intactas primum ire vias mortalibus ægris,
Et petere insolitam cœli alta è rupe coronam.
Hæc olim, audentem ni deserat ætheris aura.
Nunc mecũ populos percurrite templa petẽtes.
Non alias illuc aditum est maioribus vnquam
Et numero, & studijs, nec tantum sacra petebãt
Quãtum auidos Christi visendi traxerat ardor.
Orti autem à magno primi ingrediuntur Iuda
per multos ductũ reges genus, hæc tribus vsque
Et numero, & virtute caput super extulit õnes
Tantum alias superãs, quantũ leo cuncta ferarũ
Semina inexhaustis animis, & viribus anteit.
Littorea innumeri Gaza venere, Sabeque
Engada deseruere, racemiferosque recessus,
Vrbis Adulææ sedes, humilemque Raphean.
Hic Lyde, atque Selis, vẽtosaq; Iãnia, et Hippa,
Ascalo, Azotique arces, Acharonque, Sochonq;
Quæque fluentisonis Iope perfunditur vndis,

Furor poëticus.

Catalogus populorum ad festũ cõuenientiũ.

Tribus Iuda.

Proiectæ rupes, pontoque minantia saxa
Parte alia antiquam ciues liquere Damascum.
Primus vbi(vt perhibent)limo felice creatus
Natus homo est, cœlique nouas erupit in auras.
Deserturque Emaus, Nepseq; exhausta silescit,
Quæsiuitque suos Ægypti proxima regnis
Anthedon, natique Dei cunabula Bethle.
Tum deserta silent & Galgala, Besseraq; onis,
Aruaq;, qua Marethō, qua pxima nubibus Erme
Qua Sigoris mirata nurum, dum incēdia versa Vxor Loth
Respicit, humanos seruasse in marmore vultus,
Concretique salis subitum traxisse rigorem,
Qua calet Asphaltis flammis infamibus vnda, Asphaltis.
Ingentesque palus ad cœlum exæstuat æstus
Aëra contristans graueolenti sulfuris aura.
Quondam hic læta seges, riuisque rosaria cāpis.
Nūc stat ager dumis, obductaque sentibus arua,
Crimen amor malesuade tuū, vim tendere adorti
Infandam indigenæ pueris cœlestibus olim
Diuina capti facie, & florentibus annis,
Fecissentque fuga nisi se illi ad sidera lapsi
Remigio nixos rapuissent præpetis alæ.
Nō tulit altitonās pater, atq; vltricibus omnem
Inuoluit flammis tractū, immersitq; profundo.
Squalet adhuc cinere, & putri late ora fauilla.
Infœcunda ideo terra, & sine frugibus agri,
Difficilesque aditus, & inaccessi secessus.
Illic, vt fama est, nitidum florem educat arbos,

D 2 Quem

Quem cupiunt iuuenes, cupiũt decerpse puellæ.
At simul atque graui perflante euanuit austro,
Succedunt poma hirsutis asperrima barbis,
Quæ nulli iuuenes, nullæ cupiere puellæ.
Hac tamen aspectu solida, & syncera putares,
Fœda sed illuuies intus, subitoque fatiscunt
Ad tactum cinefacta, hominũ nihil vsibus apta.
Pallida item flauis cum vix seges albet aristis,
Dira immaturas messes interficit aura.

Tribus Simeon. *Protinus hinc subeunt populi Symeone creati,*
Qui Saroen, Molodãq; viri, Sicelegidaq; oram
Felicem frugum, lætosque vligine campos,
Qui Sipabota colunt, Asanesq; biuerticis arces,
Quiq; Atharin quondã generosos palmite colles,
Remmona qui, cultisq; erectam in collibus Ain,
Et quos thurilegæ pascũt centũ oppida Idumes,
Ruraque odoriferas Arabum vergentia ad oras.

Tribus Isachar. *Ecce autem Isachari magno clamore nepotes*
Ingressi delubra petunt, aramque salutant.
Gens victu facilis, contentaque finibus arctis.
Hic adsunt, quos Hermonius sub vertice pascit,
Hermonius generator apum, generator equorũ.
Qui Taburi capita alta tenẽt, qbus ardua rupes
Helias. *Carmeli domus, hæc rapido gẽs turbine quondã*
Sublatum vatem cœli per aperta repente
Vidit flammifero ferri super æthera curru,
Sensena quos misit, quos Hẽnada, quos adit Affra
Nobilis, in summis sitientes rupibus vrbes,

Qui Senũ, et Reboten liquere, Remethiaq; arua
Vitibus, & varijs interſita littora pomis.
At taciti incedunt gens Dani è ſanguine creti Tribus Dan.
Deiectique oculos, deiectiqua ora per vrbem
Tẽpla petunt, qualis cũ frigora prima laceſſunt Cõparatio
Autumnum, nec dum ramis decußit honorem
Bruma ſuum, coluber latebras meditatur, iterq́;
Fert tacitum lapſu repens per ſaxa quieto,
Sibilaq; ora premit, neque caudæ ſurrigit orbes.
Iamq; viros triſtes credas, quod ſanguine ab illo
Prædixere ducem fore pleni numine vates,
Qui genus humanum Chriſti ſub imagine falſa Antichriſtus.
Terreat, atque hominũ vitas, et crimina quærat
Deterior fas, atque nefas vbi verterit ætas,
Et rebus feret exitium mortalibus ignis.
Protinus at multis aderit cum millibus vltor
Vera dei ſoboles verus datus arbiter orbi.
Illum nequicquam pugnantem, et vana mouẽtẽ.
Turbine corripiẽs terræ ima in viſcera trudet.
Inſequitur iuuenũ nimbus genus Aſere ductũ, Tribus Aſer.
Spicea queis capita obnubit de more corona
Omnibus, & nexæ ludunt per tempora ariſtæ.
Hi Betagũq; Hormãque ſerũt, his Aphega ſedes
Illos Ama dedit, illos miſere Robææ.
Nõ numero Arctipus Labanæ, nõ Aziba ceßit.
Hos iuxta ſeram in noctem ſoliti vrere myrtos Tribus Zabulon.
Littoreas ponti gens accola Zabulones
Dona ferunt, pars Ieptaphiles ab ſede profecti.

 Pars

Pars Icdaba venere. Canā hi liquere modo atra
Miratam puras in vina rubescere lymphas.
Hos Nazara tulit, tulit illos ardua Sembros.
Quæque modo aërias iterum venisse sub auras
Vidit morte obita puerum Galilæia Nais,
Millia multa tulit, totidēq; huberrima Dotha,
Aque suis Nalolc, Cathetiaque alta relicta est.
Tribus Nephthalim. At qs Nephthalidū numerauerit oppida, et arces
Innumeras, quas & Cedar, quas & sacer altis
Fert humeris Libanus cœli confinibus æquus?
Qui celsam Nasona habitāt, q Nephthalis vrbē
Gens oris, fandique potens, fœcundaque veri
Nascentem gemino Iordanem fonte salutat.
Omnis ut Galilæa, omnis Samarea penates
Deseruit studio gens tantum accita videndi.
Sæpe hac rege satus superum tellure moratus
Sponte deum se detexit, miracula rerum
Assēdā nūc etiam meminit, meminere Caperna,
Et vetus amisit quæ nomen Graia Sebaste.
It Bethole, eductaque ad sidera Bessais arce,
Et quos piscosis Gennesara proluit vndis.
Tribus Leui. Leuigenæ vero sacrum genus omnibus ibant
Immixti, neq; enim propria his regio vlla colēda
Sorte data est, sed diuersas dux legifer olim
Huc illuc oras æque est partitus in omnes,
Præfecitq; sacros aris, proque hubere gleba
Et iugulare dedit pecudes, atque exta cremare.
Tribus At nō contentus regnis, sceptrisq; Manasseus,

Sortitus

Sortitus quæ trans fluuiũ sibi iunxerat ampla. Manaſſe.
Protulit imperiũ,qua Nepheca, Berſaq; ſurgũt
Venatrix,pecorumque altrix,& Dora ferarũ.
Olli etiam parent Tenachos, nemoroſaq; Iebla,
Et Magedos nulli populis,opibusque ſecunda.
Quaſque rigat Taphua claris argenteus vndis,
Ver vbi perpetuum,ſcatebriſque recẽtia prata.
Succedunt qui trans Iordanis flumen opima
Arua ferunt,tribus ipſo etiã deducta Manaſſeo
Necnon Gadæ ſati,necnon Rubene creati Tribus Gad.
Belligero,fratrum cunctorum maximus æuo
Qui fuit,vna omnes vrbem ingrediuntur,vt olĩ Tribus Ruben.
Vna etiam ſedem optarunt trans flumẽ eandem,
Indigenis quondam regnata gigantibus arua.
Argobiæ qui rura colunt,Baſanidaque oram,
Qui ſaltus Galadina tuos,Ogique ſubactas
Sexaginta vrbes,Galaticaque oppida,Iabin,
Et Sebamã,Balmẽq;,Ramotha Golanq;,Nabẽq;
Edrenque,Selcamque et Semirutam Cariathen.
Hæc tunc nomina,nunc alio ſunt nomine terræ.
Tum qui cedriferæ paſcunt aſperrima Arimnes
Omnes fronde caput tecti,omnes terga veruti.
Qui Boſorim Rabatẽq; tenẽt, q; Gaulida et oẽm
Fortibus exercent tauris Bathaltidos oram,
Et quos humectat præceps de montibus Arnos.
Nec vos tranſierim qui prata feracis Abillæ,
Quique Eleale viri metitis,virideque Aſerota,
Seoniamque Eſebon ſaxis horrentia regna.

Desertasq; cades, q̃s Phasga habet ardu⁹, et quas
Hinc atq; hı̄c Hermus præruptas sustinet vrbes.
Quas Abaris, cuius nimboso è vertice quondam
Pastores admirati videre morantem
Iordanem ingenti subsidere mole coacta
Vndarum, & cursu cedentia flumina retro,
Dum domus Isacidum promissa capesseret arua.

Tribus Beniamin

Postremi subeunt aduecti è sede propinqua
Beniamidæ, data sorte quibus lætissima tellus,

Solyme nominandi casu.

Maxima vbi & Solyme totius regia gentis,
Altaque Iarephile, Luzæque binominis arces,
Quæque modo quarta regem iam luce sepultum

Lazarum significat.

Bethane obstupuit reuocari ad munera vitæ,
Et Tarela, et Samare, et lẽtiscif eræ Gabaothæ,
Gens infesta feris, ideò exuuiasque luporum
Induti incedunt iuuenes, canibusque fatigant
Quas sepire plagis iuuat vsq;, et frangere syluas
Atque adeo aßiduo venatu mane recentes
Conuectãt humeris prædas, quas vesper Olympũ
Claudit vbi, gaudent partiri, epulisq; fruuntur,
Atque inter sese per agros conuiuia curant.
Hinc adsunt, q̃s Maßpha domus, q̃bus ardu⁹ He(men
Difficiles colles, ac scabra crepidine terga,
Qui liquere Recen, celsasque Berothidos arces,
Atque Sylum quondã gaudentem paupere tẽplo,
Qui longũq; Helphõ, Auinq;, Amosamq;, Selamq;
Atq; vlulata Rhamæ paßim Rachellidos arua.
Qui Gabeone domo, quiq; Hierichunte profecti.

Indige-

Indigenas est fama viæ aßiduique meatus
Oblitum vidisse diu considere Solem — **Iosue.**
Imperio ducis, atque diem decedere serum.
Hos inter facie egregia puer altior ibat,
Qui prisco genus à Saulo, nomenque trahebat. — **Paulus Tharsensis**
Iam tum illum vates vno omnes ore canebant
Præstanti clarum eloquio, factisque futurum.
Quantis ille tamen mentem caligine pressus
In nostros odijs primum furijsque feretur?
Omnipotens aderit pater, & se pectore toto
Altius infundet iuueni, excutietque furorem.
Protinus afflatus diuinitus ætheris aura
Implebit terras monitis, latumque per orbem
Mortales meliora docens ad sacra vocabit,
Nec letum horrescet pro relligione cruentum.
Iam duodena tribus magnæ successerat vrbi.
Ipse etiam templo vt solitos inferret honores,
Munere nec tali tam læta luce careret, — **Iesus mittit discipulos vt parẽt pascha.**
Affatur socios Christus, lux sacra propinquat.
Omnis se dapibus festa domus apparat vrbe.
Ecquis erit vestrũ, primus qui ad mœnia tẽdat,
Si quis forte opibus fessos inuitet abundans,
Nos quoq; vt ante meos obitus, ac funus acerbũ
Solennes epulas celebremus, & annua sacra?
Nec longe quærendus, erit puer obuius vltro
Vrnã humero, lymphasq; ferẽs de fonte recẽtes.
Quo tendat gressus, aut quo sese ille receptet
Obseruate, locũque acie capite vsque sequendo.

Limina vos eadem accipiaut, tectumque subite,
Tum dominū affati coram, hospitiumq́; rogantes
Exiguam sacris sedem nostrum edite nomen.
Tectum auratū, ingens, pictisque insigne tapetis
Protinus ostendet, structas ibi ponite mensas.
Ipse adero, atque eadem socios ad limina ducā.
Dixit, Ioannes mādata, Petrusque facessunt,
Et mœsti magnæ succedunt mœnibus vrbis.
Ibant incerti, atque oculis procul omnia obibāt,
Cū puer vrnā humero gestās, lymphāq́; recētem
Vicino veniens de fonte occurrit, cum vsque
Seruantes gressum ferret quàcūque sequuntur,
Quasq́; subit subeunt ipsi quoq; protinus ædes.
Simon hospes Iesu. *Huc atauis clarusque Simon, & prole beatus*
Septena sese semper referebat ab agris.
Si quando charis cum gnatis viseret vrbem.
Nanque illum potius campis, rurique iuuabat
Degere, ciuilesque procul contemnere honores.
Vmbræ illi nemorum cordi, riuique secantes
Prædia, quæ centum diues vertebat aratris.
Simon musicus. *Iam grauis argutasq́; fides, & carmina amabat*
Fluminis in ripis, aut fontem propter amœnum.
Norat enim cœli numeros, mensusque, viasque.
Sæpe deo plenus porro ventura canebat
Agricolis, quid Sol, quid menstrua luna pararet.
Sūdique, pluuiæque docens prænuntia signa.
Tum sacris intentam igitur concesserat vrbem,
Vt de more dies festos celebraret auito.

Dumque

Dumque alia famuli mensas, & dona pararent
Parte domus, veterum facta ipse canebat auorũ
Nũc citharæ leuibꝰ digitis, nũc pectine eburno
Percurrens molli attactu vocalia fila.
Præcipue à prima reuocabat origine, quæ nam
Has ex more epulas, atque hæc solennia prisca
Relligio intulerit genti, verum ecce canenti
Improuisus adest Petrus, & sacra carmina rũ=
Rex ait est nobis, quo nusquã iustior alter (pit,
Aut pietate prior, Christũ omnes nomine dicũt.
Is tua nos vltro supplex ad limina mittit.
Exiguam sacris sedem, mensisque rogamus.
His ille auditis gauisus nomine tanto
Imperat haud hærens animo tectũ omne recludi
Hinc hilares totis adolere penatibus ignes,
Et pingui suffire Arabum iubet atria sylua,
Interiusque viros media in penetralia ducit.
Inde locum ostendit mira testudine pictis
Aulæis circumuelatum, ostroque rubenti.
Luxuriant sola strata, nitent argentea eburnis
Fulcra torisq;, scyphiq;, auroq; è simplice lances,
Et passim domus, argentoque, auroque renidet.
Atq; hæc deĩde refert, nõ hoc mihi nomẽ ad aures
Nunc primum venit, illius sed cognita fama
Iampridem virtus, neq; enim mihi cernere corã
Fas fuit, aut vocem diuinam hausisse loquentis.
Adueniat, placidus tectis assuescat amicis.
Vos hic expectate, viros, qui exacta reportent

Omnia,

Omnia, dimittã, meaque illum ad limina ducãt.
Atque vtinam libeat longum his in sedibus olli
Degere, & hospitij dignetur nomine tectum.
Quod nostros iuuet interdũ memorare nepotes,
Hospitibusque locum felicem ostendere seris.
Interea aduentu vestro intermissa sequamur
Carmina, & antiquos patrũ repetamus honores
Dum nigra roriferis nox terras obruat vmbris.

Carmen Simonis.

Sic ait, ac neruis socians concordibus ora
Obloquitur numeris, quæ concinit, ordine picta
Cuncta putes, aut textilibus simulata figuris,

Exitus Israelis ex Aegypto.

Nempe Paretonijs cantu deducit ab oris
Isacidum genus, arrepta maris æquora virga
Vt profugũ dux findat, aquasque ĩpune per altas
Vt sine nauigijs ierint, pelagique profunda
Sicco calcarint pede, nanque induruit humor
Aridus, et liquidas late est via secta per vndas.
A tergo tota ex Ægypto curribus hostes
Quadriiugis vecti instabãt fulgentibus armis.
Iamque pios canit emenso pelago alta tenere
Littora, littorijsque metu se condere syluis,
Nulla mora est, iterum telo tellure recussa
Diuino redeunt in se maria ecce refusa,
Quæ media ingenti dirimebat semita tractu.
Inde hostes ruere, & salsis in fluctibus arma
Armaq; quadrupedesq;, corpora mersa virorum.
Aspiceres magis, atque magis subsidere in vndis
Semper, & absumptos velut euanescere currus.

Qui

Qui medij extabāt, medios salis hauserat æstus.
Addit, vt omnipotēs rerūsator æthere ab ipso Manna.
Pauerit in vasta gentem regione locorum
Errantem dape cœlesti miseratus egenos,
Cernere ibique putes epulas niuis īstar ab æthra
Defluere ad terrā subitas, cœtusque paratis
Accinctos dapibus latis epularier aruis.
Proinde etiam duras cautes pulsabat eadem Fōs è petra
Dux cœlū aspectans virga, cum protinus amnis
Prosilit, & dulcem saxa erupere liquorem,
Atque hausere nouis populi de fontibus vndam,
Quos sitis ex longo collecta vrebat hiantes,
Tū canit, vt primus Solymorum conditor arcis Melchisedech.
Dona laboratæ frugisque, recensque reperti
Pocula plena meri obtulerit campestribus aris,
Cespite quas viridi, sectaque extruxerat orno.
Atque ea dum intētis hauribant auribus ōnes,
Haud rerum ignarus Christus de montibus altis
Cesserat, infensæque iterum successerat vrbi.
Et iam decliui cum sol properaret Olympo,
Hospitis intrauit socijs comitantibus ædes
Regifico instructas luxu, dapibusque paratis
Discubuere omnes, vna inter dirus Iudas
Dissimulans sedet, & vultu mentitur amorem. Iesus discūbit cū xij. discipulis.
Iamque heros puras fruges, properataque liba
Accipens, frangensque manu partitur in ōnes.
Inde mero impleuit pateram, lymphaque recēti,
Et laticis mixti dium sacrauit honorem,

Spumantemque dedit socijs, mox talia fatur.
Hoc est corpus meũ. &c. Corporis hæc nostri est, hæc vera cruoris imago,
Vnus pro cunctis quem fundam sacra parenti
Hostia, vt antiquæ noxæ contagia tollam.
Vos ideo, quoties positas accedere mensas
Contigerit, sacrasque dapes libamina iussa,
Funeris his nostri mœstum referetis honorem,
Et nunquam istius abolescet gloria facti.
Nec plura, ex illo mox seruauere minores
Hunc semper ritum memores, arisque sacramus
Synceram cererem, & dulcem de vite liquorem
Pro veterũ tauris, pecudũ pro pinguibus extis.
Ipse sacerdotum verbis eductus ab astris
Frugibus insinuat sese regnator Olympi,
Libaturque dei sacrum cum sanguine corpus.
In summos hæc relligio successit honores.
Iesus lauat discipulorũ pedes. Ergo vbi pulsa fames socijs, sese ocyus heros
Exuit insignem tunicam, & mantilibus albis
Succinctus poscit flammis vndantia ahena,
Tum gelidam irrorans dextra læuaque sonoris
Pertentans labris feruentem temperat vndam.
Hinc genibus positis Petro, reliquisque suorum,
Plurima quãquã ille attonitus nouitate recuset,
Dat pedibus lymphas, & molli siccat amictu
Accuruus, socijs linquens imitabile factum.
Mox gemitus imo ducens de pectore fatur.
En mihi summa dies socij, quamq; ipse ꝓpinquã
Prædixi toties, nox illa aduenit acerba.

Vos

Vos linquã, et moriens genitoris iussa capessam.
Vnus erit vestrum (vix ô vix credere tantum *Vnus vestrum me proditurus est, &c.*
Fas scelus) insidijs prodet qui me hostibus vltro.
Haud me animi fallit, furias iam perfidus ille
Concipit, insidiasque animo meditatur auaro.
Id pietas mea magna, mei meruere labores?
Non tamen ipse diu pulchro lætabere facto
Quisquis eris, satius, si nunquam lucis amorem
Gustasses, dulcis nec vitæ limen inisses.
At vos este pij, inq; vicem (quæ exẽpla reliqui)
Inter vos alijs alij parete volentes,
Summißisque animis fastus abolete superbos.
Non Erebi in tanto cessabunt cardine diræ
Vestra potestates præuertere corda timore.
Peruigiles quæso iam custodite, proculque
Consulite, hic animos, atq; illos promite sensus,
Quos toties mihi polliciti, ne cedite pesti.
Vos seruate viri noctem non amplius vnam.
Extemplo turbati omnes, gemitũque dedere,
Suspensi quem cæcum adeo, furijsque subactum
Ore premens signet venturi præscius heros.
Quem senior tali aggreditur sermone precando.
O cœli decus in quenq̃ tam immane putandũ est *Petri ardor.*
Posse scelus cadere? quis nam fœdißimus ille?
Faxo hodie nunquam nobis illudat inultis.
Non adeo effugit cum sanguine viuida virtus
Pulsa annis, nec dextra mihi tã frigida lãguet.
Sic ait, & pariter vagina liberat ensem.

Dux

Dux autem signis manifestis prodidit hostem,
Sed cunctis mentem eripuit, voluitque latere,
Donec res perfecta, dehinc hæc edidit ore.
Pradicuntur Apostoli negaturi Christum. Imo oī ex numero mihi nemo hac nocte suprema
Vestrum non infidus erit, solusque relinquar.
Tu quoque, magnanimo cui nunc ea copia fandi
Sub tecto, atque amplis tēdis super æthera dictis
Omnes irritans ventos, omnesque procellas,
Hinc atque hinc circunfusos ubi videris hostes
Me capto, quæres latebras, iaciesque salutem
Mendaci in lingua, pedibusque fugacibus acer.
Atquæ vbi curriculo mediam nox humida metā
Attigerit, ter me tibi notum ille ipse negabis
Futilis, incutietque metus tibi fœmina inermis,
Petri arrogantia. Dixerat, ille animi robur magis vsque magisq;
Spōdebat, turpique metu impenetrabile pectus.
Fœda alios seruet fuga, nec tu me ante timoris
Argue, quam terga vrgenti dare videris hosti.
Quo te cunque feres, adero, sequar vltima tecū,
Nulla tuis poterit me vis abiungere rebus
Iesus cum discipulis it trās torrentem in montem Oliuarū. His deus exactis mensas, vrbemque reliquit,
Et se cum socijs pura sub nocte virentes
Transtulit in colles olea, & loca sola petiuit,
Atque omnes secum iussit vigilare, sed illi
Assiduis noctisque dieque laboribus hausti
Haud poterāt inuictum oculis defendere somnū,
Et gelidi in summo recubantes æquore saxi
Infusum toto proflabant ore soporem.

Interea

Interea curis confectus tristibus heros
Cœlesti velut oblitus se semine cretum
Indignos animo euentus, indigna labanti
Supplicia, atque genus leti versabat acerbum,
Horrebatque, id enim matris de corpore traxit,
Vt quæcũque hominũ mortalia pectora terrent,
Ipse etiam hæc eadem mortali corde paueret.
Mẽs immota tamẽ, virtusque inuicta manebat.
Ergo iterũ atq; iterũ genitorẽ affatus, et ambas — Iesus orat patrem in horto.
Ad cœlum tendens palmas hac voce rogabat.
Omnipotens talin' pater ô me funere obire?
Me ne aliena malis tantis commissa piare?
Eripe me informi leto, & tua flecte seuera
Consilia in melius, durosq́ue auerte dolores.
Si tamen id fixum sedet, atq; hæc certa tibi mẽs,
Nec generi humano gnati nisi morte sequestra
Placaris, non fas orbis me deesse saluti.
Ibo vltro, crimen generis commune refellam.
Dixerat, atque graues curas sub corde premebat
Multa agitans, toto simul ibat corpore sudor
Prorupt⁹, simul et sanguis, vel sanguinis instar.
Ecce autem effulgens subito dilapsus ab axe — Cõfortatur Iesus ab angelo.
Stelligero pictis iuxta puer astitit alis
Dicta ferens patris, in tanto solatia rerum
Turbine, mulcebatque ægrum, curasq; leuabat
Abstergens toto fluidum de corpore rorem.
Hortator vero, scelerisque inuentor Iudas — Iudas prodit Iesum
Composito interea vocat hostes vertice ab alto,

E Seque

armatæ cohorti. Seq; vltro comitē atq; ducē venientibus offert.
Ergo adsunt improuisi illum in vincla petentes.
Longius æra micant tremulaï lumine lunæ.
Iam clypei resonant, iam ferri stridit acumen,
Pinguiaque exuperant noctem funalia longo
Ordine, multifidæque faces, quas vnguine supra
Obduxit manus. & ferro insipicauit acuto.
Fit strepitus, vasto circum mons vndique pulsu
Armorum sonat, atque virum clamoribus omnis
Quos his nil trepidus compellans vocibus heros,
Heus inqt, iam state viri, quē quæritis, adsum,
Quo ferrum, flammæq; palā conspectus in vrbe
Conuentu cecini magno præcepta parentis,
Cur non vna omnes vos tunc tenuistis inermem?
Ista sub obscurum noctis cur agmina cerno?
Quod si me tamen ad mortem deposcitis armis
Insontem, & vobis adeo obstat gloria nostra,
Hos sinite illæsos, nihil hi meruere, nec ausi.
Tantum dilecti comitis mandata facessunt,
Vnus ego vestras explebo deditus iras.
Hæc ait, & bis se quærentibus obtulit vltro.
Capturi Iesum cadūt retrorsum. Illi autem ad vocem toties (mirabile visu)
Procubuere, soloque ingentem fusa dedere
Arma sonū, atq; oculis subito nox pluria oborta
Consurgunt tandē somno vinoq; grauatis (est
Aßimiles, hærentque obliti, donec Iudas,
Qui nusquam somno noctu se strauerat illa,
Signa dedit manifesta, hostique obiecit amicum.

Nanque

Nanque pij scelus id prætexens nomine amoris
Composuit sese, & ficto dedit oscula vultu,
Ille dolum præsensit, & presso edidit ore.
Hæc vero meruit comitum fidißime noster
Oscula amor? tãton scelere vlla ad præmia tẽdis?
Haud equide hæc tecũ pepigi cõmercia quõdam
Vix ea fatus erat, cum circunfusa iuuentus
Cæca ruit, densaque omnes indagine cingunt:
Non aliter, quàm coniectum cum in retia raca,
Ceruum, aut fulmineis metuendum dẽtibus aprũ
Pastorum circum sæuit manus; ilicet hastas
Comminus agglomerant certatĩ, ad sidera voces
Vndique eunt, reboãt montes clamore propinqui
Sic iuuenem obsessum longe fulgentibus armis
Sæua cohors premere, atq; omnes ĩcubere inermi,
Hi prensare manu, hi stupea vincula collo
Injcere, & nunc huc nunc illuc ducere captum,
Perfurit ante alios, & sese turbidus infert
Malchus Idumæis missus captiuus ab oris.
Nulli ferre manum, nulli contendere suetus
Non ea vis illi, non tanta in pectore virtus,
Verũ, vt se Caïphæ præstantẽ ostendat in armis,
Cui datus hærebat famulus (nam tuta videbat
Omnia, & audenti nullum hic obstare periclũ)
Audet, cedentemque vltro petit improbus hostẽ
Ventosam nequicquam acuens in iurgia linguã,
Et vix ille suas tumefactus corde capit spes.
Nõ tulit hoc præceps aĩ Petrus, arripit ensem,

Iudas osculo tradit Iesum.

Iesus capitur.

Cõparatio.

Malchus seruus iners.

Petrus an-

putat Malcho aurem

Et super incumbens inhonesto vulnere tempus
Occupat, ac patulā dicto ocyus amputat aurem.
Quod deus aspiciens subito dextramq; tetēdit,
Decisamque ab humo madido cū puluere partem
Sustulit, applicuitq; manu medica, vnde resecta
Affixitq; loco, nullo hæsit fixa dolore; (est,
Vlla nec apparent vestigia vulneris vsquam.
Mox sociū increpitās vim dextra arcere volētē
Condere tela iubet, vetito neque fidere ferro,
Ni faciat, senior nequicquam magna locuto
Strictum ardens illi per costas exigat ensem.
Non istis opibus, non istis nitimur inquit
Viribus, est genitor, qui me si funere acerbo
Eripere, & fuso nati sine sanguine vellet
Placari generi humano, centum agmina posset
Cœlicolûm, mihi centū acies summittere ab arce
Siderea, infensum qui cœtū hūc ense trucident.
Militiam ne adeo superum, pugnataque bella,
Atque potestates varias, & nomina nescis?
Nunc sine me imperijs magni parere parentis,
Quæ me sola premūt, hominū nil demoror arma.

Cōparatio.

Talibus auditis senior vix desinit iræ
Inuitus, veluti aspexit si forte magistri
Assuetū imperijs ceruum media vrbe molossus,
Syluestrem ratus insequitur, vix voce coërcet
Venator rabido instantem ceruicibus ore.
Ergò sponte sua victum, nec viribus vsum
Corripiūt cuncti (heu species indigna) trahuntq;

Inualidū, & dictis lapſantem immitibus vrget.
Hæc pater omnipotens ſuperū regnator Olympo. Exclamatio.
Tam lentus cernis, nec cœlo tartara miſces?
Ecquādo horrificum dextra iaculabere fulmen,
Si nunc immoto facies innubila mundo eſt?
Fœdere iam rupto rerum confuſa laborent,
Atq; repente elemēta ruant, ruat arduus æther)
Cur tua dextra vacat? cur nō face terra triſulca
Iam fumat? quos flāma vorax ſeruatur in vſus?
Non genus humanum, non tanti regia cœli
Alitibus ſupplenda choris, non aurea gens, quæ
Mox hinc ſe tollet pietate inſignis ad aſtra,
Ne noſtri tanto te cura incendat amore,
Iactari vt tali patiaris turbine natum
Vnigenā, deſertū, inopem, atq; extremā ferētem.
Diffugere metu comites, ſyluiſque teguntur, Diſcipuli capto Domino fugiunt.
Spumiferi vt ſuis aduentu, ſæuique leonis
Semianimes, paſſim inſeq̄tur ferus hoſtis eūtes.
Aſpiceres hunc iam captum, iam veſte relicta
Elapſum manibus rapido petere ardua curſu,
Illum ſpeluncas, & ſicubi operta ſubire
Per ſyluam loca, ſaxorūmque in fornice condi,
Nec mora, nec reqes, curſu nemora auia feruēt,
Et vaſto intonſi colles clamore reſultant.
Iamque ſacerdotis ſummi tecta ampla ſubibāt. Ieſus ad ſummum pontificem ductus.
Protinus huc tota paſſim concurritur vrbe,
Primores adſunt procerum, pœnasque repoſcunt
Vni infenſi omnes, atque illum torua tuentes

Perterrent, vinctumq; minis crudelibus vrget.
Tum gentis primus Caiphas ita deniquc fatur.
Res hodie bene gesta viri, non artibus vllis
Infandum euasit caput, illi nulla supersunt
Effugia, instaurandi animi, et quod restat agēdū
Nunc est illa dies, qua gloria maxima sese
Ostendit nobis, sed opus properantibus astu.
Accipite, & linguis omnes, animisque fauete.
Nulli fas nostrun quenquam demittere morti,
Romani ducis arbitrio stat quisque, caditue.
Quæramus læti causas, & crimina primum,
Inde ducem instructi verbis adeamus, vt ipse
Audiat, & morti indefensum destinet hostem.
Caiphas rogat Iesū nū sit Christus. *Sic ait, hinc captū alloquitur, tu ne ille supremi*
Vera dei soboles, verus deus, æthere ab alto
Quem vates oriturum orbi cecinere priores?
Per patris obtestor numen, qui sidera fulcit,
Fare age, ne te dißimula quærentibus vltra.
Discußisque palam qui sis nuncnubibus ede,
Ne te diuino ignari fraudemus honore,
Dixerat, ille autem in medio defessus, inermis
Conspectu paulum sustollens lumina fatur.
Sum quod ais. quid me studio tentatis inani
Hæc eadem toties scitati? parcite tectis
Insidijs, victique dolis desistite tandem.
A modo videbitis filiū homi- *Ipse palam fateor, nec iam mora longior obstat,*
Cum mihi sublimis cedet plaga lucida olympi
Regnanda, æthere iam iam cernetis in aula

Amplexum dextram patris omnipotẽtis, et inde nis ſeden-
Mox iterum terras petere aſpicietis eundem tem, &c.
Fulgentem clara in nebula, quem mille ſequuti
Cœlicolæ auratis impellent æthera pennis.
Vix ea dicta, humeris ſibi cũ de more ſacerdos Caiphas ſcindit ve-
Abſcindẽs tunicã inqt, eget quid lucis adhuc res ſtem.
Indicijs tot clara? palam ſcelus ipſe fatetur.
Nónne deo quicunque audet ſe fingere natum
Fas & iura iubent mulctari funere acerbo?
Tollite, ferte moras. Romani ad Præſidis ædes
Abripite hunc iubeo, meritasq́ repoſcite pœnas.
Interea caſu Petrus perculſus iniquo Petrus ſe-
Proſequitur mœrens, longeq́ obſeruat amicum. quitur Ie-
Iamq́ue ſub ingentis deuenerat atria templi ſum à lõge
Tecta ſacerdotis magni, ſolusq́ue ſedebat
Triſtis, inops animi ãte fores nocturnus apertas
Olli ſerua, domus cui curæ ianua herilis,
Id quod erat rata, tu'ne etiam fugis, inqt, et iſti
Iunctus eras ſcelerum conſors, ideoq́ per vmbras
Explorator ades, quãdo omnia nocte quieſcunt?
Diriguit Petrus ad vocem formidine turpi,
Oblitusq́ue ſui eſt (quæ vitæ tanta cupido?)
Nec iam ſcit ſubita turbatus imagine rerum
Quid faciat. quò ſe vertat, quas aduocet artes,
Qualis vbi dulci virgo decepta ſopore Cõparatio.
Paruula, quam mater campis ignarã reliquit
In ſolis abeunte die ſub tecta reuertens,
Confeſtim rupto circuntulit humida ſomno

Lumina, nec comites, nec matrē cōspicit vsquā,
Sed loca sola metu videt exanimata, viarumque
Immemor, atq; horrere nigra circū omnia nocte.
Talis erat miser ille animo confusus, & hærens.
Petrus negat Christū *At chari nomen tandem abiurauit amici,*
Pro quo sponte neci modo se deuouerat ardens.
Quin etiam, quo se tegeret, succedere tecto
Hostili tulit, & famulis se immiscuit amens.
Nec latuit tamen, illum omnes inimica tueri
Suspectum, & latebras verbis vrgere fouentem.
Terque adeo obiectū nomen, patriamq; magistri
Audierat, ficto ter dissimulauerat ore,
Cum matutino mediæ iam noctis abactæ
Edebant cantu cristatæ signa volucres
Auroram in tectis solitæ acri voce vocare.
Tū monit⁹ verborū, heros quæ extrema canebat
Ingemuit, rupitque imo suspiria corde,
Et penitus duris tristi dolor ossibus arsit.
Tum sese miser incusans, turpemque timorem,
Erepsit furtim foribus, solusque per vrbem
Totam illā ingemuit somni sine munere noctem
Menti caniciem demissam in pectora vellens.
Quin illū hāc perhibēt mox semp flesse sub horā
Admissi memorem, dū vixit, eum æthera pandēs
Sæpe oriens, solis sæpe ater vesper in antris
Inuenit luctu indulgētem, eademq; querentem,
Dum nulla admittit mœsto solatia amori.
Deserti subeunt monita vsque nouissima regis,

Ac se

Ac se perculsum muliebri voce recursat.
Et iam tempus erat, cum nōdum Aurora relato
Orta die albentes cœli discriminat oras:
Iamq́ Deū vinctis manibus post terga trahebāt Iesus duci
Præsidis ad sedem, quo crimina quæreret ipse, tur vinctus
Quem penes arbitriū, et morti dānaret acerbæ. ad Pilatū.
Illo Iudæam frenabat tempore missus
Cæsaris imperio Tiberi Pilatus opimam
Pontius insigni Romanus origine gentis,
Quē furibūda manus trepido est aggressa tumultu
Vociferans, hunc dede neci, trabe fige merentem
Infami autorem scelerum, fraudumq́ potentem.
Hæc crebra ingemināt, densiq́ ad limē inundāt.
Ille autem iuuenis procero in corpore fixos
Intentusque oculos, intentusque ora tenebat.
(Nondum illi dulcis flos prorsum euanuit æui)
Insolitam speciem, insolitos miratur honores
Oris, & expleri nequit, hunc è stirpe fatetur
Aut diuum, aut saltē magnorū è sanguine regū,
Et secum sortem capti miseratur iniquam,
Iamque fauet, tacitusq́; agitat, si qua potis illum
Impune eripere, & ruptis exoluere vinclis.
Quem sic alloquitur. quæ te commissa fatigāt?
Fare age, qui casus? vnde hæc effusa repente
Tēpestas tibi? num tantis scelera impia mersum
Implicuere malis? an diuum tristior ira?
Vnde domo? quo te memoras è sanguine cretum?
Aut quibus aspiras sceptris? quæ debita regna?

 Christus

Christꝰ ad hæc paucis, nō huc ego criminis ergo
Protrahor, haud turpi mihi mēs obnoxia facto.
Sed patris, immensi cœli cui regia paret,
Iussa sequor, nec regna moror mortalia, quamuis
Haud equidem clara me regū è stirpe negarim.
Hæc tātū, ille autē admirās decus oris honesti
Nunc hoc nunc alio sermone affatur, & omnem
Explorat, sed responso non amplius heros
Dignatur sæuo curarum exercitus æstu.
Tandem illū dux, vt turbam compescat acerbā,
Seruari iubet, atque domo interiore recondit.

MARCI HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS Liber Tertius.

ARGVMENTVM.

Hic Christi genus, & sanctæ connubia matris
Cantantur, Virgo Meßiam concipit, inde
Cognatam inuisit, Meßias nascitur, alma
Purgatur virgo, Simeon puerum accipit vlnis,
Ecce Magi æoa veniunt regione profecti,
Infantes pereunt, Memphim defertur Iesus,
Perditus inde puer sacra est inuentus in æde,
Res mira in Bacchi conuertitur vnda liquorum.

Fama

Fama volans iam finitimas impleuerat vrbes
Exceptum insidijs heroa, dolisque suorum,
Obscurus tamen, atque incerto autore vagari
Rumor adhuc, necdũ matris penetrarat ad aures
Cuncta licet nũquam illa animo secura timeret
Præsago, nempè audierat, vatumque tremenda
Terrebant monita, pro libertate piorum
Natum sponte sua subiturum funus acerbum,
Ast vbi Iosephus senior præsensit (ei olim Ioseph.
Alma parens fuerat superum concredita iussis)
Nazaren linquens Solymorum se intulit vrbi.
Vix introgressus videt omnia feruere multo
Concursu populi sublustri nocte per vmbras,
Mœniaque ingenti misceri tota tumultu.
Ecce autem elapsus manibus, telisque cohortis Ioannes.
Fidus Ioannes pallenti tristior ore
Occurrit, sed vix amens agnouit amicum
Dũ trepidat, casusq; animo ducis hæret acerbus.
Cui senior, heus siste gradũ, quò te rapis? inqt.
Quò res nostra loco? sine te nunc vester vbi dux
Patre deo satus? aut strepitus qs tãtus in vrbe?
Hei mihi nõ fallunt pauidam præsagia matrem.
Sic ait, illum aũt iuuenis cõplexus, & hærens
Tantum fundebat lachrymas, gemitusq; ciebat.
Tandẽ pauca refert. nostra heu spes occidit oĩs,

Atque

Atque absumpta salus, dux fœde carcere captus
Clauditur, inuidia primores vrbis in illum
Conspirant, pœnasque graues cũ sanguine poscũt.
Fidi omnes petiere fugam terrore subacti.
Mater vbi est? miseræ ne adeo iã nuntius aures
Perculit? hic vtinam tecum nunc afforet ipsa.
Pontius aspiciens lachrymas, gemitusque parẽtis
Forsitan indigni casus miseresceret vltro.
Ire tamen libet, ac pacem, veniamque precari,
Et populi inuidiã, atque odium crudele profari.
Sic memorans gressum Syriæ rectoris ad ædes
Tendit, ei senior comitem se iungit, & ambo
Cõparatio. *Incedunt pariter tristes, ceu forte boues cum*
Agricola amisit pauper, quos hostis abegit
Depopulatus agros, quæsitum protinus illos
Longum iter ingreditur, natorum maximus olli
It comes, hic illic sæpe ambo ignota per arua,
Si quos forte suis similes videre vagari,
Subsistunt flentes, atque auia questibus implẽt.
Haud illi secus, & iam vẽtum ad limina tecti,
Quod regum quondam fuit antiquissima sedes,
Cum res incolumi regno Iudæa maneret,
Sed tum Romulides oræ moderator habebat.
Feruere cuncta vident strepitu, patresq́; sub ipso
Vestibulo ante fores dissensu tendere magno.
Iamque sacerdotes paulatim cedere ab aula
Romano velut infensos, ac dira minantes.
His animum arrecti paulum lenire dolorem
Incipiunt,

Incipiunt, rebusque aliquam sperare salutem,
Atque ita Ioannes, mihi se nonnulla aperit spes.
Solue metũ, atque virũ pro nato affare, deique
Dißimula sobolem, & causas innecte precandi.
His dictis, pariter succedunt ædibus ambo,
Atque ducem senior, qui re suspensus eadem
His super in medio procerum consulta rogabat,
Alloquitur genua amplexãs, supplexq; precatur.
Optime Romulidum, quẽ clari rector olympi
Iustitia voluit Syriam frenare superbam,
Parce pijs, sæuumque hominũ compesce furorem.
Hinc ratio penitus sublata est, vi geritur res.
Illi ego sum genitor, quem primi gentis in vnum
Coniurant omnes, & ficto crimine terrent.
Iamq; tibi, vt scelere ãte omnes immanior vnus,
Traditus, immeritas quo pẽdat sanguine pœnas.
Illum autẽ virtus tantũ, & benefacta per orbem
His mersere malis sua, dum gens effera laudi
Inuidet eximiæ, nec fert surgentis honorem,
Talibus orabat, largo simul imbre rigabant
Ora senis lachrymæ, placido quem Pontius ore
Accipit, atque ambos verbis solatur amicis,
Depositumque senem molli locat ipse sedili.
Atq; hæc deinde refert, vt vos hic tẽpore adestis
Optati? nec enim forsan venisse pigebit,
Tu modo vera mihi scitanti edissere pauca
Nunc pater haud veritus fidei te credere fas est
Omne meæ, cœlum & cœliuaga sidera testor,

Sollicito

Sollicito mihi cura tui est nunc maxima nati,
Quẽ tibi mẽte agito incolumem seruare,furorẽq́;
Et rabiem,vt potui,cõpreßi gẽtis iniquæ. (res)
Fare age(nãq́; mihi haud nũc primũ venit ad au
Quæ fortuna viro,vnde domo,quo sanguime cre
Ede tuum,matrisq́; genus,non ille creatus (tus
Stirpe humili,mihi si verũ mens augurat,vt se
Incessu gerit?vt vultuque,& corpore toto est
Humana maior species?vt lumina honorum
Plena?vt regifici motus?verba inde notaui,
Nil mortale sonat,sensi illo in pectore numen.
Aut certe deus ille,aut non mortalibus ortus.
Dicite vos,nam me scitantem auertitur ipse,
Et vix responso tacitus dignatur amicum,
Contemptorque illi est animus lucisque,meiq́;.
His dictis,senior paulisper substitit anceps,
Se ne vltra tegeret quærenti,an proderet illi
Et diui genus,& verum sine fraude parentem,
Cum breuiter comes admotus sic fatur ad aurẽ.
Regia progenies,nymphæ dignate superbo
Coniugio,quid adhuc hæres,absiste vereri.
Omnia sublatis aperi iam nubibus vltro.
Pone metus,& rumpe moras,video omnia tuta.
Dixerat,ille igitur missa formidine cœpit.
Dicã equidẽ,nec dux tibi magna arcana silebo.
Sed,quando genus insedit cognoscere nostrum,
Id primum,neque te suspensum ambage tenebo.
Quamuis res inopes opera adfabrilia versum

Exercent, tamen est mihi regũ à stirpe propago.
Admotumque genus superis, clarique parentes.
Principio innumeræ pater Abras gẽtis, et autor
Maximus ille tuas non, vt reor, effugit aures, Abrahæ posteritas.
Qui generi legesque tulit, moremque sacrorum.
Isacon hic dedit. Isacides Iacobus ab illo,
Bis senos qui mox proceres genuit, quibus omnis
Nostra domos in bis senas gẽs secta, tribusq; est.
Hos inter pietate olim quam maior Iudas, Tribus Iudæ.
Tam sese sobole egregia super extulit omnes,
Iudæamque suo dixit de nomine terram.
Hinc (licet in medio series longißima patrũ) Dauid.
Dauides ortus, regum pater, vnde meorum
Per bis septem exit genus actũ ab origine reges.
Verum longe aliud iuueni genus, ille parentes Iesus Dei filius.
Quamuis mortales mortalibus editus oris
Dignatur, tamen est diuo cœlestis origo,
Estque deo genitore satus, gaudetque parente,
Cui mare veliuolum, cui tellus paret, & æther.
Illum autem aëreas in luminis edidit auras
Nunquam mixta viro mulier, fœtæque remãsit
Virginitas, olim vt vates cecinere futurum.
Nam pater omnipotens fœcunda desuper aura
Afflatam impleuit, tumuit diuinitus aluus.
Quod vero genitor vulgo sum creditus ipse, Ioseph, vulgo putatus Christi pater.
Haud ita res, mihiq; alma parẽs accredita tãtũ,
Qui cum animi posset curas, duruinq; laborem
Partiri, mox me famæ, niueoque pudori

Perme-

Permetuens, eadem dignata est nomine veri
Coniugis immeritum, nec tali munere dignum.
Hæc erat (vt reuocās rē cūctā ab origine pādā)
Iudæas inter virgo pulcherrima nymphas
Maria Nazarena Christi mater. Centum optata procis (Mariam dixere) parentū
Vnica progenies vrbe edita Nazaræa.
Ipsa autem æterno præ viginitatis amore
Oderat & thalamos, & se sacrauerat aris.
Anna. Anna tamē grandæua parens haud nescia vatū,
Plenaque venturi è gnata prauiderat olim
Egregiam factis sobolem, regemque futurum,
Qui populos magnos magna ditione teneret.
Id cœlo fixum esse, pios id prodere vates,
Sæpe illā in somnis monuit vox missa per auras
Iungere connubio natam, generosque vocare.
Iamq; erat apta viro, iā nubilis, hactenus autē
Distulerant superum monitis parere parentes,
Cum media ecce iterum sublimes luce per auras
Vox audita, uiro properate ô iungere natam.
Nec generi longe optandi, de sanguine vestro
Quærantur de more, omnis mora segnis abesto.
Continuo paruam vulgatur fama per vrbem.
Tum consanguinei pulchræ spe coniugis omnes
Conueniunt iuuenes, complentur virginis ædes.
Ipse etiam patri consanguinitate propinquus
Accessi, quanuis æui maturus, vt ipse
Æquæuo natæ ob thalamos gratarer amico.
Stabant innumeri forma, atque ætatibus æquis
Florentes

Florentes, cælum cui munera tanta pararet
Incerti, & sortem sibi quisque optabat amicam.
Dum spes ambiguæ, dum turba ignara futuri,
In secreta domus omnes euasimus altæ
Tecta, vbi Ioachides numen placare solebat
Virginis ore pater. fuit ara veterrima, nostræ
Quam gentis primi posuere, metuque sacratam
Ter centum totos ataui coluere per annos.
Hãc humiles circũ, et postrati fundimur omnes
Orantes pacem superos, superumque parentem,
Det signum cœlo placidus quem poscat ab alto.
In medio astabat lachrymans pulcherrima virgo
Flauentes effusa comas, demissaque largo
Rorantes oculos fletu, pudor ora pererrans
Cana rosis veluti miscebat lilia rubris,
Qualis virgineos vbi lauit in æquore vultus Coparatio
Luna recens, stellis late comitantibus, orta
Ingreditur gracili cœli per cœrula cornu,
Talis erat virgo iuuenum stipata corona
Multa deum verbis testata, deique ministros
Aligeros non sponte sua hæc ad numera flecti.
Hortatur pauidam pater, & lachrymãtia tergit
Lumina iussa docens superũ, simul oscula libat.
Ecce autẽ, vt præsens aderat quoq; pnuba cœtu
In medio Auna parens subita correpta furore,
Plena deo tota (visu venerabile) in æde
Bacchatur, tollitque ingentem cœlo vlulatum
Vnum in me conuersa oculos, me ferut in vnum

 Nil

Nil minus hoc ducentē animo, nil tale verentē,
Corripiensque manu, solus tu posceris, inquit.
Annuit hoc vni superum tibi connubium rex.
Obstupuere omnes, nec tunc ex agmine tanto
Exortem quisquam seniori inuidit honorem.
Ipse æui quod eram seris minus integer annis,
Multa recusabam, multa huc venisse pigebat.
Ioseph ducit Mariā vxorem. Æquales aderant fidi, simul & renuentem
Hortari, atq; animū mihi blandis addere dictis.
Cedo igitur victus, tandemque vxorius illam
Accedo, et lachrymās lachrymātē ad limina duco
Et iam nox aderat stellis fulgentibus apta
Suffundens vmbras mundo nigrantibus alis.
Secretis thalamis pariter succedimus ambo.
Flebat sponsa, solū lachrymis iuxta ōne madebat,
Cōparatio Ac veluti, cum vere subest huberrimus humor
Arboribus, lentæ vitis si forte cacumen
Falce putans stirpem feriat male prouidus vnca
Agricola, immeritam & violarit vulnere matrē;
Ipse aderam, & dictis solabar mitibus ægram
Virginis haud cupidus primum decerpere florē,
Cum sic longa trahēs suspiria pectore ab imo est
Orsa loqui, non relligio mihi vana suásit
Et thalamos odisse, & virginatis amorem
Æternum colere, intus agit vis ætheris intus,
Longæuam responsa licet contraria matrem
Sollicitent, vatumque minæ, sunt & mea contra
Vatum iussa mihi, nulli succumbere labi,

Nullis

Nullis virgineam tedis summittere mentem.
Ante retro primos properet reuolutus ad ortus
Iordanis, sistantque suos vaga sidera cursu.
Hæc ait, inque genas stillantes vndique honestæ
Ex oculis simul incipiunt turgescere gemmæ.
Nec mora, deīde mihi īsinuās quatit ima repēte
Ossa timor, genua ægra labāt, nox plurima oborta
Ante oculos, ter sum conatus pauca profari,
Ter frustrata sono lingua est, nec verba sequuta.
Tum quoq; vox audita, toro thalamisq; paratis
Parce, tamen concessa tibi connubia serua.
Exurgo, atque oculos iamdudū in virgine fixus
Horrenda, tali sum tandem voce loquutus.
Quis mihi te virgo inuito coniunxit olympo?
Quis tantis (non hos equidē quæsiui hymenæos)
Immeritū implicuit monstris? haud talia quōdā
Prædixit puero genitor ludibria vates
Iam senior vates idem, templique sacerdos. (re
Ille quidē aut nullos thalamos, mihi nulla mane-
Connubia, aut certe clarū fore me inde canebat.
Verum age quæ menti surgat sententia pandā.
Quandoquidem superi mihi te iunxere, sed idē
Absterrent monstris, licet, & mox vsque licebit
Virgineum serues intacto corpore florem.
Haud tamen ipse ausim iniussus dissoluere sacri
Connubij vincla ista, domo degemus eadem,
Ipse tibi vt genitor mihi tu ceu vt filia semper,
Teq; adeo casus iam nunc complector in omnes.

Hoc tua relligio velit, hoc mea ſerior ætas.
Annuit his, aliáque domus in parte puella
Secubuit, mitto totam quæ monſtra per illam
Sum paſſus, quam mira horrẽs inſomnia noctem.
Iamque dies pulſis tenebris inuecta rubebat,
Et face ſol roſea nigras diſiecerat vmbras.
Corripio è ſtratis artus, ſponſamque reuiſo.
Vix thalami impulerã bipatẽtis cardine portas,
Cum lux ecce oculis ingens offuſa repente.
Collucent ſummi radijs laquearia tecti,
Collucentque trabes, viſumque ardere cubile.
Ipſa autem thalami in medio ſedet aurea virgo
Attonitæ ſimilis, nec enim me multa rogantem
Dignatur, nihil illa meo ſermone mouetur.
Tantum fixa oculos cœlo, palmasque tenebat
Simile. *Aut ſtellæ ſimilis, aut puniceæ auroræ.*
O illa à ſolita quantum mutata figura?
Quãtus honos oculis, quãtus decor additus ori?
Cōparatio *Haud aliter, quàm cũ ſimulachrũ excidit acernũ*
Artificis manus è ſyluis in ſede locandum
Sacrata, ꝗ plebs dehinc ſupplex omnis adoret,
Si, poſtquã effigiem poliẽs trunco extudit arte,
Extremum ſuper impoſito decus induat auro.
Immotam penitus circundat lucida nubes
Solis madeſcens radijs, ſtellæque videntur
Lucentes capiti circum aurea tempora paſci,
Sub pedibusque deæ lumen dare candida luna.
Pertimui, & mira ſtupefactus imagine rerũ

Talia voce dabam, pater bis ô me exue monstris
Omnipotens, non hæc superi sine numine vestro.
Vestra hæc portenta agnosco manifestaq́; signa.
Aspirate animo placidi, dubiumque monete
Quid sequar, aut quæ nam vobis sentẽtia cõstet.
Tantũ effatus erã, tandem pulcherrima virgo
Ad sese redit, abrupto velut excita somno
Suspirãs, lachrymisque sinus humectat obortis.
Accedo, atque rogo noua per connubia supplex,
Atque illum æternæ per virginitatis amorem,
Vnum quem niueo colit intemerata pudore,
Admittat socium curarum, & magna recludat
Rerũ arcana, nihil metuẽs, mihiq́; omnia credat.
Illa solo vultum, atq́; oculos deiecta nitentes,
Rore velut demissa caput rosa matutino,
Cunctatur, demum incipiens sic ora resoluit.
Dicã equidẽ pater, haud patiar te nostra latere
Gaudia, sed quæ nũc, aut vnde exordia sumam?
Nam quis narranti rerum miracula credat
Tãtarũ? per ego has lachrymas, quas excutit ingẽs
Lætitia, obtestor, quæ fabor pectore cõdas,
Ne prius incipiant in vanum serpere vulgus,
Quam deus ipse alijs vulgauerit omnia signis.
Iam monitrix operum stellas aurora fugarat,
Et sol pallentes lustrabat lampade terras.
Ipsa reuoluebam vatum monimenta priorum
Dicta animo recolẽs, sed præ tunc omnibus vnũ
Forte mihi ãte oculos (neq́; enim sine numĩe certo

Oblatum reor) immotum, fixumue manebat
Quod cuncti pariter super omnia prædixere
Affore, concubitu nullo cum regia virgo
Impatiens, exorsque viri (mirabile dictu)
Cælicolum regem sub luminis ederet auras,
Cuius in aduentu lætentur cuncta per orbem
Protinus, & toto surgat gens aurea mundo.
Illam felicem tacite mecum ipsa vocabam,
Quam pater omnipotẽs tanto cumularet honore
Iamque dei matrem venerabar mente futuram
Infantique deo, si forte his ille diebus,
His si forte oris nascatur, dona parabam.
Talia dum mecum euentus ignara voluto,
Ecce mihi noua lux oculis oblata repente.
Suspicio, liquidas sine nube remetior auras.
(Mira loquar) video medium discedere cælum,
Pennatasque acies populos felicis olympi
Exultare polo, superumque applaudere regi.
Non obstant clausi postes, non pariete tectum
Marmoreo circunseptum, video ignea cœli
Sidera, sidereosque globos superum aurea tecta.
Tum mihi se puer ante oculos allapsus olympo
Ora deo propior radiantibus obtulit alis,
Et placidus tendens candentia lilia dextra
Aue gratia *Me sic affari, lætasque expromere voces.*
plena &c. *O vna ante alias cælo acceptissima matres.*
Magnus adest tibi præsenti regnator olympi
Numine, tu nuribus felix magis omnibus vna.
Hic

Hic mihi vix paucis auditis talibus ingens
Miranti gelidos subito tremor alligat artus.
Tum sic ille animum diuino pignore firmat.
Parce metu virgo, placuisti ex omnibus vna
Cælituum regi, faciat quam prole parentem.
Et iam concipies puerum grauis, ille erit ingens, Nunciatur
Progeniemque patris summi secla omnia dicent. Mariæ nasciturus
Et quoniam multis olim feret ipse salutem, Christus.
Seruabitque pios, patrio dic nomine Iesum,
Sedibus infernis iam nunc lachrymabile nomen.
Supra homines, supra aspicies se tollere & ipsos
Cælicolas fama insignem, ac præstantibus ausis.
Nã pater omnipotẽs atauorũ in sceptra reponet
Pristina regnantem late, regumque sedebit
In solio, neque enim metas, neque tempora regni
Accipiet, toto æternum dominabitur orbe.
Dixerat, ipsa autem paulatim abeunte timore Quomodo
Subijcio, sed qua vero ratione, quod inquis, fiet istud.
Confieri poterit? nam mens mihi denique fixa,
Atque immota manet nũquam violare pudorem
Virgineum, semperque virum commercia fugi.
His ego finieram paucis, his ille sequutus. Spiritussan-
Te superum pater afflabit cælestibus auris ctus super-
Desuper, afflatu quo solo plena sine vllo ueniet in
Concubitu, exacto grauis edes tempore partum. te, &c.
Atque ideo, quem fœta dabis, deus ille feretur
Æterno genitore satus, qui tẽperat orbem. (est,
Quæ ne vana putes, scis, quæ tibi sanguine iũcta

 Helisabe

Elizabeth sterilis. Helisabe sobolis vt degerit hactenus exors,
Vt sterili seclis iamdudum effœta senectus
Spē cunctā abstulerit partus, prolisque creandæ,
Plena viro pariet tamen illa, & tempore luna
Perfecto grauidæ iam sextum circuit orbem.
„ Cuncta potest etenim, qui me tibi mittit ab alto
„ Æthere siderei rex idem, atque autor olympi.
Ecce ancilla domini, &c. Hæc ait, & paribus se in cœlum proripit alis,
Quem supera aspiciens tali sum voce sequuta.
Quisquis es ô cœli iuuenum pulcherrime præpes
Obsequor, ac votis, quod rex iubet, ōnibus opto.
Interea nubes maculoso discolor auro
Demissa ad terram croceis me amplectitur alis,
Diffulgent intus radijque, ignique coruscæ
Scintllant veluti squamæ vario ordine circum.
Squamæque, stellæque auri fulgore micantes,
Cōparatio Aduerso quales imitatur sole colores,
Cum picturato cœlum distinxit amictu
Nubicolor liquidis effusis imbribus arquus.
Hanc simul ōnipotens genitor perflauit ab alto.
Continuo ruit ecce voluta liquentibus astris
Aura potens, quàq; illa venit, procul vndiq; circū
Scintillæ absiliunt radijs vibrantibus aureæ.
Turbine corripior rapido, visque illa per omnes
Aurai vis omnipotens mihi diditur artus,
Æthereusque vigor toto se corpore miscet,
Visaq; prædulci mihi corda liquescere amore.
Cōparatio Qualis secreto naturæ fœdere tellus

Concipit,

Concipit, & vario clam fœtu plena grauescit,
Matris vbi in gremiū descēdit plurimus æther,
Auraque fœcundos afflauit verna tepores.
His actis clarum sonuere per æthera cœtus
Aligeri cantu vario, plausumque dedere.
Hinc tonitru ingenti tremuerunt ardua olympi
Crebraque per cœlum hic illic rima ignea fulsit.
Talia narrbat virgo, simul ora rigabat
Lætitia illachryans, tum tendo ad sidera palmas
Multa orās animi ambiguus, nec credere quibā
(Mens adeo mihi læua fuit) tam mira ferenti,
Quandoquidē iuuenes plerunq; īnectere fraudes
Viginbus soliti incautis, & fallere furto
Ah faciles dictis aurem præbere puellas.
Quin etiā hāc volui (scelus) olī linquere demēs. Ioseph cogitat relinquere Mariam.
Verum eadem in somnis pueri redeuntis imago
Visa mihi, vultusque, habitusque simillimus illi
Ipsa sibi modo quem memorabat sponsa loquutū.
Nudus erat roseos humeros, tantum aurea læuo Descriptio angeli Gabrielis.
Pendebat demissa chlamys, quam fibula subter
Ilia tergemino mordebat rasilis auro,
Rubraque compactis pendebant cingula bullis,
Molles à tergo tractim succrescere plumæ,
Ac sensim geminas humeris assurgere in alas.
Tum suras gemmis inclusit, cætera nudus.
Oris multus honos, gratique in corpore motus
Haud nostri puerum generis testantur adesse,
Sed cœli sobolem atque aulæ stellantis alumnū.

Nec minus ipsa etiam mira spectabilis arte
Vestis erat baccis superas illusa per oras.
Textile mæandro duplici infra circuit aurum
Tres pueri in camino ignis. *Admirabile opus, tres hic impune per ignes*
Læti ibant pueri intexti, pariterque canebant
Cœlicolum regi conuersi ad sidera laudes.
Cernere erat medijs acres fornacibus ignes
Parcere corporibus, longeq; absistere flammas.
Mirabar tacitus, cum sic pulcherrimus ore
Affatur trepidum iuuenis, sate sanguine regum
Quod tantũ irrepsit menti scelus? omnia non te
Signa mouent haud hæc fieri sine numine certo?
Ne dubita, nam vera canit sanctißima virgo.
Iam nunc congressus nunquam perpessa viriles
Concepit, grauis ætherea diuinitus aura,
Nam pater omnipotens cœlesti afflauit ab arce,
Atq; vterum impleuit dilapsum numẽ ab astris.
Casta fides nobis colitur, desiste vereri.
Hæc vates olim vestri cecinere futura,
Cuncta sed obscura implicuere ambage tegentes,
Namq; hæc illa quidẽ cœli in penetralibus altis
Porta ingens clausa æternum, nec peruia gressu
Vlli hominũ, tantũ omnipotẽs deus ipse per illã
Itq; reditq; viam, nec claustra immoat resignat.
Hanc tibi commendat summi regnator olympi
Coniugio adiungens stabili, sed coniugis vsum
Effuge, securum tecum sponsa exigat æuum,
Quamuis tuta deo iam nunc sit præside virgo.

Sic

Sic fatus subito in tenues euanuit auras
Pernici liquida arua fuga per nubila carpens,
Et simul incußit mihi blandum in pectus amorē.
Vtque rigor ferri rutilo lentescit in igne, Simile.
Sic mihi cor rapido sensi mollescere motu.
Consurgo, & veniam conuersus ad æthera posco.
Meq; ipsum incuso amens, & lux reddita mēti,
Inque dies magis atq; magis cœli alta patescunt
Consilia, antiquis quæ vatibus omnia quondam
Obscuris vera inuoluens deus ostendebat.
Hæc virgo est rubus ille, pcul quē in monte vi- Mariæ præconia.
Ardētem vates igni crepitante cremari (debat
Corniger, attactu cum nullo innoxia flamma Corniger Moses.
Lamberet, & frondes illæsæ in stirpe virerent.
Hæc eadem niueæ quondam impenetrabile lanæ
Nimbis vellus erat, cum late cuncta maderent
Imbribus effusis circum, tellusque nataret
Humida, ni veterum vana est prudētia vatum.
Hæc mecū, et toto penitus nox pectore abacta est
Haud mora, prodigijs tantis facit ipsa fidem res.
Iam diffusa canit Galilæa per oppida fama Elizabeth fœcunda.
Inuentam (portentum ingens) in montibus altis
Nuper anum, quæ suprema iam affecta senecta
Plena viro attulerit sobolis spem, cū tamen acta
Infœcunda illi fuerit sterilisque iuuenta.
Tum mihi sponsa, puer cœli demissus ab oris
Hoc inquit mihi prædixit, nam cūcta recordor.
Hæc anus est, hæc Helisabe mihi sanguine iūcta,

Maria inuisit grauidam Elizabeth.

Cui sextum luna grauidæ iam circuit orbem.
Nec plura, extēplo placet ire, et stirpe ꝑpinquā
Visere anū, gradimurq́ ambo super alta locorū,
Tectaq́; Zachariæ petimus procul ardua vatis.
Vix primum attigeram limen (mirabile dictu)
Occurrit tremebunda anus, intrantique puellæ
Optatos dedit amplexus, deus amplexantem
Inuasit, subitusque sub ossa repente cucurrit
Ima calor, talesque dedit venerata loquelas.

Elizabeth ad Mariā.

Longe vna ante alias tu fortunata parentes
Tuque, vterique tui virgo sanctissima pondus.
Vnde repente mihi tanta indulgentia cœli?
Vnde hæc affulsit seræ tam clara senectæ
Tempestas? fas ecce dei vidisse parentem,
Et coram affari lectam de millibus vnam
Dignātē has sedes, meaq́ vltro in tecta profectā.
Nā mihi (vix primū attigeras hæc limīa) pectus
Emicuit, saliensque vtero signum edidit infans.
Felix diua parens superum gratissima regi,
Syncera spectata fide, quæ credere veris,
Dum tua nondum animo præsagis gaudia, dictis
Haud verita es, promissa manet pueri alitis ecce
Certa tibi, iam nunc ades, orbisque aspice casus
O cœli regina, hominum miserata labores.
Dixerat, at teneri qualis rosa plena pudoris,
Haud animis elata tumentibus aurea virgo
Cœlicolum regi laudes lætata canebat.
Quod se tam prope sidereo aspexisset olympo

Indignã bonus atq; humilem nil tale merẽtem,
Exultansque suos sibi vaticinatur honores.
Promissos atauis, priscisque parentibus olim.
Ex illo quanta immensum portenta per orbem
Terruerint hominum mentes, præsagaq; signa,
Limina dum vitæ omnipotẽs attingeret infans;
Longa renarrare est mora, iam tũc Caspia regna
Responsis vatum horrebãt, iam Nilus, & omnis
Ægyptus trepidare, omnes orientis & vrbes.
Vestri etiã audierant (si vera est fama) per oras
Ausonias iamiam venturum lucis ad auras
Inuictum regem, cui passim cederet orbis
Regnandus, qui se patria virtute potentem
Seque, suumque genus sublimi inferret olympo.
His tandem certus signis ego numinis instar
Plenã vtero supplex sposam venerabar, & vltro
Parebam, victum grauidæ, & diuina ferebat
Pocula de cœlo volucer puer, illum ego sæpe
Intrantem thalamum manifesto in lumine vidi.
Iamque optanti animo diuini tempora partus
Expectabã ardẽs, sed spẽ mora iniqua trahebat,
Et sæpe hæc cupido repetebam pectore mecum.
Si modo, si mihi cœlestis se ostendere coram
Non fugiat puer ante obitus, quãdo omnia de se
Rettulit ipsa mihi virgo pulcherrima vera.
Purpureos flores metite, & candentia plena
Lilia ferte manu, venienti ad limina lucis
Dona parate deo, puerumque inuisite regem.

O mihi

O mihi si quoque tam longe suprema senectæ
Pars maneat, quãtum valeam tua cernere facta
Sancte puer, cum sublata formidine mundum
Pacabis, patrioque deus regnabis olympo.
Tum pax alma colet terras, pietasque, fidesque,
Quæque labat nunc relligio, atq; resurgere vbiq;
Iustitiam in melius versus mirabitur orbis.
Tum ferus in falces curuas conflabitur ensis,
Aureaque incipient mundo succedere secla.
Sic ego sæpe moras mecum lenire solebam,
Et magis vsque animo mihi spes accesa vigebat.
Exijt edictum à Cæsare Augusto. *Forte recognoscens populos numerare iubebat*
Augustus Cæsar, rerum cui summa potestas.
Ipse igitur veteris repetebam mœnia Bethles,
Vnde genus duco, quo me quoque ciuibus vrbis
Insererem, nomenque meum, nomenq; meorum.
Sponsa sequebatur Nazaræ ab sede profecta.
Vix patriæ intraram muros, & rara domorum
Tecta, soporiferis cum nox cœlũ abstulit vmbris.
Est sedes deserta humilem ingredientibus vrbẽ
Horrenti culmoque, & carice tecta palustri
Agricolis olim statio gratissima, si quos
Rure procul patrio nox deprendisset in vrbe.
Nanque alijs procul à tectis summota recedit
Huc igitur fessi pariter succedimus ambo
Seu casu, seu sic rector sortitus olympi,
Vt potius reor, & potius fas credere duco.
Natũ etenim non solũ extrema per omnia vitã

Ducere.

Ducere, & in terris indignos voluere casus,
Verum etiam tecto voluit sub paupere eundem
Nasci, humiliq; domo miserabilem, et oīm egenū,
Principio in stabulis pandum adpræsepia sisto
Quadrupedē, auxiliūque viæ, onerumq; leuamē,
Quem iuxta in stipulis sese locat inclyta virgo.
Quippe alia interior domus vlla haud parte va-
Bos erat à læua tepidū flans ore vaporē, (cabat
Quem pauper campis luce exercebat arator
Pauca soli curuo suspendens iugera aratro,
Nec sera nisi nocte domum repetebat ab agro
Conducto, vitam vt posset tolerare labore
Ipse suo, atque famem paruis auertere natis.
Et iam nox medium spatium confecerat horis, Christus
Cum mihi, qui saxo hærebam iam lumina victus, nascitur.
Sonus abit neq; enim mersum tūc me altus habe-
Ecce oculos fulgore nouo lux occupat ingēs. (bat
Diffulgent intus late magalia, quæque
Stramia tetra modo horrebāt, nūc aurea cernas,
Exurgo, aspicio iuxta præsepia nudum
Infantem radijs illustrem, ac luce coruscum,
Quē virgo tenerū in duris modo pauper auenis
Ediderat nullo nixu, nullo ægra dolore.
Astabant taciti bos hinc, hinc tardus asellus,
Pabulaque obliti pariter capita alta tenebat,
Ipsa etiam radijs fulgebat mater vtroque
Poplite subsidens, oculos demissa nitentis,
Ach nudū lachrymis paruum spectabat obortis,

Tence-

Tendebatque manus suffuso lumine iunctas.
Coparatio Astrorum qualis facies rorantibus vmbris
Post imbrem, siccis Boreas vbi frigidus alis
Ingruit, ac cœlum populans caua nubila differt,
Talis virgineo species accesserat ori.
Quid facerẽ? partem subieci ambobus amictus
Ipse mei, atque olidæ substraui terga bidentis
Pro picturatis cunis, pro murice, & auro.
Cætera pauperies, noxque intempesta vetabãt.
Nec dum clara dies merso diluxerat orbi,
Pastores ad cunas Iesu. Iam conferto aderant pastores agmine, et antri
Floribus, ac varijs auxerunt limina sertis
Rustica multifori fundentes sibila canna.
Vt stabula ingressa, ad præsepia lumina vertunt
Summissi, terramq; petunt, & numen adorant.
Mirabar mecum tacitus, fama vnde per agros
Hæc subito exisset, deque ipsis quærere cœpi,
Vnus quærentem sic est affarier orsus.
Pastores sumus, in vicinis saltibus omnes
Pascimus, insomnem nobis mos ducere noctis
Haud partẽ exiguam, atq; gregẽ seruare coactũ
Nocte ferè media vigilantibus astitit ingens
Lux cunctis supra caput, attonitisque pauore
Ingenti talis vox est audita per auras.
Angeli ad pastores. Ne trepidate, viri vobis noua gaudia porto.
Ille pijs toties promissus vatibus olim
Finibus his hodie natus deus, eximet ille
E tenebris hominũ genus, atq; in pristina reddet

Illum

Illum vicina fas vobis cernere in vrbe
Effultum ſtipula, atq; humile ad præſepe iacẽtẽ.
His moniti vicinam oculos torquemus ad vrbẽ.
Ecce autem volucer pictis exercitus alis
Cœleſtes ſupra pueri toto æthere viſi
Nubibus impoſui liquidas equitare per oras.
Et mirum in morem celeri proludere cœtu.
Atque vbi ter cœlum ternis toto agmine verſi
Luſtrauere choris, ter luſtrauere choreis,
Concentu petiere polum, longe ardua olympi
Reſponſant, lætis diſſultat plauſibus æther.
Talia narrabant, nec ſeſe explere coruſci
Infantis facie poterant, fixique manebant
Hærentes oculis, hærentes pectore toto.
Fulgebat puer ore, oculis, ac corpore ab omni
Diuino longe circum loca lumine complens,
Qualis puniceo ſe pandens ore roſarum Cõparatio.
Cum primum dias flos viſit luminis oras,
Aut vbi ſole nouo roſeis orientis in oris Alia.
Enituit verni ſpecies patefacta diei.
Nos verò interea, quanquã indubitabile numẽ Ieſus circumciſus.
Nouimus, atque deũ nec opis, nec lactis egentẽ,
Paruum alimus tamen, vt mortali ſemine cretũ,
Hubera ſiccantem matris, tenerũque fouemus,
Inualidumque artus, mortalem quippè creatus
Mortali matris traxit de corpore partem.
Atque ideo, vt veterum mos eſt antiquus auorũ,
Imprimimus generis ſignum, ſamiaque putamus

Exiguam testa pellem genitalia circum,
Addimus & nomen, memoresq; vocamus Iesum,
Ut quōdā admōuit puer actus ab æthere præpes.
Idem etiam quod sit regum de stirpe sacerdos,
Gentibus est graio dictus de nomine Christus.

Maria à partu purificata.

Quin etiā, quamuis nullo intemerata remāsit
Concubitu mater, tamen intra tecta morata est,
Usque quater denos dum solis cerneret ortus.
Tum demum sacrā Solymorū aduenimus vrbē
Cum puero, quo se lustraret regia virgo,
Torquatasque aræ attulimus de more columbas,
Stabat sacra ferens altaria ad ipsa sacerdos
Succinctus lino albenti, capitisque bicorni
Tegmine peruigilē adseruans penetralibus ignē.
Hunc circum ante aram natorū intonsa corona
Fundebant pateris vituli (vt tunc forte) cruorē,
Quem pater, vt sontis populi commissa piaret,
Mactarat superum regi, veniamque precatus
Suppliciter solitos aris adolebat honores.
Circunfusi aderant primores gentis, & omnes
Tempora tangebant dextris vittata iuuenci.
Iamque leui fusum delibans ille cruorem
Terq; quaterq; sacram digito irrorauerat aram,
Aræq; impositā flammā, & septē ordine lychnos
Linteaq; āpla quibus sacrorū arcana teguntur.
Et iam finis erat sacris, fessusque sacerdos
Cum gnatis dapibus sese accingebat opimis.
Tunc humili gressu virgo procedit ad aram

Infantem

Infantem læua gestans, dextraque volucres.
Quid memorem, quæ signa polo pater edidit alto
Testatus veram sobolem? quantum ipse sacerdos
Horruerit pueri aspectu? quam mira repente
Ignibus insolitis lux circunfulserit aram?
Ter thura accensos venerans coniecit in ignes,
Ter subiecta tholo subito ingens flamma reluxit.
Ille tamen collo patrio de more volucres
Immolat intorto, atque effundens rite cruorem,
Porricit & plumas, & aperti gutturis exta
Solis ab occasu nitidos conuersus ad ortus,
Diffringitque alas, tum sacros suggerit ignes
Visceribus, grato vapor it super æthera fumo,
Araque Panchæos flagrans exhalat odores.
Ecce hominũ subito turbantur pectora casu. Simeon.
Nomen aui Simeon referens erat obsitus annis,
Quo nemo tota vrbe fuit seruantior æqui.
Huic, vt erat longe venturi præscius, olim
Æthereæ vis omnipotens promiserat auræ
Visurum sese ante Deum, autoremque salutis
Expectatum orbi, quam lucis linqueret auras.
Iamq; erat hunc vitæ pertæsum, ægerque senectæ
Optabat duros leto finire labores.
Sed spes illa animo cupido vsq; infixa manebat.
Ergo vbi adesse deum præsensit numine plenus,
Qualis vbi gressum per agros comitatus herilem Cõparatio.
Forte canis leporem vi longe sensit odora,
Continuo intenditque aures, atque aëra captat

Naribus, & cœptum rumpens iter auius errat,
Atque oculis incerta feræ vestigia lustrans
Nunc hos nunc illos cursus fert atque recursus
Incertus, longe latratibus arua resultant.
Talis erat senis in templo exultantis imago,
Simeon accipit puerum Iesum in vlnas. *Tũ puerũ tremultis correptũ ãplectitur vlnis,*
Atq; arcte p̃mit, hic lachrymis ita fatur obortis.
Macte infans virtute dei indubitata propago,
Mundi opifex, qui nostra venis, veterũq; parẽtũ
Sponte admissa tui largo lauere amne cruoris,
Et liquidas aperire vias ad sidera cœli,
Exoptatus ades, nec me tua maxima fallunt
Summe pater promissa, mori me denique fas est
Nũc dimittis seruum tuum &c. *Nunc ô me nunc ad requiem, finemque laborum*
Coporis exutum vinclis dimittis, vt olim
Pollicitus, iam viderunt mea lumina, quem tu
Auxilium mundo misisti, vt gentibus esset
In tenebris lux, Isacidos noua gloria prolis.
Simeonis vaticiniũ de Iesu & matre. *His dictis, matrem versus mox fatur ad ipsam.*
O cui te forma assimulem? cui laudibus æquem?
Quas ve tibi referam grates, quæ sola salutem
Felici peperisti vtero mortalibus ægris?
Quanquã etiã exitio multis hunc affore partũ,
Et tempus fore prædico, illætabile tempus,
Cum tibi cor gelidum gladius penetrabit acutus
Ah miseræ, & magno virgo dotabere luctu,
Mutataque fluet Iordanis decolor vnda.
Tum serus segnisque dies nascetur, & ægre

Lutea vix terris ostendet pallidus ora,
Atque graui tellus optabit mole relinqui
Ipsa sua,& rupto per inania fœdere labi.
Hæc vbi, confestim veluti cedentia somno
Lumina demißit,placidaque ibi morte quieuit.
Obstupuere alij,sed nos,queis cætera nota,
Terremur magis, inque vicem disquirimus ābo
Solliciti quos nam matri denuntiet enses,
Aut quibus exitio tantum puer ipse futurus
Haud longū fuit in medio dehinc tēpus,vtrūq;
Exitus edocuit,dubiosque ambage resoluit,
Ni nobis maiora etiam nunc vulnera restant,
Atque alia ex alijs semper grauiora parantur.
Illis extremo quippè ex oriente diebus — Magi ab oriente Iesum adoraturi veniunt Hierosolymā.
Tres adeò magni reges ditione profecti
Huc sese intulerant puero dona ampla ferentes
Aurūque& thuris glebas,stactæque liquorem.
His vis astrorum,ac ratio voluentis olympi
Monstrarat regem nostris in finibus ortum,
Quoi cœli terræque paterent debita sceptra.
Sancti igitur partus studio huc venere videndi.
Stella facem ducens venientibus vsque coruscā
Dux erat,atque viam signabat lumine largo
Ceu quondam patribus deserta per auia nostris — Cōparatio.
In patriam tandem Pharia redeuntibus ora
Præcurrens monstrabat iter nocte ignea lāpas
Desuper,& mirum spargebat lucida lumem.
Iamque vrbem ingreßi sedes adiere tyranni

 Herodis,

Herodis, causamque viæ docuere, rati olli
Hanc sobolem, quod erat rex his in finibus, ortā.
Obstupuit simul, atq; animo perterritus ille est.
Nec mora permetuens sibi ne succedert hæres
Quæsitus puer in regnis externus auitis,
Indigenas vates iubet intra mœnia cogi
Regia scitarique omnes tempusqne locumque
Nascētis pueri patriamque domumq; requirit.
Illi autem Bethlen veterū monumenta minari
Cuncta docent, dux vnde ortus se tolleret olim
Fama ingens, claris ingens super æthera factis,
Tum magis atque magis curarum fluctuat æstu
Sollicitamque gerit cassa formidine menten.
Tandem his affatus reges dimittit Heoos.
Herodes ad Magos. *Quæ vos causa viri nostris nunc applicat oris,*
Hæc eadem longe spe nos suspendit, auentes
Cernere promissos pueri tot vatibus ortus.
Haud procul hinc saxo Bethle fundata vetusto
Vrbs colitur nostris, natum illuc quæritur regē.
Mox iubeo inuentum nobis qui nuntiet inde
Mittite, nostro etiam puer accumuletur honore.
Sic ait, & falso simulat noua gaudia vultu.
Verum longe aliud male amico pectore agebat.
Demens, qui cœli regem, cui sidera parent,
Crederet in terris mortalia regna morari,
Ergo iter instaurant conspecto sidere læti.
Iamque propinquabant magna stipante caterua,
Cûm subito supra tectum ingens substitit astrū

Irradians, largoque mapalia lumine complens.
Quales cum belli motus, aut funera regum — *Cõparatio.*
Portendunt, crinem irato sparsere minacem
Æthere, ni diri rubeant lugubre cometæ.
Tres adeo angusti subter fastigia tecti
Pauper ego excepi reges in rebus egenis.
Vidi illos auro illustres, ostroque decoros
Ante pedes pueri sese demittere pronos
Suppliciter, genibusque piæ procumbere matri.
Dum sua quisque facit sortiti ex ordine dona.
Barbarici ante fores expectabant comitatus
Interea, tyrioque instratus murice terga
Stans sonipes teres exercebat dentibus aurum.
His dehinc perfectis abeũt, lætique sequũtur,
Quod longo irradians aperitur tramite sidus.
Sed non inde via moniti referuntur eadem
Regia linquentes à læua mœnia longe,
Rursus Idumæi sedem ne regis adirent.
Ille autem, vt sese delusum denique sensit. — *Herodes occidit infantes.*
Accensus furijs suspectam misit ad vrbem
Mille viros ferro instructos qui mœnia furto
Per noctem ingressi teneros, quicunque reperti,
Infantes matrum iugularent vbere raptos,
Quo numero in tãto caderet quoq; regius hæres.
Ipse sed in somnis visus sum voce moneri — *Ioseph iubetur cum Iesu et matre fugere i i Aegyptũ*
Præcipitem celerare fugam, loca linquere nota.
Surge age, rũpe moras, puerũ tecũ arripe, matrẽq;
Et septengemini cursu pete flumina Nili,

Hinc terrā cole, quæ ꝑcul his haud dißidet oris,
Nec refer inde pedem, nisi te prius ipse vocaro,
Rex etenim letum infanti molitur acerbum.
Consurgo, et plenus monitis matri omnia pādo
Vidisses visu exanguem, exaninemque puellam
Huc illuc trepidare fuga, & vix fidere nocti.
Iam tum illi pectus gladius traiecit acutus
Ah miseræ, ingenti labefactaque corda dolore.
Cedimus, et taciti malefidam linquimus vrbem
Per noctē, ac ꝓpero petimus nemora auia gressu.
Et iam palmosæ saltus, atque ardua Idumes
Præteruectus eram, veteris iam mœnia Elusæ,
Quaque Asiam Libycis disiungit finibus omnem
Mapsa ferax oleæ, ingredior pluuiæ inscia regna
Regna Phari, quibus est cœli vis cognita primū,
Astraque, lunaïque globus, Solisque meatus.
Ignotos paßim montis, ignota saluto
Flumīa, turrigerasq; legens præteruehor vrbes.
Iamque papyriferi ripis Anthedonis ibam,
Auræ omnes terrent pauidos, capitiq; timentes
Tam caro, at puero blandiri murmure syluæ
Lauricomæ, & ramis capita accuruare reflexis,
Aurarumque leues animæ indulgere susurro.
Ipsæ etiam nobis cautes, ipsique videntur
Verticibus leuiter motis alludere montes,
Signaque lætitiæ dare stagna loquacia circum.
Audires blandum fessas erroribus vndas
Perstrepere, & molli lapsu per saxa sonare
Humida

Humida saxa super nitido viridantia musco.
Præcipue ripis volucres, & fluminis alueo
Assuetæ liquidis mulcebant vocibus auras,
Et iactu alarum resonabant corpora plausa.
Sese etiam omnifero gremio venientibus offert
Læta dei aspectu tellus, flant gramina odorem
Cuncta suū, et mollē prætexit amaracus vmbrā.
Nec verò incerta latebrosus origine Nilus
Non manifesta dedit salienti flumine signa
Aduentante deo, lætis se sustulit vndis
Stagna arcana ciens, fundoque apparuit imo.
Ad biuias nobis fauces, fluxusque viarum
Increpitans clypeo, fulgentique ense per auras
Ocius vsque aderat cœlo pulcherrimus ales,
Et monstrabat iter sibi per diuortia nota,
Ne recta regione viæ deprenderet hostis.
Cæruleis huic terga notis suffusa rubebant,
Multum illi assimulis, qui me connubia quandā
Soluētem increpuit, tenebrasq; à mēte fugauit.
Supra nos alij pendentes aëre pennis
Ibant, & noctis resupini infantis ab ore
Humorem arcebant lentum, plumaque tegebāt.
Iamq; ego perplexū per iter prope fida tenebā
Arua legens sistris bacchata sonantibus, & iam
Tutus erat longe nostris à finibus infans,
Attamen Ægypti penetro interiora, nec vlla
Fida satis tellus mihi visa, aut regis iniqui
Sat sceptris diuisa, animo timeo omnia tuta.

Nec placet Hermopolis, nec centū peruia portis
Visa satis Thebe tanto procul esse periclo.
Nos igitur regum turritis clara sepulchris
Accepit Memphis, hac demum sede quieui
Paupere sub tecto veteris securus amici.
Iam verô Pelusiacas vulgata per oras
Fama Palæstinum subito ferit vndique regem
Florentem teneris orbasse nepotibus vrbem,
Quos frustra insontes paßim ferro impius hausit
Dulcia linquentes vagitu lumina vitæ.
Palluit, applicuitque sinu perterrita mater
Infantē, atque animū sceleris perstrinxit imago.
Quos ibi tum gentis fletus, qualiue per vrbem
Funestam credis matres errasse vlulatu?
Sanguine diluta est tellus, caua tecta natarunt.
A simili. *Non si forte olim incautis pastoribus orta*
Ingruerit subito tempestas omnibus aruis,
Omnibus & syluis, tot fusi grandine dira
Spectētur per humū afflictis cū matribus agni,
Corpora quot paßim puerorum abiecta iacebant
Per fora perque vias vrbis, sic denique multis
Exitio fuit, vt vates prædixerat, infans,
Nunc etiam lugent orbæ sua pignora matres,
Herodes à vermibus erosus. *Non tamen ille diu scelere est lætatus ab illo.*
Nam membra immūdo correptus tabida morbo
Illaudatam animam paruo post tempore fudit.
Ipse iterum in somnis diuina voce coactus
Ioseph re- *Linquere monstriferi septenflua flumina Nili,*

In

In patriam redeo, atque memor vestigia retro
Obseruata legens pignus cum matre reduco. *uertitur ex Aegypto in Galilaeã*
Forsitan & puero fuerit quae cura requiris,
Quae mens, an virtus illi maturior aeuo, *Infantia Iesu.*
Ecquid non puerile annis puerilibus ausus.
Si tibi nunc, quaecumq; olim admiranda notaui,
Primaeuo dum flore virens adolesceret aetas,
Enumerare vacet, me vox prius ipsa relinquat
Defessum, atq; diem clauso nox condat olympo.
Nã quoties dictis tener haud mortalibus ãbos
Terruit? aut quoties sanctos expauimus ignes,
Flammarumque globos, & terrificos fulgores,
Saepe quibus visus puer est ardere nitentem
Caesariem, caeli dum splendet luce corusca?
Nec referã quoties genitorem audiuimus illũ
Affari solum, arcanasque expromere voces.
Alma parens tenues arguto pectine telas
Percurrens saepe humana sub imagine coetus
Caelituum tectum intrantes exterrita vidit
Blandiri puero, & pictis colludere plumis,
Aut violis tegere, & nimbo vestire rosarum.
Nos tamen interea custodes ille vereri
Summissus, charae & mãdata facessere matris,
Nostraque, et implebat veri genitoris amorem,
Dum mẽbris habilis vigor, et vis firma veniret.
Et iam bis senos crescens exegerat annos, *Iesus xij. annos natus, triduũ perditus.*
Necdum se populis signo detexerat vllo.
Tum primum coepit Iudaea per oppida vulgo

Illius

Illius apparere, palamque est prodita virtus.
Forte dies aderat genti solennis, & vrbi
Huic magnæ sacer ante alias, quo regia mecum
Venerat & virgo, atque sequens sese aureus illi
Implicuit dextræ puer, & iam rite litatis
Ipse domum sacris magna cum matre redibam.
Iamque labore viæ fessis lux prima peracta,
Et piceam clauso nox cœlo inuoluerat vmbram.
Defuit hic puer, & genitricem, meque fefellit.
Tum cõsanguineos frustra, & scitatus amicos
Terque quaterque viã repetẽs clamore repleui.
Flebat se incusans vnam pulcherrima mater
Flauentem fusa crinem per eburnea colla.
Ora decent lachrymæ, disiecti colla capilli,
Cõparatio. *Qualis virginea cum mollis amaracus vrna*
Et pluuiam, & ventos pariter perpesso procaces
Demisit turbata comas, iterumque resurgens
Extulit os cœlo, ac priscum meditatur honorem.
Dumq; viã relego, inuitũ comes ægra sequuta est
Tres adeo incerti soles errauimus vrbe
Nequicquã, quarta est vix demum luce repertus
Namq; mihi, & miseræ cum spes sublata paet i
Cuncta foret penitus, in mentem venit vtrique
Tẽpla iterũ petere, atq; preces effundere ad arã.
Puer Iesus repertus in templo. *Vix ingressus eram limen, cum protinus ambo*
Ecce sacerdotum in medio conspeximus illum
(Prima rudimenta, & virtutis signa futuræ)
Alta recensentem vatum monimenta, patrumque

Primores

Primores vltro scitantem obscura docentemque.
Illum omnes admirari haud vulgata canentem
Supra aciē, captumq; hominis, mentēq; vigentem,
Humana non vi edoctum, non arte magistra,
Maturumque animi nimium puerilibus annis.
Nec minus insigni cunctis spectantibus ore
Gratus erat, neque enī poterant se explere tuēdo
Flagrantesque dei vultus, blandosque serena
Luce oculos magis, aut propexum verticis aurū,
Et florem grati, qui vix inceperat, æui.
Nam quocunque caput circum torsisset honestū,
Luce recens orta, vel sidere pulchrior aureo,
Læta serenato ridebant omnia mundo,
Et toto dulcem iactabat corpore amorem.
Inculti qualis nitet inter gramina campi, Cōparatio
Purpureus se cum primum folijs narcissus
Exeruit, ruptoque caput detexit amictu,
Aut qualis nitidi species micat alma smaragdi, Alia.
Cum tenui argento, tenuiue includitur auro.
Prima mali fuit hinc nobis scintilla, puerque
Ex illo formidata primoribus vrbis
Virtute inuisus fuit, & corda aspera mouit,
Atq; hoc deinde ingēs succēsa est fomite flamma.
Inque dies gliscens furor, atque insania creuit,
Omnia quæ porro ipse videns, metuensq; futuri
Orabam impauidum, ne vitæ prodigus hosti
Obijceret, ne se perdendum proderet vltro:
Verum luce prius lateant in montibus arces, „

Aut nocte in summis cæletur turribus ignis,
Obruta quam longũ iaceat sine nomine virtus.
Non tamẽ ille odijs magis vßit pectora acerbis,
Quam cum ter denis iam vir voluentibus annis
Fontis aquam latices Bacchi conuertit in atros.
Nuptiæ in Cana Galilææ. *Forte Canam mecũ Galilææ aduenerat vrbem.*
Mater & ipsa aderat, veteri dum accitus amico
Obsequor, intactam genero qui iungere natam
Conuentu procerum magno de more parabat.
Iamq; omnes circum positis discumbere mensis,
Atque alacres epulari, & vina reposcere læti.
Nec dũ finis erat dapibus, cum murmur vbiq;
Exoritur, totasque auditur triste per ædes,
Lætitiæ causam exhaustis liquentia vina
Defecisse cadis, turbarique omnia visa.
Tum res alma parens tenues miserata puellæ
Innuit, & gnatum summissa voce precata est,
Ferret opem, vidi hic iuuenem primũ ore moueri
Turbatum, charæ precibus tamen inde parentis
Annuit, & fesso rerum succurrit amico.
Sex, vt erãt ibi tot numero, carchesia lymphis
Aqua in vinum versa. *Impleri iubet actutum, mensisque reponi,*
Quæ simul aspexit propius deus, omnibus ecce
Mutatus subito nigrescere cernitur humor,
Vinaque pro pura mirantes hausimus vnda.
Audisti dux & genus, & cunabula nati,
Primitiasque dei, ne cætera deinde requiras,
Hanc omnem erexit factis florentibus oram.

Quæ

Quæ si audire tamẽ tibi nũc fert corde voluptas
Is longe memoret melior (simul ore sedentem
Signat Ioannem) vidit namque omnia præsens,
Errabunda ducis semper vestigia seruans,
Dum mihi cura domi seruandæ virginis hæret.
Dixit, & hic facto defessus fine quieuit.
Immo ait, istius causas ab origine partus
Exequere, aut quæ relligio, si vera per oram
Percepi, Iudæa deum non amplius vnum
Æternum colit, haud mortali semine cretum,
Indigetesque suis diuos altaribus arcet.
Inde tibi noti recolens ex ordine diui
Cætera mira refer, namque hũc in corpore vires
Deficiunt, teque auxilio iubet ipse subire.
Pontius hæc, cũcti intenti simul ora tenebant.

Marci

MARCI HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS Liber Quartus.

ARGVMENTVM.

AEternæ triados maiestas carmine docto
Mõstratur, Patres auidi optãt cernere Chri
Tandẽ hũc venisse ostendit Baptista, deũq; (stũ
Tingit aqua trepidus, duodenos ordinat ille
Legatos, facta hinc eius miranda canuntur
Plurima, discipulos decies septem eligit, atrox
Tentat cum Satanas, doctrinæ summa notatur
Christiadum, extremæ porrò instat gloria lucis.

Ioannes. HIC iuuenis, facie quo tum non gra-
tior alter,
Puberibusq; annis erat ingrediens-
te iuuenta,
Multa prius veniã præfatus, mul-
ta recusans
Verba diu premit, inde animo mortalia linquens
Paulatim, oblitusq; hominem penetralia diuum
Mente subit cœlum peragrans, fruiturq; beato
Cœlituum aspectu, omnipotentiq; ætheris aura,
Admissus superam depasci lumine lucem,
Inque deo tota defixus mente moratur.
Cõparatio. *Qualis vbi alta petens terris aufertur ab imis*
Alituum

Alituum regina, vagas spatiata per auras
Dat plausum gyro, atque in nubila cōditur alis,
Ætherea iamque illa plaga leuis instat, & acrē
Intendens aciem criniti lumina solis
Suspicit, obtutuque oculos fixa hæret acuto.
Illum adeo tacitum interea mirantur, in vnum
Versi omnes velut exanimē, somnoque grauatū,
Et crebri excutiunt, demum sibi redditus ipse
Cum gemitu ex imo sic fari pectore cœpit.
Principio pater omnipotens rerū sator et fons, Deus pater.
Ingens, immensus, solus regnabat vbique. „
Nondum sidereos mundi procuderat orbes. „
Nondū mundus erat, nec ibant tempora in orbē, „
Nullaque cæruleo radiabant lumina cælo, „
Quicquid erat, deus illud erat, quodcūq; vbicūq; „
Complexus circum, penitus sese omnis in vno. „
Filius huic tantum, quem non effuderat vlla Deus filius.
Vel dea, vel solito mortalis fœmina partu. „
Ipse sed æterna genitor conceperat illum „
Æternum æternus (dictu mirabile) mente. „
Haud olli terreni artus, moribundaue membra, „
Sed sine corpore erat, patris alta vt mente supmi „
Conceptū, arcanoq; latens in pectore verbum „
Quod nōdū in volucres vox edita protulit auras, „
Omnipotens verbū, finisque, & originis expers, „
Quo mare, quo tellus, quo cōstat maximus æther „
Vtq; pater deus, æque etiam deus vnica proles: „
At geminos tu proinde deos fuge credere porro. „

,, Numen idē simul ambobus, deus vnus vterq; est.
Deus spiritus sanctus. Quin etiā, quo inter se ambo iungūtur, amorem
(Nāq; ab vtroq; venit cōspirās mutuus ardor)
Omnipotens æque numenque deumque vocamus
" Afflantem maria, ac terras, cœlique profunda,
" Afflatu quo cuncta vigent, quo cuncta mouētur,
" Tresq; vnum esse deum, ter numen dicimus vnū.
" Quoque magis mirere, deus, quem cernimus ipsi
" Factū hominē, atq; hominū mortali corpore cretū
" Non minus ac prius ætherea nūc regnat in aula
" Cum genitore, pari simul omnia numine torquēs.
" Nempè locis nullis, spacijs non clauditur vllis,
" Omnibus inque locis idem omni tēpore præsens
" Suffugiens nostras acies, sensuque remotus
" Cuncta replet deus, ac molem se fundit in omnē.
" Lux humiles veluti perfundens lumine terras
Cōparatio Solis ab orbe venit, suppostaque circuit arua,
" Non tamen æthereo diuisa a sole recedit
" Illa vsquam, quamvis loginquas ambiat oras,
" Nec sine sole suo est lux, nec sine luce sua sol.
Cur Christus passus Quid vero impulerit tantos adijsse labores,
Atq; hæc ferre deum, dum morti obnoxius errat,
" Dicā equidem, et repetēs altas ab origine causas
" Expediam. cœlum & cœli quos suspicis orbes
" Vix opifex rerum extuderat, terrasque iacētes,
" Cum simul aligeros populos, sanctosque volucres
" Ter ternas acies, celerem & sine corpore gētem,
" Qui cœli incolerent ipsos septemplicis orbes,

Condidit

Condidit æterno genitor succensus amore,
Vt sua, qua fruitur solus natusque per æuum,
Communis foret, & multis concessa voluptas.
Continuo, fuerat quos æquum dicere laudes
Autorique deoque suo ac persoluere grates,
Regnandi vesanus amor (quis ferret inultus?) Angeli præuaricantes
Haud partẽ exiguam inuasit, furijsque subegit,
Vt cuperent summo sese præferre parenti
Immemores, animis victi, cæcique furore.
Nõ tulit õnipotẽs sator, & meliora sequutos
Armauit contra, nulla hinc mora, talia adortos
Indecores cœlo sedes detrusit in imas,
Noctis vbi horriferæ nigror, æternæq; tenebræ.
Primus natus homo hĩc, terris quẽ maximus au
Et liquidis late dominũ præfecerat vndis, (tor Adam dominus rerũ
Quo mox pro superis excussis astra teneret,
Desertasque domos ipse & genus omne suorum,
Omnigenumque vni subiecit secla animantum,
Squamigerũ pecudes, & pennis picta volantum
Corpora, montiuagũq; simul genus omne ferarũ.
Tantũ floriferis dominum cum imponeret aruis,
Arboris vnius fœtu illum parcere iussit.
At vetito captus mali infelicis amore Pomũ vetitum.
Coniugis hortatu, quã fraude illexerat anguis, Adã præuaricatus.
Immemor heu superi violauit fœdera regis.
Vix auido arreptum pomum fœdauerat ore,
Cum pater imbripotens iam fulua è nube tonare
Desuper auditus, sæuasque indicere pœnas

Iratus, quas ille olim, quas omnis ab illo
Progenies lueret lucis ventura sub auras.
Continuo ingenti cœlo sunt addita claustra.
Vnde mala in orbe. *Impia tum primum proles exorta repente,*
Et subito tellus scelere est imbuta nefando.
Emersit fraus, emersit malesuada libido.
Hinc durus generi hũano labor additus, hĩc fons
Curarum, et tristis patefacta est ianua leti,
Morbiq́, & dolor, atq; fames, & turpis egestas,
Cum genus humanum curis sine degere posset,
Primorum hominum status. *Plurimaq; in terris viuendo vincere secla.*
Ex illo sine more homines, sine lege per agros
Degebant, tantum placabant sanguine fuso
Cœlicolum regem, bonus vt gregibusque sibique
Afforet, atque satis vim cœli auerteret aruis,
Indociles, rerum ignari, ac rationis inanes.
Isque ferè status annorum bis millibus orbi
Constiterat, iam iamq; magis pater optimus iras
Oblitus veteres paulum mitescere cœpit.
Nondũ homini tamen æthereũ patefecit olympũ
Sed genus humanũ fingens, acuensque monendo
Lex. *Et leges dedit, & ritus, moremque sacrorum,*
Instituitque genus nostrum discriminis ergo
Circũcisio. *Lege iubens testa circum præcidere acuta*
Exiguam, vnde viri sumus, õni in corpore partẽ.
Prophetæ. *Tum vatum impleuit venientis pectora veri,*
Qui populis lætũ canerent demum affore tẽpus,
Ianua aperta pijs cœli cum sponte pateret.

Casti autem interea manes, animæque piorũ
Sub terram umbrosa expectabant valle sedẽtes.
Iam vatũ memores numerabãt tẽpora, & ambas
Tendebant paribus votis ad sidera palmas
Cælestum regem orantes, desisteret ira,
Parceret unius genus omne extinguere noxa.
Parce pater, parce omnipotẽs, vox omnibus vna,
Nos promisso olim, longe disiungimur vnde
Luminis expertes blandi, memor asseres cælo.
Haud nos eduxti nequicquam lucis ad auras,
Siqua tamen veteris superant vestigia culpæ,
Dilue rore tuo facilis, fontesque reclude
Diuinos, ô quis superum cælestia tandem
Flumina, cælestes nobis bonus irriget imbres.
Vos ô flammiferi labentes ætheris orbes
Irrorate, vagæ nobis succurrite nubes.
Optatam pluuiam, felicem effundite rorem.
Tuq; adeo, quẽ iam expectant tot secula votis
Promissum, inferni cui nutant mœnia mundi,
Summi vera patris soboles, cæli aureus imber
Rumpe moras age, sidereos rumpe ocius orbes,
Ætheris huc fractis vi multa allabere portis.
Talibus orabant omnes, eademq; canebant,
Quos pater omnipotens superum sarcire ruinas
Iam meditans cæli penitus miseratus ab arce est.
Cum vero æthereas nutu recludere portas
Posset, & alitibus potius de ciuibus vnum
Mittere, qui regnis manes diuelleret atris

Sanctorũ patrum de venturo Christo vota.

In superum referens sedes, stellantia templa,
Ipse sui vt memores magis ac maioribus arctos
Vinciret meritis homines, qui cuncta piaret,
Christus incarnatus. Factũ hominẽ è summo natũ ipsum misit olympo.
Ne tamen ignaris mortalibus appareret,
Ignotusque nouusque, suis neue ilicet illum
Finibus arcerent pulsum, quod se ipse dei met
Progeniem leges contra memoraret auitas,
Præmisit vatem egregium his in finibus ortum
Ioannes præcursor Christi. Nomine Ioannẽ, Helisabe quem numine plenũ
Zachariæ extrema parit infœcunda senecta,
Gentibus ipse deum vt natum prænuntius ore
Proderet, atque suas spes fesso ostenderet orbi.
Ille hominum primis vitans vestigia ab annis
Ioannis Baptistæ vita, cultusque. Horridus in solis agitauit montibus æuum
Montibus, & syluis, & littoribus desertis.
Speluncæ tectum horrentes, victum aspera nullo
Arbuta terra dabat cultu, aut sudantia truncis
Mella cauis, liquidi præbebant pocula fontes.
Vestis erat pellis hirsutis horrida villis.
Tantum lætificas gaudebat spargere voces
Affatus nemora, & montes, ac littora ponti.
Tanta sed haud latuit virtus tamẽ, ilicet ingẽs
Fama viri circunfusas penetrauit ad vrbes.
Iamque illum cœlo demissum credere gentes,
Qui, tot veridicæ vt quondam cecinere Sibyllæ,
Humanum genus horrificis educeret umbris.
Rogatur Et iam concursu populi illum accedere magno

Scitatum,

Scitatū,quis nā,vnde domo,quid ferret,an ipse *Ioannes quis sit.*
Afforet è cælo miseris qui gentibus olim
Auxilio venturus,eum bis terque rogabant.
Ille sed vmbrosis repetebat talia ab antris.
Gaudete ô tenebris iamdudū, ac nubibus atris
Obductæ gentes,lux ecce optata propinquat. *Ioannes prædicat in deserto Christum.*
Ne vero,ne me ignari vos credite lucem
Promissā(immeritos neq; enī furamur honores)
Tantum ego,ceu solem nascentem lucifer ante
Exoritur,nitidoque diem denuntiat astro,
Prædico actutum vobis iubar affore vestrum.
Iam iam aderit deus,ecce deus mortalibus oris
Ceu mortalis adest,venienti occurrite læti,
Fronde vias fista decorate,tapetibus agros,
Et numen digno venerati agnoscite honore,
Discite iustitiam interea,atq; assuescite recto,
Et duce me scelus infectum lauite amne liquēti.
Ipse autem æthereà diuinitus eluet aura
Omne malū,ac veteris penitus contagia culpæ,
Seclaque mutato succedent aurea mundo.
Talibus auditis, cunctis ex vrbibus ibant *Ioan.baptizat populum in Iordane.*
Finitimi,qua Iordanis fluit agmine dulci,
Orantes pacem,atque vltro commissa fatentes,
Quos vates puro nudos lustrabat in amne
Rite cauis capiti inuergēs sacra flumina palmis.
Ecce autē deus ipse etiam,ceu cætera turba,
Lustrandi sese studio clam tendit ad amnem,
Nil vt inexpertū moribundo in corpore linquat,

Mortali quod fas homini, & subijsse necesse est,
Ne pigeat seros imitari facta nepotes.
Abstinuit primum vates, tactusque refugit,
Agnoscensque deum palmas vtrasque tetendit
Supplex, accuruusque vadis mirantibus ipsis.
Paruit inde tamen iussus, diuinaque membra
Horrescensq; tremensq; liquenti perluit amne.
Protinus aurifluo Iordanis gurgite fulsit,
Et superum vasto intonuit domus alta fragore.
Insuper & cœli claro delapsa columba est
Vertice per purum candenti argentea pluma
Terga, sed auratis circum & rutilantibus alis.
Iamque viam late signans super astitit ambos,
Cœlestique aura pendens afflauit vtrumque,
Vox simul & magni rubra genitoris ab æthra
Audita est nati dulcem testantis amorem.
Interea aligeri iuuenes gens incola cœli
Missi aderant liquido pendentes aëre circum,
Carbasteosque sinus, mantiliaque alba ferebant,
Iussa ministeria, vt nati mẽbra humida herilis,
Rorantemque sacro siccarent flumine crinem.
His actis deus euasit, fluuiumque reliquit,
Quem vates longo ripam ordine circunfusis
Ostendit, talique abeuntem est voce sequutus.
En ego quẽ terris toties iam iam affore quondã
Pollicitus, deus ecce deus, qui crimina nostra
Thuricremas agnus veluti mactatus ad aras
Morte luet, superoque volẽs cadet hostia patri.

Baptizatur Christus.

Spiritus sanctus descendit in Iesum specie columbæ.

Testimoniũ Ioannis de Iesu

Hunc optate ducem, hunc vobis optate magistrũ
Ex illo vates nemora, & loca sola relinquens
Vrbes per medias ibat, populisque canebat
Aduenisse deum, promissum numen adesse.
Credita res paucis, donec se ostendere coram Vocatio. 12 Apostolorũ
Supra hominem cœpit deus ipse ingẽtibus orsis.
Nam primum numero ex omni delegit amicos
Bis senos, queis cum curas, durumque laborem
Partiri, & casus posset deducere in omnes,
Ante quidem solus terdenos egerat annos.
Sed ne forte putes multis e millibus illi
Nos ideo placuisse, dolis quod & arte magistra
Spectatos longe ante alios deprenderit omnes,
Aut opibus, claraque domus a stirpe potentes,
Omnibus obscurum genus, & sine luce penates,
Atque humilis fortuna, nec astu prædita vita.
Quinque adeo sumus exigua Bessaide creti. Ioannes Iacobus, Petrus, Andreas, & Philippus, piscatores à Bethsaida.
Nobis ars erat insidias piscosa secundum
Flumina squamigerũ generi hamo tẽdere aduco
Atque innare salum, fœcundaque piscibus arua.
Tunc etiam, cum nos ad se primum ille vocauit,
Humida littorea sarcibam retia arena.
Ipse Iacobus adhuc salientes littore pisces
Seruabat frater, nec tum procul inde secabant
Andreas paruaque Petrus vada falsa carina
Isdem acti fratres studijs, eadem æquora circũ.
Tum mihi cõiunctus patriaq́, domoq́ Philippus
Accitus pisces & retia torta reliquit.

 Addunt

Addunt se socios Thomas, Taddæus, eademque
Arte Simon, Cana quem genuit Galilæa amicum
Fluminibus patrijs, mutisque natantibus hostē.
Namque Iacobus ei cognato sanguine fretus
Alphæo natus patre se subiunxerat ante.
Vt genus inde cores penē ōnes, sic quoque nostra
Nomina dura vides, insueta atque aspara dictu
Haud facies sola est impexis horrida barbis,
Tres alij neque enim longe meliore sequuti
Fortuna addiderant sese, Mathæus, & æuo
Iam grauis, effœtisque Petri iā proximus annis
Bartholomæus, & ipse mali fabricator Iudas.
Vix memorē, quæcunq; oculis, quæcunq; sub illo
Auribus his hausi repetens miracula rerum
Tēpore tam paruo (vix terna hyberna peracta,
Ex quo illi socij dignatus nomine iungor)
Nec me tam vastū nunc currere oporteat æquor.
Pauca sed ē multis, & ea haud mihi mollia fatu,
Ingrediar tamen, & breuiter tua iussa capessens
Expediam, mitto, modo quæ monimenta reliquit
Finitimas (tibi nota reor) non parua per vrbes.
Nanque omnem egregijs factis insignijt oram.
Lazarus suscitatus. *Quis nescit nuper reuocatum ad munera vitæ*
Palmiferæ regem Bethanes, lumine quarto
Quē vidit sol extinctū, impositumque sepulchro,
Vt sileam innumeros, quibus ipse in limine leti
Affuit, & duræ de mortis fauce reuixit?
Varijs mor *Nā prius enumerē, quot pōto aqlonibus vndæ*

Spumesc-

Spumescant vasto, quot inundent littora arenis, bis obnoxij
Quam quot opẽ morbos varios in corpore paßis per Iesum
Supplicibus tulit, & validos lætosque remisit. curati.
Multi capti oculis, clausis multi auribus orti,
Ne possent vllas audire, aut edere voces,
Claudi alij imparibus vix ægre paßibus ibant.
His rigor ex longo immitos sopiuerat artus.
Illis semeso serpentia corpore hiabant
Hulcera, & illuuies membris immunda fluebat.
Nec deerãt, tumefacta quibus præcordia, et al-
Insyncera sitim miseris adduxerat acrem, (uus
Nullæ artes poterãt, quã nulla extingure aquæ
Tũ quibus aßiduis concussa tremoribus vsq; (vis
Nutabãt, tremuloque lababãt corpore membra,
Ignea quos febris, aut corrupti corporis humor,
Et quos præterea vis cæci incognita morbi
Versabat lecto totos distracta per artus,
Quosue aĩs captos agitans male habebat Erynnis
Omnibus aspectu solo, tactuue ferebat
Diuus opem. subito linquebant corpora morbi,
Et stratis ipsi surgebant protinus ægri
Atq; ideo quacunque viam obseruatus agebat,
Semper eũ opperiens turba ingens strata iacebat
Per fora, perque vias, sanctique ad limina tẽpli.
Nondũ aliquẽ tamẽ infernis reuocauerat vmbris
Morte obita, cum Sidonia remearet ab ora,
Et Naim ingressus socijs comitantibus altã est.
Ecce autem ingentem longo procedere ponpam Filius vi-
Ordine

duæ suscitatus in Naim. Ordine flammarũ aspicimus, mœstamq́; per vrbẽ
Audimus luctum, causam tum denique luctus
Cernimus egregij iuuenis miserabile corpus
Impositum molli pheretro, quem mersit acerba
Morte dies, dulci cum vix pubesceret æuo,
Atque ommem vultu florenti dempsit honorem.
Cõparatio Qualis quẽ pede pressit agro bos signa relinquẽs
Paulatim lassa languet ceruice Hyacinthus,
Aut rosa, quam molli decerpens pollice virgo
Vepribus in densis lapsam sub sole reliquit.
Vrbe furens tota genitrix miseranda capillos
Scissa genasq́; ambas manibus fœdata cruentis
Ibat, eam circum pariter per densa viarum
Pulsabant sæuis matres plangoribus astra.
Ipsi orbam ciues miserantur, ei vnica proles
Ille relictus erat vidui solatia lecti.
Vt deus exanimis iuuenili in corpore vidit
Pallorem, & molli pictas lanugine malas,
Parcere lamentis iubet, & considere pompam,
Admotusque manu mulcens immobile corpus
Rursum animam gelidis membris innexuit, ecce
Erigitur puer, & (cunctis mirabile visum)
Prosiluit raptim in medios, vacumq́ue pheretrũ
Liquit, & amplexans solatus voce parẽtem est.
Iairi filia suscitata. Nec vero multis etiam post mensibus idem
Egregiam amissa donauit luce puellam,
Cui calor, & toto de pectore fugerat omnis
Halitus aëreas penitus dilapsus in auras.
Virginis

Virginis ipse pater factum testatur Iarus
Largus opū, pollēs lingua, & popularibus auris.
Quid repetam, purum vino cū è fonte liquorem Aqua in
In vinum conuertit, opes miseratus amici? vinū versa
Forte olim aërei spectans de vertice montis, 3. panibus
Cum sol emenso depreßior iret olympo, hordeaceis
Ingentem vidit numerum effluxisse sequentum & duobus
Matres, atque viros, quos per deserta locorum piscibus 5.
Duxerat oblitosque sui, oblitosque suorum. hominum
Substitit hic miseratus, eos iam tertia namque millia sa-
Muneris expertes Cereris lux acta videbat. tiata.
Hic neq; erant fruges, vicina nec oppida, possent
Vnde dapes petere argento, victumque parare.
Arboreos nec dum fœtus decoxerat æstas,
Vix tandem inuentus puer est ex agmine tanto,
Quinque viæ auxilium, qui secum liba ferebat,
Atque duos, dederat quos huc pia mater eunti
Inclusos myrtho, & bene olenti gramine pisces.
Sed qd enim hæc adeo tā multis millibus autē?
Et iam diffisi socij mussare querentes,
Quos bonus affatu Christus solatus amico
In cœtum vocat, ac paucis ita deinde profatur.
Nemo hodie numero è tāto non lætus abibit.
Hinc supplex tali genitorem voce precatur.
Summe parens, ope cuius alit terra omnia, quiq;
Et sole, & liquidis foecundas imbribus agros,
Si quondam Isacidum generi per inhospita eunti
Diuinas epulas cælo es largitus ab alto,

Semine si nullo constant, quæcunque creasti,
Et nihil omnino fuerant cœlum, æquora, tellus,
Adsis, obscœnamque famem tot millibus arce.
Hæc tantum, dehinc gramineo discũbere cãpo
Imperat effusos cœtus, dapibusque parari.
Inde in frusta secat læto cerealia vultu
Liba minutatim, & populos partitur in omnes.
(Millia quinq; hominũ cãpis saturãda sedebãt)
Ecce (incredibile auditu, mirabile visu)
Omnibus in manibus visæ succrescere partes
Exiguæ, dapibusque epulati largius omnes,
Et frugũ pariter, laticumq; expleta cupido est.
Quin & relliquias mensis superantia frusta
Vix caua congestas bis sex cepere canistra.
Ficus arefacta. *Accipe nunc aliud, quod paucis ante diebus*
Vidimus, arbor erat folijs densissima in agro
Deserto, vnde olim pendentia poma viator
Carpebat sitiens, heros qui hac forte tenebat
Pulverulentus iter, quæsiuit in arbore fœtus
Incassum, infœcunda comas nã, & brachia tantũ
Luxurians late circum tendebat opaca.
Non tulit, ac verbis sterilem execratus acerbis.
Continuo (manifesta audis) exaruit arbos,
Et folia aereas volitarunt lapsa per auras.
Iesus imperauit tempestati *Nec min9 est olli imperij maris æquora in alta*
Vni omnes vndæ assurgunt. fluctusq; quiescunt
Vnius edicto. vidi, vidi ipse furentes
Illius hybernos ad vocem ponere coros,

Vimque omnẽ,motas quæ flabris asperat vndas.
Nondum luna suum ter cursum plena peregit,
Cum subito in lento deprensis marmore nobis
Nocte ferè media,dum retia ducimus,orta est
Turbida tempestas,& pontus inhorruit ater
Fluctibus elatis,& concursantibus vndis
Inflictamq; ratem iam iam salis hauserat æstus.
Nos trepidare metu leti discrimine paruo,
Cũ procul ecce ducem,quem nuper liquimus alto Iesus ambulat super mare.
Littore spectantem fluctus scopulo illidentes,
Ferre iter aspicimus medias impune per vndas
Suspensum,tumidoq; pedes haud tingere ponto.
Horruimus visu subito,nec credere quibam
Me verã faciem,haud simulatũ cernere corpus
Tam celeres egisse vias sine remige in vndis,
Ni sese,verbis dum nos hortatur amicis,
Vltro ostendisset, quonam fiducia vobis
Iam nunc pulsa mei cessit? timor omnis abesto.
Indubitare meis tandem dediscite dictis.
Sic ait,atq; ratem,quæ iam superantibus vndis
Cesserat,insiliens solo tumida æquora nutu
Placauit,posuitque minacia murmura pontus.
Sic terræ in tutum positis adnauimus vndis
Incolumes,celerique volauimus æquora cursu.
Nec mora,vix siccũ attigerat tellure potitus.
Ecce aliud dictu magis,ac mirabile visu. Stater in ore piscis repertus.
Namque magistratus aderant in littore missi
Æra reposcentes,quæ pendere lege quotannis

Regibus

Regibus antiqua, pro se se quisque iubemur.
Accipit hos placidus, quos dũ sermone moratur,
Petrum ad se vocat, & fidam summissus ad aurẽ
Vade ait, & iacto quem primum traxeris hamo
Æquoribus piscem cultro scrutabere acuto.
Intus erit, regi quod iussi pendimus ambo.
Iussa facit senior, trahit hamo ad littora prædã
Argentumq; viris dat piscis in ore repertum.

Cæcus & mutus à dæmonum legione obsessus.

Horresco, quoties stimulis immitibus actus
Quidã animo subit, idem illo quem tẽpore vidi,
Dum legerem expositos hoc ipso in littore pisces,
Obsessum furijs, atque ore immane furentem.
Hunc olim (vt perhibẽt) vetito genuere parẽtes
Concubitu iuncti, atque inconcessis hymenæis.
Quippè torum ascendere, dei cum sacra vetarẽt,
Cum scenis gens indulget nostra omnis opacis.
Sed non gauisi scelere illi tempore longo,
Nam subito amplexus interq; et gaudia adulter
Sacrilegam tenues animam exhalauit in auras
Infelix sceleriquè eadem nox prima nefando,
Et pariter suprema fuit discrimine paruo.
Illam autem æthereis flammis diuinitus ignis
Corripuit, cum iam maturi pondera partus
Vrgerent, eademque duos leto hora dedisset.
Infans ni foret exctæ genetricis ab aluo
Exemptus, paruum patris eduxere sorores.
Ipse etiam mox immeritus scelerata parentum
Facta luit iucunda oculorum luce negata,

Obstru

Obstructæque aures penitus mansere, nec illi
Aut vllas haurire datum est, aut reddere voces;
Quin etiã simul atque adoleuit, protinus ægrum
Arripuit furor, infernæ vis effera gentis.
Centum illum furiæ, centũ illum (flebile) pestes.
Victum exercebant, Erebi legio acta latebris,
Horrendasque, hominis singultus ore cientes
Edebant voces, ac terrificos mugitus.
Illum omnes exclamantem, atq; insueta fremẽtẽ
Horrebant, trepidique fuga se in tecta ferebãt,
Si quando nodis, ruptisque immane catenis
Incautis liber custodibus euasisset.
Iamque ille oblitus fratres, iamque ille sorores
Amplius haud gressum patris ĩtra tecta ferebat.
Verum more feræ syluis degebat, & antris,
Sicubi saxa caua, aut æuo consumpta sepulchra,
Ater, egens, corpusque abiecto nudus amictu.
Talem igitur nodo manibus post terga reuinctis
Christi ad conspectum, si fors miseresceret ipse,
Vi multa consanguinei, charique trahebant.
Ille autem obniti contra, dum rumpere nodos
Tendit, & horrendos clamores tollere ad astra:
Qualis vbi longis pugnator taurus ad aras   Cõparatio.
Funibus arripitur, sæuo fremit ore per vrbem,
Et spumas agit, & cornu ferit aërea adunco.
Instãt hinc famuli, atq; illinc, & verbera crebri
Ingeminãt, quassantq; sudes, per terga, per armos
Diffugiunt vulgus trepidum, in tutumq; recepti

Porticibus gaudent longe spectare periclum.
Talis erat iuuenis species immane furentis,
Quem tandem ante deum fessi statuere rogātes
Ferret opem, saltem furijs tam tristibus illum
Solueret, excuteretque animo crudelia monstra.
Hic heros palmas in cœlum sustulit ambas,
Concipiensq́ preces genitorem in vota vocauit.
Ecce autem, magnū, subitū, & mirabile monstrū
Auditi exululare lupi, latrare canes ceu,
Tam diras iactat voces lymphatus ab ore.
Cōparatio *Non tam immane sonet sese frangentibus vndis*
Rupibus ex altis ingens decursus aquarum,
Rumpantur claustra alta lacus si forte Velini,
Totaq́ præcipitent valles stagna ardua in imas.
Omnis ea vt regio fiat mare, & oppida circum
Mersa natēt, metuatq́ sacris Roma obruta tēplis
Nunc cœli crepitus imitantur, cum superū rex
Fulminat, et tonitru quatit ætheris aurea tēpla.
Nunc ferri sonitum, aut raptarū mole catenarū
Ingenti horrificum stridorē, aut murmura pōti.
Circum omnis tellus, circum cælū omne remugit.
Instat vi multa deus, increpitatq́ morantes.
Iamque illi trepidare intus, pacemque precari.
Quid nunc vera dei, atque indubitata propago
Concesso in pœnas nos ô de corpore trudis?
Egressis saltem pecora hæc inuadere detur.
(Setigeri tum forte sues ea littora propter
Pascebant) nos ne horrifero sic merge barathro.

Néue iube terræ inferioris operta subire.
Annuit, extẽplo videas procul ecce nigrantem — *Legio dæmonum in porcos.*
Mollibus haud stimulis furiarũ errare subactũ
In diuersa gregem nunc huc, nũc protinus illuc.
Nec mora, nec requies, intus vis effera sæuit,
Donec præcipites sese alta in stagna dedere,
Et cunctis pariter vita est erepta sub vnda.
At iuuenis fessos subito collabitur artus
Exemptus tandem nodosis brachia vinclis.
Mordicus ora solo impressus cũctatur, adhucque
Singultans, pectusque lacessit anhelitus ingens,
Expiransque animam pulmonibus æger agebat.
Quem iuxta genitore deo satus astitit, oraque
Attingens dextra, atq; oculos, auresque reclusit,
Iamq; videt, loquiturq;, et corda oblita residunt.
It vulgi clamor super aurea sidera ouantis,
Supremiq; patris sobolemque, deumque fatẽtur.
Sed quid nõ ipse eualeat? quin nos quoq; missos
Ægris iussit opem ferre, auxilioque leuare
Præsenti, mortis multos de faucibus atris
Non opibus hominum, nulla reuocauimus arte.
Verum implorato ter tantum voce magistri
Nomine surgebant stratis, ibantque refecti.
Omni autem ex numero sese vix obtulit vnus,
Quem stimulis actum sæuis, cæcoque furore — *Dæmoniacus mutus*
Incassum victi tentauimus, acrior illum
Vsque adeò magis, atq; magis vis intus agebat.
Cui cum ferret opem diuus mox optimus ipse

Iratus, quod parua sui fiducia nobis,
Corporibus tales facile (inquit) pellere pestes.
Parcendum dapibus tamen, é cœloq; petendum.
Nec solis vero hæc vobis concessa facultas,
Sed nomen quicunque meum vulgauerit, omnia
Fas audere, mei modo ne fiducia desit.
Ille etiam iussos immani corpore montes
Transferet, & verso sistet vaga flumina cursu.
Ite animis igitur certi, confidite, nêue
Instabili titubate fide, iacite aurea ueri
Semina vbique, orbem vestra perfundite luce
Obductum tenebris, atque alta nocte sepultum.
Vos hominum lux, vos squalentis lumina mundi.
lxx. discipulorum vocatio. *Sic fatus nobis alios subiunxit, vt essent*
Consortes tantorum operum, socijque laborum,
Et septem elegit decies, tamen ipse dolebat
Exiguum numerum, neque tot satis esse ferebat
Cõparatio. *Tanto operi, ac veluti qui centum vertit aratris*
Tellurem, & campos rastris exercet auitos,
Cum matura seges iam flauis canet aristis,
Si desint, qui messe operis (quæ plurima) condãt,
Fluctuet, atque viros alijs conducat ab oris.
Nouit Iesus hominum etiã cogitationes. *Quid memorẽ, vt mẽtes hominũ, curasq; latẽtes*
Quod fieri certo nequeat sine numine, cernat?
Quippè animis dubios, taciti dũ vana timemus,
Castigans dictis nos sæpe erexit acerbis
Mirantes, quoties ipsis etiam hostibus olim
Prædixit, quos mente dolos, quæ furta pararent

Incassum,

Incassum, dum cæci odijs agitantur iniquis?
Fœmina nec latuit bis senos passa per annos
Sanguinis immundi manans de corpore flumen.
Illa quidem ardentis morbi confecta dolore
Pone sequebatur, siqua illum tangere posset,
Hanc vnam rata nempè viam restare salutis,
Ergô dũ pubes fluit vndiq;, & agmina inundãt,
Illa subit, leuiterq; extremũ apprendit amictũ,
At tactum veter effugit de corpore morbus.
Iamq; abitũ latuisse putans clam mẽte parabat.
Præsensit deus, & pauidam, seseque tegentem
Affatus placide monitis impleuit amicis.
Vidi oculos ante ipse meos mortalia nuper
Aut membra exutum, aut perfusũ luce superne
Non infra solis speciem dare corpore lumen.
His, multisq; alijs, ego quæ creberrima vidi,
Per terras patuit signis deus, haud tamẽ vnquã
Sese hominem oblitus moribundo corpore cretũ,
Multa tulit quoq;, mortales quæ ferre necesse est
Atq; id sponte quidẽ, nobis imitanda relinquens.
Sæpe hilares mensas ideo, & conuiuia adiuit,
Nec cœtus bonus est hominũ aspernatus in vrbe
Sæpe etiam insidias inimicæ gentis, & iras
Suffugiens vt homo male tuti limina templi
Exijt, obiecitque cauam pro corpore nubem,
Nec se in conspectũ latebris dedit abditus atris,
Dum fremerent hostes nequicq;, & saxa parent.
Atq; equidẽ memini (vix actus voluitur annus)

Mulier hæmorroissa tactu simbriarũ vestimenti Iesu sanata.

Iesus trãsformatus.

Occiso Ioanne, Iesus petit deserta.

Nuper Ioannis comperta cæde recenti,
Quem rex vxorem præreptam reddere fratri
Admonitus tenebris ferro obtruncarat in atris,
Vrbibus his abijt cautus, populisque relictis
Digressus, syluæ elapsum accepere profundæ.
Nec rex ipse Erebi generis fœdissimus hostis
Humani, nostras qui recto auertere mentes
Nititur, abstinuit dominóue Deóue pepercit.
Forte etenim comitũ strepitus, turbãq; sequentũ
Dum fugeret quondã, se clam subduxerat heros
Cœtibus, & solus lucis degebat in altis.

Iesus tentatur à diabolo.

Iamque quater denos frugum sine munere soles
Condiderat, totidemq; famẽ per inhospita noctes
Pertulerat, cum iam tempus ratus ecce nocendi
Affuit extemplo multis cum millibus hostis
Noctipotens, quos tartareis ducebat ab antris
Fumnea semiferi capitis gestaminæ quassans.
Iamque sui frustra spe præmia percipit astus.
Ergò illi meditans nequicquam illudere dictis
Talibus aggreditur: superi tu certa parentis
Progenies, verusq; deus, tibiq; omnia parent.
Quid durare fame confecto corpore pergis?
Nec subito in totidem conuertere adorea liba,
Hæc circum quæ saxa vides ingentia, tentas?
Non diuum latuere doli, atq; hæc reddidit ore
Sunt mihi mortali tostæ pro munere frugis
Sermones patris auditi, diuinaque verba,
Quæ quoties animo repeto memor, effugit õnis

Pulsa fames subito, mensæque oblita cupido.
Dixerat, his tamē auditis haud destitit hostis
Congressu victus primo, pugnamque retentat,
Atque alijs super, atque alijs assultibus instat,
Terq; nouos semper cœpti irritus integrat astus
Nequicquam nunc regnorum, nunc laudis inani
Immotum tentans animum peruertere amore.
Vt cum sollicitum tollunt mare fluctibus Euri, Cōparatio.
Crebra ferit, sæuitque minaci verbere in alta
Littora, sed saxis allisa reuertitur vnda.
Nec deus, hæc subito quāuis præsentiat, arcet
Conantem, patiturq; dolos sibi nectere vanos.
Nunc se marmorei supra fastigia templi,
Nunc rupem supra, scabrumq; crepidine saxum
Subuectari vltro sinit, et spem accendit inanem.
Cum verò vicisse ratus iam gaudia dira
Conciperet frustra ille inhiās, se protinus heros
Ipse deum claro confessus numine coram
Irrita furta, dolosque exibat semper apertos.
Qualis, vbi excussis per plana euasit habenis, Cōparatio
Liber equus ludit famulos hinc inde sequentes,
Sæpe hic dissimulans, atq; illic improbus hæret,
Perque viam oblatas interdum pascitur herbas.
Ast vbi iam videt instantes, elabitur, alteque
Emicat, & spatia transmittit maxima campi.
Quā speciē expertus nequicq̄ vbi deniq; sensit
Hostis atrox, abijt victusque, deumq; reliquit,
Cui volucres centum pluma pernice ministri

Astabant missu genitoris, opemque ferebant.
Sine caussa Iesus à Pharisæis odio habitus. *Si verò causas odiorum ac femina quæris*
Tantorum, cur gens omnis opponitur vni,
Hæc norint ipsi, certe non talia gessit,
Quæ capto affingunt odijs crudelibus acti.
Non homines inter magis est affabilis alter,
Non pietate prior, venia complectitur omnes.
Hostis, ciuis ei nullo discrimine habentur.
Multi impune ideo digna atque indigna ferenti
Obiecere, omnes nutu cum perdere posset.
Iesus in ciuitatem Samariæ non admissus. *Sera olim cum Sidoniam sub nocte per oram*
Ferret iter fessus, nos parua exclusit ab vrbe
Gens fera, nec tecto est dignata heroa precantem,
Nos igitur tristes supremum orare parentem
Aspiceret cælo, nec gnatum ferret inultum,
Sed populum immitem cælesti protinus igni
Corriperet, subitis & inhospita mœnia flammis,
Non tulit, ac verbis nos indignatus amaris
Increpuit, potiusq; vrbẽ miseratus iniquam est.
Iesus peccatorum amicus. *Sæpe etiã autores scelerũ haud ignarus adibat*
Infamesque domos, scelerataque tecta subibat,
Quo moniti exuerent fastus, moresque sinistros,
Et secum inciperent paulatim assuescere recto.
Sic Matthæus, agri diues sic noster & ipse est
Zacchæus, centumque alij ad meliora vocati.
Nec tamen, id faceret dum creber, defuit olim
Qui falli ratus incautum, pro crimine magno
Obijceret, quod non fugeret contagia dira.

Ipse sed, vt medicam veluti languentibus ægris
Ferret opem, totam quærebat sponte per vrbem,
Sicubi mortales mentem caligine presi,
Quos nocte eriperet bonus, ad lucemque vocaret
In tenebris cæco miseratus pectore volui.
Id superis, superum id magno cordi esse parenti,
Seque ideo claro missum memorabat olympo.
Insuper & cœlum compleret quanta docebat
Lætitia, ætherei quanto gens incola regni
Acciperet plausu, siquis mortalibus oris
Inuentor scelerum, atque pij contemptor et æqui
Iustitiam colere inciperet, rectumque tueri.
Sicut ouem incautus pastor qui è millibus vnam *A simili.*
Amisit feræ oblitam decedere nocti
Cum gregibus, vbi per rupes, perq́ aspera tristis
Quæsiuit dumeta diu loca cuncta volutis
Conuisens oculis, demum si forte reposta
Pascentem valle inuenit, subito arripit illam,
Sublatamq́ue humero stabulis lætissimus infert.
Intranti dulces occurrunt oscula nati
Præripere, & reducē plausu domus excipit ōnis,
Idcirco neque colloquijs muliebribus heros *De muliere Samaritana.*
Abstinuit, nuperq́ue legens Samaritidos oræ
Rura sub antiquis Sicharææ mœnibus vrbis,
Viderat ad fontem venientem vt forte puellam,
Implorauit aquam supplex, putealiaque hausit
Munera, qui pelago, qui fluminibusque sonoris
Imperat, vastū largis rigat imbribus orbem.

Cuius ad imperium populis sitientibus olim
Delicuit rupes, atque vndis plurima fluxit.
Secreti nos interea mirarier omnes,
Ipse sed admonitam, atq; vltro commissa fatentē
In lucem è tenebris, altaque ê nocte vocabat.

Iesus amplectitur pueros.

Sæpe illi pueros, æuo & florente puellas
Flore comam pressos, & molli fronde reuinctos
Summisere piæ, metuunt dum cuncta, parentes,
Quo teneris animis pulchræ virtutis amorem
Insereret, stimulisque rudes implexet honestis,
Impubem turbam affatus placido ore monebat,
Lustrabatque manu, ne carmina dira nocerent
Nêue vlla infernis premeret vis edita ab oris.
Quin etiam elatos animo super omnia acerbū
Vrgebat dictis, rebusque exempla reliquit.

Discipuli cōtēdūt de principatu

Mecum olim socij, absentē dum quærimus illum
Tendebant, fessique via consedimus omnes
Speluncæ ante fores, densis quā plurima opacat
Frondibus, & flexu ramorum protegit vlmus.
Multū hic inter nos quærentes vana moramur,
Quis nostrum foret è numero præstantior omni
Dilectúsue ipsi magis, acceptúsue magistro.
(Mira loquar) nos vt primū ipse in limine vidit,
Hæsit acerba tuens, iterumque iterūq; rogauit,
Quis sermo foret, aut quæ nam certamina nobis.
Nos contra taciti nihil hiscere, dum piget ōnes
Verborum memores, fuerant quæ plurima vana.
Tum subito ostendens puerū, cui mollbus annis

Laudis adhuc erat, et tumidi mēs nescia flatus,
Nulli fas, inquit, superum aspirare beatis
Concilijs, si non fastus dediscat inanes,
Et penitus famæ exuerit contemptor amorem,
Ceu puer hic nullam suspirat pectore laudem.
Non aliter cœlum peteat, prius æquore salso
Esse queant nubes, aut pisces viuere in aruis,
Arboris aut stirpes frondescere in ætheris oris.
Horret adhuc animus, mihi cū fratriq; poposcit Petitio matris filiorū Zebedæi.
Illum præcipuos frustra pia mater honores,
Scilicet ætherea superi genitoris vt aula
Cœlicolum in medio celsa cum sede sederet
Subnixus, propior nostrum resideret vterque
Dextrā alter iuxta āplex⁹, læuæ alter inhærēs.
Extemplo grauis ille, obtutuque asper acerbo
Nō matrē (quid enim mater pietate merebat?)
Sed nos, qui vano ignaram summisimus astu,
Corripuit meritos verbis haud mollibus vrgēs.
Vsque deum premere elatos, longeque superbos
Auerti, quos famæ agitat, laudumque cupido.
Ipse ideo haud impar genitori cum sit, & illa
Quæ pater, æque eadē posit, tamen ora canētum
Sæpe sibi laudes genitorem vertit in ipsum,
Nil se audere hominem supra confessus, ab alto
Ni pater omnipotens vires aspiret olympo.
Idcirco grauibus morbis quemcunque leuasset,
Plerumque edixit, ne factum proderet vsquam.
Quóue suas tegeret vires, cum tabida posset

Hulcera

Hulcera corporibus solo depellere nutu,
Ægros sæpe tamen medicas legabat ad vndas,
Vt vitium exuerent omne auxiliaris aquæ vi.
Quid referã? q̃ eũ populi, quod mœnibus vrbes — Christus sibi oblatũ regnum fugit.
Optauere sibi, & voluere imponere regem
Mittentes trabeam, sceptrumq́; sacramq; tiarã?
Ipsi etiam comites hortatu instare frequentes,
Armatus Syriæ regnandam inuaderet oram,
Mox fore cõtinuo, vt sua sub iuga mitteret armis
Quodcunq; oceanus terrarũ anfractibus ambit.
Immensumque nouis frenaret legibus orbem.
Cum vero hortantes vrgerent, protinus ipse
Occuluit sese, montesque aufugit in altos.
Immanes tamen inuidia, & crudelibus isti
Insurgent odijs, pœnasque vno ore reposcunt,
Vniusque petunt caput omnes, scis quibus illum
Huc furis traxere, quibus clamoribus omnem
Implerunt trepidi captam velut hostibus vrbẽ.
Ipse patris mandata obiens tulit omnia certus
Digna, indigna pati, nam se quærentibus vltro
Obtulit, & noctis cum munere posset opacæ
Defendi, bis se manifestum prodidit ipse,
Vidi illos tamen ad capti procumbere vocem
Attonitos, terramque graui consternere casu.
Nec verò sacris, aut templo demit honorem, — Christus non venit legem soluere.
Nec gentis leges, veterúmue edicta refigit,
Quamuis visceribus monet, & lustralibus extis
Parcẽdum posthac, nec iam vltra cæde litandũ.

Verum

Verum longe alios ritus, moremque sacrorum
Indicat obscura verborum ambage latere,
Legiferique aperit voces, animumque magistri.
Quodq; magis mirere, sciunt, & scire fatentur
Aereas vatem venturum lucis ad auras,
Vnus qui nobis cœli inuia claustra recludat,
E tenebrisque pios vehat alta ad sidera manes,
Id patribus promissum, omnes id voluere vates,
Hunc animis certi expectāt, miseri quibus atris
Non datur in tenebris præsentē agnoscere lucē,
Et medijs largi sitiunt in fluminis vndis.
Nā quē nō moueāt, nisi prorsum auersa volūtas
Tanta viri virtus, tot facta ingentia, talis
Oris honos? ipse vt vidique, hausique loquētem,
Et dulcem toto iactantem corpore amorem,
Fortunas, patriam, genitricem, cuncta reliqui.
Id socij fecere, neque hunc me deinde sequutum
Pœnituit, verum quantum ingens sæpe fauilla A simili.
Surgit ab exigua, semperque fit acrior ignis,
Huius amor tātum visus mihi crescere in horas,
Et mage cor dulci semper flammescere cura.
Quiq; adiere semel, validis compagibus hærent.
Nec nos aut donis, aut verbis fallere crede
Pollicitis blandis illectos, omnia nobis
Aspera promittit, cunctos diuersa manere
Scilicet exilia extorres passimque vagantes.
Promissis nec vana fides, adeo vsque malorum
Pullulat ex alia atque alia densissima sylua.

Vnius

Ioannem Zebedæi significat. *Vnius ferro tantum caput excipit, vnum*
(Quisquis is est) placida clausurum lumina mor
Ast alios cædes omnes instare cruentas. (te.
Nostra iubet nos interea contemnere, opesque
Partiri, atque inopi miserorũ impendere turbæ,
Quos circumueniũt morbiq; algorque famesque
Pauperiemque pati, rebusque assuescere egenis
Multi nos ideo viderunt sæpe per agros
Aut silice in nuda proiectos ducere somnos
Aut grauidas fessos rerum decerpere aristas,
Indomitisque famem solari frugibus, vndăque
Alta haurire cauis pronis ad flumina palmis,
Aut si quos vsquam tellus dabat arida fontes.
Non mihi perpetuam si centum pectore aheno
Sufficiant vocem linguæ, percurrere possem,
Quantas quoq; modo ærumnas, quantosq; labores
Hoc ducente animis durantes hausimus æquis
Nam licet interdum penuria adegit edendi
Exhaustos, rerumque inopes, quas flagitat vsus
Regũ opibus tamẽ vsq; animos æquauimus altos,
Et mens in paruis aderat ditissima cuique.
Nec minus ingentẽ huc comitũ aduẽtare nouorũ
Cernere semper erat numerum, matresq; virosq;,
Omnibus idẽ animus quibus, et mẽs certa sequẽ-
Cõparatio. *Haud secus ac bellũ si cui rex maximus vrbi (di.*
Indixit, iamque arma ciet, iamq; agmina cogit
Cladem oræ, exitiumq; ferens, populisq; ruinas,
Non tantum iurata manus, lectæque cohortes
Incedunt,

Incedunt, sed præterea quos dirus habendi
Duxit amor varia cupidos ditescere præda,
Agglomerant multi, atq; iniussi castra sequũtur.
Non sat erant latæque viæ, campique patentes
Tot populis, iret quacunq; sequentibus vltro.
Sæpe heros sese ingenti subducere turbæ,
Et montes petere, & desertos quærere saltus.
Atq; equidẽ memini, cũ propter stagna profectus
Ferret iter, passimque manus prætexeret ingens
Littora, & vrgeret supra densissima morem,
Proripuit sese, ac cymbam, quæ forte parata, Prædicat Iesus è naui.
Insilijt, subitoque iubens præcidere funem
Teli intra iactum liquidum processit in æquor.
Constitit hinc, terramq; aspectans, plenaq; circũ
Littora, diuinis affari vocibus orsus,
Iustitiæque aperire viam, & vestigia recti.
Hic illic stabant arrectis auribus omnes
Interclusi vndis, inhiabantque agmine longo
Attoniti, miraque animos dulcedine capti.
Ipse loquebatur, circum sedata silebant
Æquora, vbiq; modo spirantibus incita flabris.
Frondiferæque domus auiũ sine murmure circũ
Stabant immotæ procuruo in littore syluæ.
Sed non interea longæuæ parcere matres
Vocibus, illum omnes mirari insueta loquẽtem,
Felicemque vteri matrem, felicia matris Beatus vẽter qui te portauit, &c.
Hubera clamabant, quæ talem enixa tulisset,
Et teneris immulxisset plena hubera labris.

Namque

Summa doctrinæ Christi.

Nāque docebat humi fœde, in tenebrsiq; volutas
Ad cœlū mortale genus sustollere mentes, (tat
Et lucem aspicere, & vanis desuescere curis.
" Tum pacem hortari. placidam super omnia mites
" Pacem optate viri, tumidos remittite flatus,
" Demißique animis nil vanæ laudis egentes,
" Mortales contemnite opes, contemnite honores;
" Et duris vitam assueti, paruoque beati
" Pauperiē tolerate, breuis quæcunque voluptas
" Ista adeô, atque diu nihil est mortalibus ægris.
" Vobis haud propria hic sedes, concessaque longē
" Regna, manēt meliora; graues vbi soluerit artus
" Mors anima, nos stelligere pater optimus aula
" Protinus excipiet lætos melioribus oris
" Pax vbi tranquilla, et cunctarū opulentia rerū,
" Et secura quies, nunquam peritura voluptas.
" Et dubitet tanta quisquam mercede laborem
" Ferre breuem, terrisque sequi me sponte relictis?
" Ad veras emergere opes, emergere honores
" Tendite, quos nulli casus, nulla auferat ætas.
" Este pij, inter vos mentem exercete benignam,
" Inque vicem placati animis miserescite vestri.
" Tum longe probibete iras, odijsque ferendo
" Parcite, rumoresque vagos contemnite vulgi.
" Nulli fas ideo accepto pro vulnere vulnus
" Reddere, præstiterit verô pulsantibus vltro
" Sese offerre, genisque ictum expectare secundum
" Vana alij certent armis pro laude, nocensque

Ferrum

Ferrũ acuant, pulchrãq; petãt ꝑ vulnera mortẽ. ,,
At tu mortales nullo discrimine amare ,,
Disce omnes, pacemque inglorius hostibus opta, ,,
Nec tibi ventosæ sint tanti murmura famæ. ,,
Omnibus in primis sit mens interrita leti, ,,
Nullaque vos animis duros vis auocet æquo ,,
Terrenos artus homines, moribundaque mẽbra ,,
Interdum extinxisse queant, & perdere ferro. ,,
Tuta anima ipsa manet duræ haud obnoxia mor ,,
Et vos omnipotens cœlo pater aspicit alto, (ti. ,,
Auertitque malis, cuius sine numine vestrum ,,
Haud hominum quisquã valeat diuellere crinẽ ,,
Summissos vos hunc vnum fas vsque vereri, ,,
Huic ô rite preces, huic digna piacula ferte, ,,
Cui mare, cui tellus campisque patentibus aër ,,
Obsequitur, nitidique tremit plaga lucida cœli. ,,
Huic procũbite humi, prostrati huic pãdite vota ,,
Vos siquidem æternis etiam post funera pœnis ,,
Ipse potest sontes sub tetro vrgere barathro. ,,
Nec timor admissos cuiquam sit adire leones ,,
Seclaque pictarum sæuissima pantherarum. ,,
Ite mei obiectu protecti nominus, ite ,,
Aduersum intrepidi, mansuescent protinus vrsi, ,,
Vestraque parcentes allambent vulnera lingua. ,,
Quin humiles victus animis secludite curas. ,,
Obseruate genus pecudum, genus altiuolantum, ,,
Nullæ illis artes, nulla illis cura futuri. ,,
Non tamen aut tegimen, victus aut copia desit. ,,

,, *Omnia diues alit rerum sator, omnia curat.*
,, *Ille etiam iniusso tellurem gramine vestit*
,, *Floribus appingens sata versicoloribus arua,*
,, *Arboribusque comas atq; vmbras mõtibus addit.*
,, *Fraudes, insidiæque absint, ac fœda libido,*
,, *Neue modum supra mensis gaudete paratis,*
,, *Desidiasque animis, atque ocia pellite vestris,*
,, *Nec vetitos thalamos, inconcessumque cubile*
,, *Affectate, sitisque alieni desinat auri.*
,, *Quisque suis opibus contenti viuite, & vltro*
,, *Spes interdictas, & inania ponite vota.*
,, *Neue aũt scelerum faciẽ: nũc persequar omnes,*
,, *Quid dicam, quibus est cordi fraus, atque libido*
,, *Dira iuuat, ficto simulant tamen ore latentes*
,, *Virtutem, subeũtq; dolis, & crimina obumbrãt?*
,, *Ne, iubeo, ne talem animis assuescite pestem.*
,, *Nil adeo latet, ipsa dies quin detegat vltro.*
,, *Præterea cohibete oculos, ne quærite vestris*
,, *Vulnera sponte animis, fandi hic cõpescite amorẽ*
,, *Sæpe olim incautos non lingua coercita mersit.*
,, *Discite iamque ideo post hac haud falsa profari,*
,, *Iamque nouos purgati animis inducite mores.*
,, *Siqua tamen veteris culpæ vestigia restant.*
,, *Diluite, & sacris contagia vincite lymphis.*
,, *Ipse ego fons veluti liquidam purissimus vndam*
,, *Sufficiam, properate ad aquas, haurite liquentẽ*
,, *Matres atque viri sitientes protinus amnem.*
,, *Ferte pedẽ huc omnes, nec opus potantibus auro*

Argentóue

Argentóue, mei fontis patet omnibus vnda.
Sic læti vitate vias, ita sidera aditur, ”
Sidereasque domos, mutari nescia regna. ”
Hæc mihi prædixit genitor, quæ voce monerem
Veridica, sunt fonte mihi verba omnia ab illo.
Talia dicta dabat, cœli super omnia regem
Placandum non visceribus, non sanguine cæso,
Sed votis, precibusque iubens exposcere pacem.
Et modus orandi quisnam foret ipse canebat.
Omnipotens genitor, sedes cui lucidus æther, Pater noster qui es in cœlis.
Sic nomen, laudesque tuæ celebrentur ubique,
Et promissa orbi incipiant procedere lustra,
Cum tua non minus in terris gens iussa facessat ”
Mortalis, quam cœlicolæ tibi in æthere parent. ”
Nos diuina hodie cœlo dape reffice ab alto. ”
Parce dehinc bonus, vt nostris ignoscimus ipsi ”
Hostibus, ac nullis aduersis obijce inermes ”
Tentando, probibe à nobis sed cuncta pericla. ”
Addit & ventura canens, fore, cũ vagus olim Prædicitur nouissimus dies.
Sol claram speciem concreto lumine tectus
Exuat, & subito stellanti nocte perempta
Sufficiat nullam luna orbi argentea lucem
Sanguineis faciem maculi perfusa nigrantem,
Præcipitentque polo passim turbata labanti
Sidera, quæ lapsu certo spatióue feruntur.
Visque ea, quæ cœli irrequietos conciet orbes,
Desinat, incerto rapiantur vt omnia motu,
Atq; prope auulso absiliat de cardine mundus.

Dum terras veluti rapidum per inania fulmen
Ipse iterum petat, & multis cum millibus idem
Adueniens hominum vitas, & crimina quærat.
Vt res promisso simul ac succenderit igni
Flammarum totum tempestas sparsa per orbem
Continuo tellure noua, cœloque recenti
Resurrectio vniuersalis. Defunctas animas vita in sua corpora rursus
Euocet ad blãdum lumen, populosque sepulchris
Eliciat, secumque pios educat ad astra,
Quos pater à prima præuidit origine rerum
Mẽte suos fore, & æthereo transcripsit olympo.
Iudicium vniuersale. Ibunt aligeri iuuenes, cœlumque profundum
Horrifico sonitu implebunt, atque ære recuruo
Quattuor à ventis excibunt vndique gentes.
Iudicis ad solium properabitur æthere toto.
Ipse alte effultus, montisque in vertice summo
Arbiter effulgens circunferet ora tremenda,
Secernetque pios, dextraque in parte locabit.
Læua autem coget sontes, quæ plurima turba.
Cõparatio. Qualis post hyemem exactam, cũ gramine molli
Pascua læta vocant stabulis armenta reclusis,
Ipse greges pastor nitidos missurus in agros
Sortitur, placidas primo legit ille bidentes
Dinumerans, olidasq; iubet procul esse capellas.
Cernere erit liquidas longe fulgere per auras
Corpora clara hominũ, quib⁹ atræ obnoxia morti
Abluet omnipotens pater, æternumq; manebunt
Amplus haud rerum subiecti casibus vllis.

Nemo illam ante diem speret cum corpore sedes
Ætheris, exceptis paucis, quos ipse sepulchro
Exurgens secum superis deus inuehet oris.
Solæ animæ interea tali statione fruentur.
Contra autē sontes tenebris, ac nocte prementur
Æterna, & meritas pendent per secula pœnas.
Omnia quæ sera nuper mihi nocte canebat,
Cum caput ipsius in gremio mœrore grauatum
Vna eadē accumbens sponda, admotusq; loquēti
Sæpe reclinarem, mœsti solamen amoris.
Quin repetā, quæ sæpe vagi Iordanis ad vndas
Ediderit? quæ Iudææ sub montibus altis
Nunc cæcis vera inuoluens ambagibus vltro,
Nunc manifesta palam claro sermone loquutus,
Dū populi circunsistunt, stipantq; frequentes?
Nunc se principium rerum, finemque canebat,
Nunc veri fontem, atque hominū lucemq; viāq;.
Nos fortunatam prognatam hoc tēpore prolem.
Nos felix tellus, nos secula læta tulere.
Nobis diuinam vocem, diuina loquentis
Verba haurire Dei propiins sæpe obtigit vnis.
Scilicet hinc lustris veniet labentibus ætas,
Cum seri optabunt eadem vidisse nepotes.
Talia Ioannes cunctis mirantibus ore
Perstabat memorās, cum protinus ecce tumultu
Ingēti Solymum irrumpit manus impia, et vrbis
Rectorem appellant, pœnasq; vno ore reposcunt,

Diffugiunt ambo, et magnã stat adire parẽtem,
Ignaramque diu tantarum fallere rerum.

MARCI HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS Liber Quintus.

ARGVMENTVM.

Proditor, vltrici laqueo se strangulat, acres
Rabbini accusant, Præses defendere tentat
Insontem Christum, Herodi transmittitur, atro
Dimisso Baraba flagris laniatur, acerbis
Pungitur heu spinis, clauis configitur alto
Suspensus ligno, atque olidis illusus ab hircis
Sole obscurato, quassa tellure, rescisso
Delubri velo, clamans expirat Iesus.

Insonti vero Romanus parcere capto
Toto corde petens, huc mentem diuidit atque huc
Fama viri, virtusque animo, egregijque recursat
Oris honos, nec iam obscurum genus esse deorũ.
Omnia respondent auditis, denique ad ipsos
Conuersus Solymos fremitu tectũ omne replẽtes
Ite ait, & posito mox huc certamine adeste.

Sit qui pro cunctis numero delectus ab omni
Fando aliquis doceat, quo tandem is crimine morte
Multãdus, quod tãtũ obstet scelus ordine pãns
Insonti, simul hæc, simul illi abiere frementes, (dat
Christo animis certi nunquam desistere viuo.
Parte alia, regem qui fœde prodidit hosti,
Mutatus scelus agnoscit periurus Iudas.
Ah miser, infectum quam vellet posse reuerti?
Nulla quies animo, sæuire in pectore diræ
Vltrices, cæcasque ob noxam sumere pœnas.
Nec capit insanos curarum pectore fluctus,
Hinc secũ æra manu sceleris causa attulit amẽs,
Quæ Solymi magno dederant in munere pactu,
Atque sacerdotum sacrata ad limina venit
Vociferans, vestrũ hoc argentũ, hæc munera ves=
Accipite, en scelerũ pretiũ exitiale repono. (tra
Heu heu quid demẽs volui mihi? quo scelus ingẽs
Inductus pretio admisi? vera dei ille
Progenies, verusque deus, nunc denique cerno,
Discussæq; abeunt tenebræ, & mihi reddita mẽs
Sic fatus, simul argentũ coniecit in ipsos. (est.
Olli autem flentem risere, ac sera videntem
Infelix abit, hinc amens, cæcusque furore.
Multa putat, curæ ingeminant, sæuitq; sub imo
Corde dolor, cælique piget conuexa tueri.
Tum secũ huc illuc flammantia lumina torques
Hẽ quid agã infelix? quænam quæ secula porro
Sera adeo tantum scelus vnquam oblita silebũt?

Iudam pœnitet proditionis.

Accedam ne iterum supplex, crimenque fatebor,
Atque ausim veniam sceleri sperare nefando?
Quo vero aspiciam vultu, quoue alloquar ore,
Quem semel indignũ decepimus inque merentẽ?
Hinc igitur longe fugiam, quantum ire licebit,
Ignotusque aliis agitabo in finibus æuum?
Hinc me præcipites me me hinc auferte procellæ
Quo fugit vsque dies à nobis luce peracta,
At quis erit tutus tandem locus? omnia præsens
Aspicit, ac terras deus vndique fulmine terret.
Et me conscia mẽs, atque addita cura sequetur,
Siue iter arripiã pedibus, seu puppe per vndas.
Quos? quibus? at moror, & ludunt insomnia mẽte.
Vos precor ô mihi vos magnæ nũc hiscite terræ.
Quid dubito? nũc te tangunt scelera impia Iuda
Infelix, tunc debueras, tunc ista decebant,
Cum reuocare pedem, cum fas occurrere pesti.
Nunc morere, atq; nefas tu tatũ vlciscere dextra
Spõte tua, luceque volens, hominesque relinque.
Talia iactabat certus iam abrumpere vitam
Inuisam, & sæuum leto finire dolorem,
Curarũ hanc vnam metam ratus, atque laborũ.
Fluctuat, atque sibi semper tellure videtur
Absumi, aut rapido de cœlo afflarier igni.
Vsque adeo ante oculos capti obuersatur imago.
Pallor in ore, acies circumlita sanguine, et artus
Algentes tremit, instantis vestigia leti,
Et nox multa caua faciem circumuolat vmbra.

Omnia

Omnia nigrescunt tenebris caliginis atræ.
Demens, qui potius veniam sperare fatendo
Nõ ausus, neque enim precibus nõ flectitur vllis
Rex superum, & iustæ bonus obliuiscitur iræ.
Ergo ille inceptis perstans, & sedibus hærens
Isdem abijt, syluæque tremens successit opacæ
Regia quæ propter frondebat plurima tecta.
Atque ibi dũ trepidat, qua tandẽ morte quiescat
Incertus, latebras ne animæ scrutetur acuto
Fortiter, & pectus procumbens induat ense,
An se præcipiti iaciat de culmine saltũ,
Ipsæ, quæ attonitum mortisque cupidine captũ
Ducebant semper furiæ, infensæque præibant,
Informem prona nectentes arbore nodum,
Ostendere viam, collo namque inde pependit, Iudas laqueo se suspendit.
Vt meritus, laqueoque infami extrema sequutus
Spirantem animæ eliso gutture rupit,
Et totos subito pendens extabuit artus.
Nondum picta nouo cæli plaga mane rubebat
Iamque sacerdotes concursu cuncta replentes
Vestibulum iuxta astabant, longisque fremebãt
Porticibus, nempe antiquo de more licebat
Nulli luce sacra pollutum insistere limen.
Tandem Romulides iuuenum stipante caterua
Fascibus egreditur patrijs, ostroque superbus,
Et solio ante fores sedit sublimis eburno.
Consedere patres pariter iuxta ordine & ipsi,
Atque diu siluere, orsus dux denique fatur.

Dicite quo tandem demitti crimine morti
Poscitis egregium iuuenem, quæsiuimus ipsi
Et genus, & vitam, nil dignum morte reperti.
Sed potius factis fama illum ingentibus effert.
Vt propius vinctum vidi audiuique loquētem,
Vt stupui: vt visus mihi nil mortale sonare
Cuncta deo similis vultum, vocemq́, oculósque,
Aut certe deus ille, dei aut certissima proles.
Cedite, ne regem vestrum ignorate volentes.
His dictis cunctis penitus dolor ossibus arsit
Ingens, infremuere omnes, gemitumque dedere.
Accusatur Iesus apud Pilatum.
Tum senior surgit fandi doctissimus Annas
In medio, & dictis exorsus talibus infit.
Si tibi non aliis per se manifesta pateret
Res signis Romane, vel hinc dignoscere prōptum
Cuique foret, teque in primis dux multa mouere
Conuenit, huc cum tot collectos vndique ciues
Conuenisse vides vnius crimina contra.
Hic autor fandi multos sermone fefellit,
Et facie (ne cede dolis) mentitur honesta
Virtutem, scelerū tegit alto in pectore amorem.
Nonne vides, hæc relligio quò se denique vertat?
Orgia quo, cœtusque, & nocturni comitatus?
Seditione potens Iudæas suscitat vrbes,
Ausus se passim terrarum dicere regem,
Progeniemque patris summi, cui sidera parent.
Atque ideo veluti deus vltro crimina falsis
Dat veniam, pœnæq́; metum post funera soluit.

Quod

Quod scelus haud aliter poterit quā morte piare
Sic veteres laxere, sed & veteres ipse retractans
Iura, nouas figit simulato numine leges,
Instituitque nouos ritus, noua sacra per vrbes,
Quæ seruent seri ventura in secla nepotes.
Quin ipsas haud obscura probo voce minatur
Deiecturum aras, seque igni templa daturum
Templa olim impensis tantorum structa laborū.
Et iam iam volet ipsū etiam restinguere solem,
Sideraque obsesso verbis deducere cœlo.
Haud scelus ille tamen fallaci pectore nouit
Dissimulare diu, neque enim scelerata subire
Tecta horret, nec se vetitis consentibus aufert
Admonitus, sociisque epulis capiuntur opimis.
Quin etiam, interdum si qua tota impius vrbe
Inuentus fama ante alios ob crimina notis,
Continuo paribus gaudens adit impiger illum,
Nec requies, donec sibi concilliarit amicum.
Tantus amor scelerum, tantum illi fallere cordi.
Tum festis cum fas nihil exercere diebus,
Ipse tamen pellit morbos, ægrisque medetur.
Quid memore, vt socii vetitis impune per ædes
Vescatur dapibus, cereremq; & pocula tractent
Haud prius ablutis manibus sine more, sine vllis
Legibus immundi, contactuque omnia fœdent:
Scilicet omnipotens placitos tot secula ritus
Retractet pater, & mentem sententia vertat.
Quæ noua tempestas? ea ne inconstantia cœlo?

Dede

Crucifige eum. Dede neci, ne thuricremas, quibus imminet, aras
Destruat, & posthac non ausit talia quisquam.
Dede neci, pœnas sceleris impius hauriat æquas.
A sacris prohibe infandos altaribus ignes.
Dixerat, atq; omnes eadē simul ore fremebat.
Romulus at dictis nequicquam flectitur vllis.
Nec noua primū audit nūc crimia, cūcta nefando
Scit fabricata odio, dum Christi gloria, et inges
Sacrilegos stimulis virtus exercet amaris.
Pilatus Christum absoluere conatur. Atque ait, hæc coram fama est vos sæpius illi
Obiecisse, quibus semper sermone paratus
Restitit, & vera victor ratione refellit.
Nec se progeniem superi negat ipse parentis,
Quem vos promissum cœlo diuinitus olim
Venturum tandem auxilio mortalibus ægris.
Non latet, vt veteres genitoris molliat iras
Concilians generi vestro, culpamq; parentum
Ipse sua virtute luat, sic ferre priorum
Accepi monimenta, patres id prodere vestros,
Et rebus probat ipse, adeo circum oppida lustras
Arrexit totam monstris ingentibus oram,
Quæ nō vllæ artes hominum, non vlla potest vis.
Quin etiam in lucem quosdā reuocauit ab vmbris,
Queis penitus iam mors totos immissa per artus
Soluerat hærentes animæ de corpore nexus.
Quare agite o genus miseri desistite iniquis.
Ne frustra pugnate, deum sed discite vestrum.
Dixerat, at magis atq; magis violentia gliscit

Omnibus

Omnibus ingenti clamore insistere, & vna
Infremi sæuire, humerisque abscindere amictu.
Nec secus increuere animis ardentibus iræ, Cõparatio.
Quã cũ Atesinue, Paduue vndis læta arua parã
Diluere agricolæ subiti compescere tendũt (tẽ
Aggeris obiectu, præceps magis æstuat amnis
Insultans, victorque altas ruit agmine moles.
Forte autem rex, et soboles hoc tempore regum
Herodes studio sacrorum aduenerat vrbem.
Munere Romulidum pars huic amissa paterni
Reddita erat regni, Galilææq́ oppida habebat.
Quem postquam accepit rector Romanus adesse, Iesus mittitur ad Herodem.
Solueret ingrato quo sese munere tandem,
Transmisit Galilæum illi vinctum Galilæo,
Atque ipsum iussit, vitamque, et crimina, siqua,
Quærere, pro meritisque viro decernere pœnas.
Tum vero audito Christi rex nomine lætus
Duci intro iubet ingenti correptus amore,
Compellare virum, ac propius vera ora tueri.
Quem dehinc aggreditur vario sermone, sed ille
Nil contra, atq; oculos nusquã auertebat olympo.
Ergò illum nil supra hominem miratus, & vltro Remittitur Christus ab Herode ad Pilatum.
Irridens iterum iubet ad prætoria duci,
Et rursum haud læto Romano redditur insons.
Hic me deficiunt animi, mens labitur ægra,
Horresco meminisse, dei quæ vera propago Commiseratio.
Pertulerit mala factus homo deus autor olympi,
Quem mare, quẽ tellus, vacuiq; patentia tractus
Atria,

Atria, nec capit immensi plaga lucida cœli.
Aura tuo omnipotens vires mihi reffice lapsu
Aura polo demissa, tuo hic me numine firma.
Hæc animi victus quoties euoluere tento,
Omnia me circum nigrescunt, pallida cerno
Astra, caputque atra roseum ferrugine solem
Occulere, & mœstū in lachrymas se soluere cœlū.
Tanta ne te pietas miserantem incomoda nostra,
Tantus adegit amor cœli ô lux clara sereni,
Vera dei vt soboles, verus deus æthere missus
Tam grauia hæc velles, perpessuq́ aspera ferre,
Diuinumq́ue caput terrena mole grauatus
Subyceres tot sponte malis? hæc præmia ferres,
Nostra tua bonus vt deleres crimina morte?
Nos dulces vetita decerpsimus arbore fœtus,
Tu trunco infando pendens crudele luisti
Supplicium ô nimium nostros miserate labores.
Tu quanuis deus atque dei indubitata propago,
Heu nunc hæc hominū, nunc cogeris illa subire
Arbitria in vinclis, & iudicis ora vereri,
Qui toti aduenies olim datus arbiter orbi.
Pontius ut vinctum sua rursu ad limina reddi
Conspicit, arbitrio nec se subducere tristi
Posse videt, sæuis curarum funditur vndis,
Iamque his, iamque alys iteruq́ iteruq́ retetat
Crudeles animos, & parcere nescia corda
Irritus, ac studio frustra aduersatur inani.
Quam magis ille animis tendit sermone mederi

Nunc

Nūc supplex placidusq; minis nūc asper acerbis,
Tam magis accensis crudescunt cordibus iræ.
Tade ait, hæc redeut (vestrorū antiqua paretū
Vana superstitio) certis cum sacra diebus,
Vnum ego de multis inclusis carcere sueui
Reddere, & ex arctis impune emittere vinclis.
Hunc igitur vobis ipsum soluine iubetis,
Insontem? nam quem potius dimittere possim?
Et iam pœnarum satis ac feritatis abunde est.
Aut soluo, aut porro vos hinc abducite, & atræ,
Vt libet, immeritum sine me demittite morti.
Non tulit, & mediū sermone abrupit acerbans
Crimina falsa cohors, & pœnas ingrauat ore.
Forte illis Barabas populo patribusq; diebus Barabas.
Inuisus, quo non scelere vsquam immanior alter
Iandudū in vinclis pœnam expectabat acerbā.
Nulla fugæ spes prorsus, ei via nulla salutis.
Hunc igitur præses vellet ne, an parcere Christo
Scitatur sperans ita tandem euadere posse.
Illi autem victique odijs, cæcique furore Absoluitur
Exolui Barabam poscunt, veniamque precantur, Barabas,
Vni omnes, Christumque absumi funere tendunt, poscitur
Atque obstant summa Iudæi rectoris opum vi. supplicio Christus.
Ille autem loris cædi, virgisque salignis Christus
Diuinum mandat (visu lachrymabile) corpus, flagellis
Forsan innocui potero hac extinxe cruoris cæditur.
Arte sitim, sic immitis miserebitur hostis,
Et lacerum totos cernentes cominus artus.

Ipsi

Ipsi vltro satiati animos a morte reducent.
Iam largo vndabat fœdatum sanguine corpus,
Perfusique artus tabo, liuentia colla
Collaque, brachiaque, et detectæ verbere costæ,
Atque eiectabat crassum roseo ore cruorem.
Talem in conspectu populi statuere, cruentos
Nudū humeros, pectusq́ ambasq́ a poplite plantas
Nam medium texto velabat carbasus albo.
Palluit aspectu tetrum, conterrita fugit
Cornibus obtusis sub terram argentea luna,
Nimbosoque diu latitans euanuit ore.
Et pariter visa astra polo cecidisse sereno.
Non tamen hostiles expleuit sanguine pœnas.
Sed magis atq; magis crudescūt corda precãdo,
Quæ non vllæ artes, quæ vis non mitigat vlla.
Immerito letum intendunt, extremaque poscunt
Supplicia infensi, resonant clamoribus alta
Atria, certatim se cuncti hortantur in iras.
Eumenides, missique inferna e nocte ministri
Tartarei, tenues animæ, sine corpore vitæ,
Circumeunt, stimulosq́ acuūt ardentibus acres,
Et lucem eripiunt miseris, agitantque furentes.
Vxoris Pilati insomnia. *Romanum interea monet, ipsa exterrita visis*
Per somnum coniunx, iuuenis ne sanguine sese
Polluat, abstineat capto, portenta minari
Magna deum insomnis. is erat is candidus ille
Agnus ait (nunquam ludunt me somnia vana)
Quem circunfusique canes, sudibusque petebāt

Pastorum

Pastorū globus omnis, cum mox omnia adempta
Pascuaque, & notis fiebant cum saltibus agri.
At pater altitonans manifesta percitus ira
Desuper autores cædis sæuibat in ipsos.
Turbatu exemplo visum ruere vndique cœlum,
Et campos late ac syluas quatere horrida grado.
Tum subito audita ex alto voxq; acta per auras.
Parce deo Romane, hominum compesce furorem.
Credo equidē huc (nō te fallit) genus esse deorū,
Parce manus scelerare, pio vir. parce cruori.
Ipsi hæc cœlicolæ placidi portenta refutent,
Iudæosque petant solos, generique minentur.
Talibus auditis, Solymos animo acrior vrget
Romulides, certus vesano obstare furori.
Iamque minis agit, & dictis haud amplius arcet
Mollibus insanos & non toleranda frementes.
Iamque videbatur demptis dimittere vinclis
Velle virum, & tantis se tandem soluere curis.
Sensit atrox Erebo vmbrarum regnator in imo,
Æternam seruans memori sub pectore curam.
Ingemuit, vincique animo indignatus amaro est.
Protinus horriferum latebrosa ab sede Timore Timoris descriptio.
Euocat, atrum, ingens, et ineluctabile monstrum
Tristior haud vlla est vmbrosis pestis in oris
Scilicet, atq; hominū egregiis magis æmula cœp-
Frigus ei comes, & deiecto Ignauia vultu. (tis. Frigus.
Extēplo hunc superas torpere ascendere ad auras Ignauia.
Imperat, intonsi qua molli vertice surgunt

 Phœnicum

Phœnicum montes, Solymorumque alta subire
Mœnia, vt Ausonij flectat ducis aspera corda
Deijciens, subigatque metu desistere cœpto.
Iussa facit, sibi nigrantes accommodat alas
Nocturnarū auium, inque atros se colligit artus
Iamque emensa viæ tractus obscœna volucris
Purpurei crebra ante oculos se præsidis ecce
Fertq; refertq; volans circū importuna, sonansq;
Nunc pectus, nunc ora nigris euerberat alis,
Immisitque gelu, & præcordia frigore vinxit.
Diriguit visu subito, atque exalbuit ille,
Surrectæq; comæ steterunt, gelidusque per ossa
Horror iit, genua ægra labat, vox faucibus hæsit.
Quem simul ac ciues sensere insueta timentem,
Pallentemque genas, & toto corpore versum,
His subito arrepto clamantes tempore dictis
Aggressi, iste ausus vulgo se fingere regem,
Aspirat sceptris, regisque affectat honores.
Quem si forte neci mauis subducere, nec te
Crimina tanta mouent, Iudæas protinus vrbes
Seditione potens Romanis legibus, omnemque
Artibus auertet Syriam ditione Quiritum.
Si dimittis hūc, nō eris amicus Cæsaris.
Res igitur tibi si cura Romana, decusque
Cæsaris, hanc superis pestem citus aufer ab oris.
Hauriat vt meritas haud vno crimine pœnas,
Neu serpant late contagia dira per omnem.
Talia perstabant vno omnes ore frementes.
Dux vero expertus genus intractabile, regis

Palluit

Palluit ad nomen, præcordia ad intima sæuit
Subdita pestis enim, nec iam superatibus obstat
Amplius, & sese victus, cedensque remittit,
Haud vltra potis insano pugnare furori.
Ceu cum rostratæ sese opposuere triremi. Cōparatio
Protinus aduersi medijs in fluctibus euri,
Luctatur primum cessa de puppe magister,
Hortaturque viros validis insurgere tonsis.
Demum vbi se niti contra intolerabile cœlum
Incassum videt, ac ventos superare furentes,
Vertit iter, quocunque vocat fortuna per æquor
Multiuiū, atque auris parens subremigat æger.
Haud tamē abstinuit verbis, voci ve pepercit,
Verū, vincor, ait, nec habet vestra ira regressū.
In me nulla mora est, moriatur crimine falso
Damnatus, vos triste manet, speroq́ propinquum
Supplicium, vos sacrilego, seriique nepotes!
O miseri meritas pendetis sanguine pœnas.
Sic effatus aquam plena iubet ocyus vrna Pilatus lauat manus
Afferri, abstergensque manus hæc addidit ore.
Vt nūc his manib⁹ maculæ absunt, sic mihi nullū
Hac in cæde nefas, meque omni crimine soluo.
Dixit, & exurgens solio intra tecta recessit.
Illi autē, deus hæc nobis, gnatisque reseruet, Sanguis eius super nos.
Instauretq́ graues pœnas, quascunque meremur.
¶ Hæc dum porticibus populo spectante gerūtur Milites illudūt Chri-
Vestibulū ante ipsum, famuli ducis ædibus intus sto.
Armati illudunt capto, irridentque silentem,

Quodque illũ populi regem optauere per vrbes,
Purpureis ornant tunicis, ostroque rubenti,
Atque alte effultum sublimi sede locarunt.
Pro capitis crinali auro, regumque corona
Sentibus obnubunt flauentia tempora acutis,
Pro sceptro datur insigni fluuialis arundo.
Tum populo læti portis bipatentibus omni
Ostendunt plausu magno, regemque salutant.
Cõparatio *Haud aliter ludo pueri cum ex omnibus vnum*
Delegere ducem, socijs qui sponte subactis
Imperitet, læto cuncti stant agmine circum
Condensi, assurguntque omnis, regisque superbi
Iussa obeunt ludicra, ingẽs it ad æthera clamor.
Tali intus famuli indulgent manus effera ludo.
Dehinc iuueni vestis obtentu lumina inumbrant
Diuinũque caput palmis & arundine pulsant.
Hic digitis vellit concretam sanguine barbam,
Ille oculos in sidereos spuit improbus ore
Immundo, & pulchrũ deformat puluere corpus.
Nec mora, nec requies, versantq;, agitatq; ferentem
Omnia, nec verbis vllis indigna querentem,
Nec dare permittunt iam lumina fessa sopori.
Exclamatio. *O dolor, heu species inhonesta, indignaq; visu.*
Non syluis auibus frondes, non montibus antra
Quadrupedum generi desunt, vbi condere sese
In noctem, atque suos possint educere fœtus.
At rerum autori, cœli cui regia seruit,
Omnibus in terris desit locus, omnibus oris,

Quo caput acclinet, fessusq; in morte quiescat.
Tum verò Solymi victores cuncta parare
Supplicia, atq; omnes pœnarũ exquirere formas,
Perferat vt sæuos crudeli morte dolores,
Iamque illum erecto properant distẽdere ligno
Affixum, & lenta paulatim perdere morte.
Nec mora, diffindunt malos, sonat acta securis,
Altaque quadrifidis fabricatur roboribus crux. Paratur Christo Crux.
Tormenti genus, hac olim scelera impia reges
Vrgebant pœna, sontesque hac morte necabant,
Difficiles miserorum obitus, longique dolores.
Tum neq; honos erat, infami neq; gloria trunco.
At nũc numen habet sanctũ et venerabile lignũ Crucis præconia.
Suppliciter cuncti colimus, sacrisque minores
Argento atque auro contectum imponimus aris,
Et letum ex illo memores celebramus honorem.
Illa etiam cœlo fulgebit lampadis instar
Ætheree, & totum lustrabit lumine mundum,
Cum dabit exitio vna dies animalia cuncta,
Interitumque feret rebus mortalibus ignis.
Vix terris lux alma aderat, cũ iam vndiq; tota Christus ducitur ad suppliciũ.
Vrbe ruit studio visendi accita iuuentus,
Implenturque viæ, concursuque omnia feruent.
Et iam purpureos habitus insignia ludicra
Exutum, vinctumque manus clamore trahebant
Dirum ad supplicium magna sectante caterua.
Per medios longis raptatus funibus ibat
Semianimisque, artusq; tremẽs, plagisq; cruẽtus

Nocturnis, humeroq; trabē duplicē ipse gerebat
Præcisis grauidam nodis, ac robore iniquo,
Qua super infando mortales linqueret auras
Supplicio, & duros finiret morte labores.
Armati circunsistunt, clypeataque iuxta
Agmina densantur, collucent spicula longe,
Spiculaq;, et rubris capitū caua tegmina cristis.
Æreaque alterno conspirant cornua cantu.
Pars pedes insequitur, pars sese lucidus altis
Fert in equis, resonant colles clamore propinqui.
Multi autem, quorū melior sententia, flebant.
Præcipue matresque piæ, mitesque puellæ
Cernentes nudis pedibus per scrupea saxa
Tendere, & offendi crebro ad salebrosa viarū,
Dum monte aduerso protrudit robur iniquum,
Ad quas suspirans heros sic ore loquutus.
Ne vero, ne me matres indigna ferentem
Flete piæ, vobis potius deflete propinquum
Exitium, & vestris hinc debita præmia natis.
Sic fatus linquit non æquis passibus vrbem.
Interea superum rex tanto in cardine rerum
Verticis ætherei sublimem euasit ad arcem,
Mortalis nati letum vt crudele videret
Ipse sui spectator, eum gens incola cœli
Aligeri stipant cunei, & comitantur euntem.
Est templum gemmis interlucentibus auro
E solido factum sublimi in vertice olympi,
Tectum immane, inges, superi penetrale parētis

Christus ad mulieres.

Sidera despiciens subter labentia mundi.
In medio cliuus duro ex adamante tumescit
Paulatim exurgens instar fastigia pinus.
Multiplices circum sedes, subterque, supraque
Dispositæ, gradibusq; nouæ super æthera surgunt.
Conueniunt huc cælicolæ, regemque canendo
Ingressi thyasis lustrant, se sedibus inde
Omnes composuere suis, tumulumque corusci
Ter late circum terna cinxere corona
Secreti ordinibus certis, neq; enim õnibus æqua
Conditio, viresque pares, eademque potestas.
Verum alijs alij ut præstant, ita rite locantur,
Munere quisque suo contenti, ac sorte beati.
In medio pater omnipotens solio aureus alto
Sceptra tenet, lateque acie circu õnia lustrat
Totus collucens, totus circum igne corusco
Scintillans, radijsq; procul vibrantibus ardens.
Mox autem infaustis iudææ lumina tantum — Caluariæ descriptio.
Defixit terris, tristemque ante omnia collem
Spectabat, gens mæsta simul spectabat olympi,
Collem infelicem, sacram egredientibus vrbem
Qui prior occurrit humanis ossibus albus.
Autores scelerum pœnas ibi morte luebant
Informi, circum pendebant corpora passim
Arboribus truncis, incocto lurida tabo.
Huc simul atque emensus iter miserabilis heros
Peruenit, sensitque sibi crudele parari
Supplicium, atq; trabem vidit iam stare nefandam.

Deiectos oculos porro huc iactabat & illuc
Omnia collustrans, comitum si forte suorum,
Si quem forte acies inimicas cerneret inter.
Fidum in conspectu nullum, videt agmina tantum
Sæua virum, campique armis fulgentibus ardet.
Chari deseruere omnes diuersa petentes,
Non aliter, quàm cum cælo seu tactus ab alto
Pastor, siue feræ insidijs in valle peremptus,
Continuo sparguntur oues diuersa per arua
Incustoditæ, resonant balatibus agri.
Iamq; trabem infandā scandēs, pēdesq; p auras
Horruit, atque deum veluti se oblitus, acerbi
Pertimuit dirum leti genus, æstuat intus,
Atque animū in curas labefactum diuidit acres
Tristia multa agitans animo, totosque per artus
Pallentes mixto fluit ater sanguine sudor,
Et patriam crebro reminiscitur ætheris aulam.
Tum cælum aspectans hæc imo pectore fatur.
Heu quidnā extremis genitor me summe periclis
Deseris? aut grati quo iam tibi cura recessit?
Audijt has summus voces pater, audijt omnis
Cælestum chorus, ipse (alta secum omnia mente
Versabat genitor, nutu haud oblitus agi rem)
Nempe suo stetit immotus, seseque repressit.
At circunfusos cætus gentem ætheris alti
Aligeram inlussos potis est vis sistere nulla.
Omnibus exarsit subito dolor, omnibus ingens
Æstuat ira, volunt nato succurrere herili,
Et pro=

Comparatio.

Christus scandit crucem.

Deus meus Deus meus, & cætera.

Angeli in Christi nece turbati.

Et prohibere nefas, duroque resistere ferro.
Bella ciet, arma ingeminat, arma acrius omnes.
Hic puer haud volucri extrem⁹ de gēte recusat
Ære vocare acies, quo nō magis vtilis alter,
Ascensu superat celeri ardua culmina præpes,
Tum super axe sedens, roseique in vertice cœli
Signa canit belli, latus dissultat olympus.
Vndique, & insolito tremuerunt sidera motu.
Audijt & sonitum, siquidem procul orbe remoto
Distinet incedens humili Luna humida gressu.
Audiuere, quibus generis custodia nostri
In terris olim forti data, vastaque tellus
Protinus ingenti tremuit concussa fragore.
Tum quos rex superum varias legarat in oras,
Aereos relegunt tractus, mandataque linquunt
Imperfecta, fugaque poli super ardua tendunt.
Ac velut in pastus celsa quæ sede columbæ — Cōparatio
Exierant varios, cum tempestate repente
Vrgenti cæco misceri murmure cœlum
Incipit, & nigræ cinxerunt æthera nubes,
Continuo linquūt arua vndique, et ardua pennis
Tecta petunt, celeresq; cauis se turribus abdunt.
Iam passim ingētis properatur vertice olympi,
Et toto ancipitis ferri cœlo ingruit horror,
Æratique sonant currus, gemitusque rotarum
Audiri, sonitusque armorum desuper ingens,
Tam vastos motus axis miratur vterque,
Miranturque ignes, cœlique volubilis orbes.

Cum tenues animæ, cum sint sine corpore vitæ,
Sensibus a nostris quibus est natura remota.
Sæpe autem, seu mortales mittuntur ad oras,
Siue opus in fratres olim capere arma rebelles,
Corporis afficti sibi quisque accommodat alas,
Aëreosque artus, simulacraque aptat habendo,
Spiritus vt queat humanos admittere visus.
Ergo illi rapido circundant turbine densa
Corpora sub nostros etiam venientia sensus.
Circundantque humeris desueta micantibus arma
Ætherisaerisono subito de poste refixa
Cælicolum exuuias, belli monimenta nefandi,
Quod socios olim contra gessere furentes.
Hic bonus armatur iaculis, hastaque trabalem
Crispat agẽs, rapit ille faces, rapit ille sagittas,
Suspenditque humeris lunatũ ardentibus arcũ.
Atque alius palmas insertat cæstibus ambas.
Pars tereti funda dextrã implicat, õnibus ensis
Aureus in morem vagina pendet eburna.
Angelorũ descriptiones. Infrenant alij cœli per cærula currus.
Cætera pars pictis librare celerrima pennis
Corpora, non eadem vis omnibus ipsa volandi.
Mobilitate vigent varia, pars remigat alis
Binis alternante humero, pars ordine ad auras
Tollunt se triplici pennatis vndique plantis,
Haud vnã in faciem, sed nec color omnibus idẽ.
Nanque hos punicea cernas effulgere pluma
Flammipedes, igni assimiles rutilantia terga.

Hera

Herbarũ hos speciē, virides referre smaragdos.
Terga illis croceo lucent circunlita luto.
Centum alijs alij pinxere coloribus alas.
Qualis vbi exactas post æstus arbore ab omni Cõparatio
Exornat pomis se versicoloribus annus,
Et caput autumnus circunfert pulcher honestũ.
Et iam pennipotens liquidis exercitus ibat
Tractibus, ac volucri cingebant agmine cœlum.
Millia quot nunquam nascētum ab origine rerũ
Visa hominum in terris cousse, ter agmina terna,
Ternique duces terni, toto dux vertice supra est Michaelē intelligit
Nuper Iapygij Gargani è vertice vectus
Armipotens, veteris quem quondã gloria pugnæ
Sublimem, longeque alios super extulit omnes.
In medio ibat ouans, galea cristisque superbis
Aureus, & longe gemmis lucentibus ardens,
Nunc etiam spolia edomiti, fuluamque draconis
Pellem ostentabat spiris ingentibus, ipsumque
Innixus tergo pedibusque, hastaque premebat.
Arma procul radiant, vmbo vomit aureus ignes.
Stellantique procul micat ensis iaspide fulgens.
Ventum erat ad cœli portas, hic omnibus iræ
Incaluere magis, belli vt monimenta prioris
Sunt oculis oblata, vident nam turribus altis
Pendentes currus, suspensaque postibus æra,
Spiculaque, et clypeos victis de fratribus arma
Olim immane nefas cœlo crudeliter orsis,
Dum frustra aspirant sceptris felicis olympi

Immemor

Immemores, victique animis, et vana tumentes,
Quos ipsi contra steterant meliora sequuti,
Æthereque expulerant certamine debellatos.
Quam pugnā in foribus quōdam cęlarat ahenis
Artificum manus, atq; operoso impresserat auro.
Pictura triumphi ab angelis præuaricatoribus deuictis.
Cernere erat liquidas cœli pendere per auras
Hinc acies atque hinc acies certamen adortas,
Nunc huc nunc illuc vltro citroque volare,
Ætheraque in medio venientibus obscurari
Missilibus, iamiam certari comminus armis,
Miscerique acies, & iam, queis spicula deerant,
Crinibus implicuere manus hostilibus vncas,
Suspensosque comis circum per inane rotabant.
Iamque hos paulatim concedere, desuper illos
Vrgere aspicias donec toto æthere versi,
Palantesque fugæ simul hostes terga dedere
Præcipiti assimiles nībo, atq; procacibus austris.
Nam pater omnipotēs armatus fulmine dextra
Deturbabat agens, flammisque sequacibus arce
Sidera, excussos Erebi domus atra recepit.
Pugnæ igitur superi admoniti, veterisque tro-
Ætheris ardebant fractis erumpere portis. (phæi
Iamque adeo euasissent omnes, terrisque potiti
Sontem incendissent oram, iamque vrbibus igni
Correptis Iudæa nocens commissa luisset,
Ni pater altitonans stellanti nixus olympo
(Motus enim tanto subito flagrante tumultu)
Cœpta redargueret, verbisque inhiberet acerbis

Bellum

Bellum importunū cunctis haud mollia mandās
Nam circunspiciens sibi centū astare ministras
Virgineas volucrū humana sub imagine formas
Hinc atq; hinc videt, et nutu obseruare paratas.
Quarum quæ placido mitis Clemētia vultu est, Clemētia.
Eligitur numero ex omni, cui talia mandet.
Vade ait, & volucri per cœlum labere curru.
Fratribus hæc fer dicta tuis, non ætheris illis,
Non illis vasti commissas orbis habenas,
Vt ferro iniussas meditantes edere pugnas
Omne ausint miscere meo sine numine cœlum
Terramque, & tantos animis accendere motus.
Confidant, positisque adsint huc ocyus armis.
Dixerat, illa viam raptim secat alite curru,
Et patris ingentes passim denuntiat iras,
Ni redeant, positisque quiescat protinus armis.
Addunt sese comites Pietas, Paxq; aurea, it vna Pietas.
Spesq; Fidesq;, pijq; parens placidissima amoris. Pax.
Omnibus in manibus rami capentis olyuæ. Spes.
Quæque egere viam, videas procul ilicet arma Fides.
Proycere, & studijs cunctos mitescere versis. Charitas.
Iamque in conspectu positis exercitus armis
Regis adest dicto parentes, sede locarunt
Ordine sese quisque sua, pariterque quierunt.
Hic tum nimbipotens genitor circuntulit ora
Ter torquens illustre caput, ter cardine moto
Terribilem increpuit sonitum, dein taliter infit.
Quæ superi vetitum contra hæc insania fertis?

Quo

Quo ruitis? quia ne auxilio subsistere nostro
Nõ queat ille, meæ aut sint fractæ deniq; vires?
Ne sæuite animis, atque hanc deponite curam.
Nõquidẽ haud fert hæc nostro sine numine natus.
(Scitis enim) vt moriẽs crimẽ commune refellat,
Sic generi humano clausum stat pādere olympũ.
Illum ideo duros volui exercere labores,
Atque agere in terris extrema per omnia vitam,
Finibus exactum cunctis, inopem, omniũ egentem.
Iamq; ad supremũ ventum, manet exitus illum.
Hic hodie grauis insontem irreuocabile letum,
Et morti caput ipse sua sponte obuius offert.
Nunc autem subito visu horruit, & timor illi
Confusam eripuit leti in ipso in limine mentem.
Quippe, deum velut exutus, mortalis, inermis
Restitit, & telis mansit violabile corpus.
Nil aliter vis diuinos valuisset in artus,
Vlla hominũ, et cũctis foret impenetrabilis ar
Non adeo vires, nõ parua potẽtia nostra, (mis.
Vt nequeã, si versa retro sententia, natum
Eripere in medio versantem turbine leti.
Contra illum insurgat omnes, ab origine rerum
Quicq; vbiq; hominũ natũ extinctũq; p æuũ.
Babylon. *Nõ ita me expta est Babylon, vbi ad astra gigan*
Tentauere vias educta turre sub auras, (tes
Et poterant magnos manibus diuellere montes.
Nunc etiam fumant præfractæ fulmine turres.
Vt nimborum acies, tempestatumque quiescant.

Quæ

Quæ vastū rapiat conuulsum à cardine mundū,
Ipse manu terras quaterem, cælum omne cierem
Diluuio cuncta inuoluens, aut me ignibus atris
Nunc nunc accinctū, teloque tricuspide dextra
Armatum mortale genus sæuire videret, (ferro
Hunc disflare globum, hæc passim metere agmina
At finite, adueniat (neq; enim mora longior) vrbi
Tēpus ei, frustra huc cū magno optauerit emptū
Haud tetigisse, genus cui ducitur æthere ab alto.
Sic ait, & moto tremefecit vertice mundum
Terrifico quatiens tonitru cœlestia templa.
Continuo superum furor acer, & ira quieuit,
Prosequitur tantum votis chorus omnis amicis,
Atque deum è summo taciti miserantur olympo.
Sicut, vbi inclusi septis vacuo æquore campi Cōparatio.
Pro laude, ac decore accensi certamina miscent
Inter se æquatis iuuenes duo comminus armis.
Hinc spectat procul atq; hinc circumfusa iuuētus
Tum si forte alter minus ac minus vtilis ore
Palluit, aut terra cecidit deceptus iniqua,
Consurgunt fidi æquales, studijsque sequuntur,
Quàm vellet, nisi pacta vetet, succurrere amico,
Stant ægri, & casum longe execrantur acerbum.
Haud secus indefensus inermis restitit heros.
Illū nudū humeros, nudū omne à vertice corpus Christus
Directum longo malo applicuere furentes. affigitur
Nuda dehinc tendunt transuersa brachia ligno, cruci.
Diuersasque ambas affigunt cuspide palmas.

Hinc

Hinc atq; hinc, mucrone pedes terebrantur eodē
Confixi, largum manat de stipite flumen,
Instant vi multa, ferro ardua robora adacto
Dant gemitum, reboat diro stridore supinus
Mons circũ ingeminans, ictusq; resultat imago.
Tũ supra caput & nomē, patriamq;, necisque
Inscrisere notis varus in stipite causam.
Dextra autē, læuaq; duos gemina arbore fixos
Addiderant socios, quos ob commissa merentes
Leges supplicium ad iussu, pœnamque vocabant
Verum ipsũ ambom in medio longe altius arbos.
Extulerat, veluti scelerũ exhortator, & autor.
Aut furtis foret ante alios immanior omnes
Infelix Solyma, infelix Iudæa propago.
Vltro infesta pijs, non ipsis vatibus æqua,
Hæc digna hospitia, has sedesque torosq; parasti
Coelicolũ regis, hos socios, hunc addis honorem,
Qui mortale genus propter delapsus olympo
Sponte sub humana lustrauit imagine terras?
Hic genus ipse tuum Pharijs eduxit ab oris,
Et pedibus salsas dans ire impune per vndas
Marmoreũ tibi strauit iter, pontũque diremit.
Idem etiam te coelesti dape pauit euntem
Per deserta tuos miseratus vasta labores.
Huius ope hausisti dulcem de caute liquorem
Cũ procul & fontes, & liquida flumina abesset.
Hic te posthabitis alijs longe omnibus vnam
Gentibus elegit, meritis quam ad sidera ferret.

Titulus crucis.

Christus inter duos facinorosos.

Exclamat in impios Iudæos.

Muneris

Muneribusque suis sublimi æquaret olympo.
Promeritus his cumulas donis? hæc digna rependis?
Non vatum voces, non te miracula rerum (diss
Vlla mouent, aut non præsentia numina sentis?
Cui vnquam scelerum autori tam dira parasti
Supplicia? aut vsquam quis tam crudeliter hosti
Acceptus tales luit alter corpore pœnas?
Iā trabi applicitus tergo alte hærebat, in illū
Versi omnes obseruabant, quæ funere in ipso
Signa daret, quæ spes, aut quæ fiducia victo.
Ille autem tacitus iandudum cuncta ferebat,
Immotusque, decor roseo nondum omnis ab ore
Cessit, adhuc oculis diuinū est cernere honorem.
Tantum respersusque genas, pallentiaque ora
Humectat cruor, & mixto cum puluere sudor
Plurimus, infectique rubent in sanguine dētes.
Qualis, qui modo cærulea perfusus in vnda Coparatio
Lucifer astrifero radios spargebat olympo,
Si mundi species uioletur clara sereni,
Et subita incipiat cælum pallescere nube,
Nondum omne occuluit iubar, obtusaq; vilescit,
Pulcher adhuc facie, & nimbo tralucet in atro. Maria ad
Interea matris, quā magnam nuper ad vrbem crucifixum
Traxerat incertus rumor, certissimus aures filium properans.
Nuntius impleuit natum extra mœnia duci,
Ad mortemque rapi captū, insidiisque subactū.
Palluit infelix, mediisque in vocibus artus
Diriguit, licet hæc patris sciat omnia certo

Consilio fieri, atque ipsius numine nati.
Altius ingenti tamen exuperante dolore
Cuncta oblita ruit, resonant plangoribus ædes
Fœmineis, frustra lachrymãtẽ, & acerba gemẽtẽ
Solantur fidæ comites, iamque illa per vrbem
Atque huc atque illuc errat, tristemq; requirit
Indefessa locum, nunc hic, nunc hæsitat illic
Vestigans oculis, atque auribus omnia captans,
Sicubi concursum, voces aut hauriat vllas.
Cõparatio Ac veluti pastu rediens vbi vespere cerua
Montibus ex altis ad nota cubilia fœtus
Iandudum teneri memor, omne sanguine circum
Sparsam cernit humum catulos nec conspicit usq;
Continuo lustrans oculis nemus omne peragrat,
Cum gemitu, tum siqua lupi, siqua illa leonis
Raptoris signa in triuijs conspexerit, illac
Insequitur tota obseruans vestigia sylua,
Perque viam passim linquit pede signa bisulco.
Haud aliter, simul atque iugo prospexit in alto
Collis oliuiferi, late qui maximus vrbi
Incubat, ingentem concursum, & lucida circum
Spiculaque, clypeosque, & fulgentes equitatus,
Per medios ruit, & cursum extra mœnia torquet.
Illam porticibus spectant, altisque fenestris
Effusæ matres, longe & miserantur euntem.
Iãque hos, iamque ruẽs cursu præuertitur illos,
Vngula crebra licet volucrum proculcet equorũ
Addunt se flenti comites, pariterque sequuntur
Fidus

Fidus Ioannes cũ matre, atque innuba Martha,
Et soror, & Salome, & cõiux ægra Cleophæ.
Cunctæ atro pariter velatæ tempora amictu.
Ecce autẽ videt infando iam proxima monti
Erectamque trabem, & scalas, affixaque signa.
Quæquis nescit adhuc, quæ sint ea robora porro,
Horruit illa tamen metuens, & pectus honestũ
Terq; quaterq; manu tundes pectusque, caputq;
Hei mihi nescio quid moles, atque illa minatur
Machina triste inquit, gētis scio acerba furētis
Circunfusa odia, & genus vndique Iudæorum
Iandudum nobis infensum exposcere pœnas.
Hoc erat, hoc tota in somnis quod nocte videbar
Cernere signũ, olim flaccidæ quo summa notarunt
Limina, quisque suum, fuso agni rite per ædes
Sanguine post longa exilia, indignosque labores
Niliacis moniti furtim decedere terris.
Hæc memorãs simul ibat, eam sine more ruētẽ,
Rumpentemq; aditus per tela, per agmina densa
Reyciunt clypeorum obiectu, & longius arcent.
Iam magis, atque magis non vani signa timoris
Clarescunt, propiusq; in vertice cõspicitur crux,
Ingens, infabricata, & iniquis aspera nodis.
Vt vero informi mulctatum funere natum,
Affixumque trabi media iam morte teneri
Aspexit coram infelix, vt vidit ahena
Cuspide traiectas palmas, palmasque, pedesque,
Vulnificisque genas, fœdataque tempora sertis.

Squalentem ut larva, turpatu ut sanguine crine
Deiectosque oculos dura iam in morte natantes,
Inque humerum lapsos vultus, morientiaque ora,
Alpino stetit ut cautes in vertice surgens,
Assimili, Qua neque concutiunt venti, neque saeva trisulco
Fulmine vis caeli, assiduus neque diluit imber,
Hispida, cana gelu, longoque immobilis aevo,
Ipsi illam montes, ipsa illam flumina longe
Videre ingentem fessa miserata dolorem,
Eque sacro aereae lachrymarunt vertice cedri.
Filius at postquam pinu conspexit ab alta
Dilectam genitricem, animi miseratus in illa
(Ut potuit) subito morientia lumina fixit
Semianimis, dulcemque oculis respondit amorem.
Mox sic exanguem visu, victamque dolore,
Affari extremum, curasque avertere dictis.
Mulier ecce Hactenus o mulier fletimus, nō te tamen aegra
filius tuus Tantus edat tacite dolor, haud sine mēte parētis
Haec ferimus, solo qui temperat omnia nutu.
Hic tibi pro nato (admotum nam forte parenti
Vidit Ioannē lachrymantē, & multa gemētem)
Semper erit, iuvenem mox idem affatur amicum.
Haec tibi erit genitrix, oro, tutare relictam:
Tu saltem, & matris serva communis amorem.
His dictis lachrymas perculsis mentibus hostes
Non ipsi tenuere, ferae ingemuere cohortes.
Hic demum matri rediit vox faucibus aegrae,
Ingentemque dedit gemitum, tum rol ora largo

Tristis

Tristis inexpletũ lachrymãs lauit humida fletu.
Et tales amplexa trabem dabat ore querelas:
Nam quem te miseræ matri pulcherrime rerũ
Nate refers? talin voluisti occumbere leto?
Nec tibi noster amor subijt, ne funera adires
Talia, ne culpam alterius hac morte piares,
Et letale dares miseræ sub pectore vulnus?
Heu quem te nate aspicio? tua ne illa serena
Luce magis facies aspectu grata? tui ne
Illi oculi? quæ tam scelerata insania tantum
Ausa nefas? heu quam nato mutatus ab illo,
Cui nuper manus impubis, omnisque iuuentus
Occurrit festam venienti læta per vrbem,
Perque viam vt regi velamina picturata,
Arboreasque solo frondes, & olentia serta
Sub pedibus strauere, dedit omnes voce fatetes?
His exornatum gemmis, hoc murice cerno?
At non certe olim præpes demissus olympo
Nuntius hæc pauidæ dederat promissa puellæ.
Sic vna ante alias felix ego, sic ego cœli Ironicos.
Incedo regina, mea est hæc gloria magna,
Hic meus altus honos, quo reges munera opima
Obtulerunt mihi post partus? quo carmina læta
Cœlestes cecinere chori, si me ista manebat
Sors tamen, & vita clade hanc visura trahebã?
Felices illæ natos quibus impius hausit
Insontes regis furor ipso in limine vitæ,
Dum tibi vana timens funus molitur acerbum.

 Vt cu-

Vt cuperem te diluuio cecidisse sub illo!
Hos hos horribili monitu trepidantia corda
Terrificans senior luctus sperare iubebat,
Et cecinit fore, cum pectus mihi figeret ensis.
Nunc alte mucro, nunc alte vulnus adactum.
Saltem huc ferte oculos vos ô quicunq; tenetis
Hac iter, & comitem dulci me reddite nato
Quando nulla mihi superant solatia vitæ,
Atque meo maior nusquam dolor, addite me me
Huic etiam, si qua est pietas, & figite trunco.
Aut vos ô montesque feri, quæque ardua cerno
Me supra frondere cacumina, parcite quæso
Vos saltem, vos ô nostro exaturata dolore
Respicite, & miseræ tandem succurrite matri.
Nunc nunc præcipiti casu conuulsa repente
In me vnam ruite, & tantos finite labores.
Hos virgo, atq; alios dabat ore miserrima fletus,
Nec comites possunt flentem illam abducere fidæ,
Christus in cruce pendês irrisus. At tamen armati morienti illudere pergunt,
Estque hosti duro in bello multo optimus hostis.
Crudeli quassant risu caput, vndique circum
Insultant, tolluntque ba lœti ad sidera voces.
En, qui se cœlo missum, superique parentis
Progeniem iactat, temploque vrbique minatus,
Seque deum fictor fandi mentirier audet,
Alios saluos fecit, se non potest saluare. I sequere, illiusque pius nunc numen adora.
Qui multos leti eripuit de faucibus olim,
Non potis ipse sibi tali in discrimine adesse.

Falsus

Falsus abest illi longe, nec talia curat
Nunc genitor, sane infami nunc liber ab orno
Desiliat, si numen habet, vincla omnia rumpat.
His quoque nos signis missum credemus olympo:
Talia iactabant, mediaque in morte dolore
Semianime hoc etiã cumulabant, cuncta ferebat
Ille animi inuictus, saeuis clementius aequo
Hostibus orabat veniam, patremque rogabat,
Parceret ignaris rerum, caecisque furore.
At vero inter se aduersis decernere dictis
Auditi, pœnas qui iuxta ob furta luebant
Supplicio aequali iuuenes gemina arbore fixi.
Alter enim furijs, longisque doloribus actus
Ipse etiam verbis morientem heroa superbis
Stringebat miser, ac tales dabat ore loquales:
I nunc, & templi multa constructa virum vi
Demolire adyta, et post tres rursum erige luces.
Nunc, tibi si genus è summo trahe retur olympo,
Eque deo genitore fores, vt te ipse ferebas,
His te, nos pariterque malis prohibere liceret,
Verum, omnes quando iactasti vana per vrbes,
Nobiscum moriere, dei mentita propago.
Nõ tulit haec alter, dextra q̃ i parte, ppinquus
Iam morti pendebat, & haec extrema profatus.
Infelix, quae tanta animo dementia sedit.
Nos ambo merito luimus peccata, sed insons
Proditur hic odijs, quin nos commissa fatentes
Aequius hic fuerat veniam, pacemque precari.

Orat Christus pro crucifigentibus se.

Alterius latronis blasphemia.

Sic ait, hinc diuum conuersus lumina in ipsum
Talibus orabat, superi tu certa parentis
Progenies (nam celsa manent te sidera) ab alto
Respice me, & dexter morienti protinus adsis.
Hodie mecum eris in paradiso. *Annuit, & verbis deus est dignatus amicis.*
Tu partem laudis capies, tu gaudia mecum.
Quæ me cunque hodie, vna eadẽ te regna beatũ
Accipient ait, astra alacri iam concipe mente.
Vix ea, nam vitæ labentis fine sub ipso,
Dum luctante anima fessos mors exuat artus.
Æstuat, it toto semper de corpore sudor
Largior, & siccas torret sitis arida fauces.
Tum vix attollens oculos iam morte grauatos
Exiguum sitiens laticem suprema poposcit
Christus aceto & felle potatus. *Munera, vix tandem corrupti pocula Bacchi*
Inficiunt felle, & tristi perfusa veneno,
Ingratosque haustu succos, inamabile virus
Arenti admorunt morientis arundine linguæ.
Quæ, simul extremo libans tenus attigit ore,
Respuit, atque diu labris insedit amaror.
Sors missa in vestem Christi. *Interea magno lis est exorta tumultu,*
Dum tunicam, nato genitrix quã neuerat olim,
Partiri inter se famuli certamine tendunt,
Exuuiasque petunt, sed erat haud sutilis ipsa
Vestis, & in partes ideo non apta secari
Sorte trahunt igitur cõcordes, sic fore quondam
Sol obscuratus. *Prædixere sacri corda haud improuida vates.*
Iamque ferè medium cursu traiecerat orbem,

Cum

Cum subito ecce polo tenebris caput occulit ortus
Sol pallens, medioque die (trepidabile visu)
Omnibus incubuit nox orta nigerrima terris.
Et clausus latuit densis in nubibus æther
Prospectum eripiens oculis mortalibus omnem.
Hic credam, nisi cœlo absint gemitusq; dolorq;
Æternum genitorem alto ingemuisse dolore,
Sidereosque oculos terra auertisse nefanda.
Signa quidē dedit, & luctū testatus ab alto est. Signa in morte Christi.
Emicuere ignes, diffulsit conscius æther,
Concussuque tonat vasto domus ardua olympi,
Et cæca immensum percurrunt murmura cœlū.
Dissiluisse putes diuulsi mœnia mundi.
Sub pedibus mugit tellus, sola vasta mouentur.
Tecta labant, nutant succussa vertice turres.
Obstupuere humiles subita formidine gentes
Et positæ extremis terrarum partibus vrbes.
Causa latet, cunctis magnum, ac mirabile visum.
Et populi æternas mundo timuere tenebras
Attoniti, dum stare vident caligine cœlum.
Ipsam autem propior Solymorū perculit vrbē,
Ac trepidas strauit mentes pauor, vndiq; clamor,
Tollitur in cœlum, sceleris mes conscia cuiq; est.
Tēpla adeunt subito castæ longo ordine matres.
Incedunt mixti pueri, intactæque puellæ,
Perq; aras pacem exquirūt, quas thure vaporāt
Suppliciter, sacrisque adolent altaria donis.
Ecce aliud cœlo signum præsentius alto

Velum templi scissum *Dat pater altitonans, & teplum scinit in ipsum.*
Velum latum, ingens quod vulgi lumina sacris
Arcet inaccessis, in partes finditur ambas.
Et templi ruptæ crepuere immane columnæ.
Iamq; deus rumpens cum voce nouissima verba
Iesus clamans expirat. *Ingenti, horrendumq; sonans, en cuncta peracta,*
Hanc infantem animā tecu pater accipe, dixit,
Supremamque auram ponens caput expirauit.

MARCI HIERONYMI VIDÆ CHRISTIADOS Liber Sextus.

ARGVMENTVM.

CRura refringuntur miseris latronibus, ipsi
Confoditur Christo pectus, sepelitur, amaris
Defletur lachrymis, multo custode sepultum
Seruatur corpus, defuncti spiritus imos
Deuolat ad manes, rursum ille è funere surgit,
Æthera conscendit, Matthias sorte profano
Succedit Iudæ, cœlo ruit ignea virtus,
Discipuli totum late sparguntur in orbem.

IAmque nigrescenti properabat vesper olympo.
Corpora adhuc stabant inhumata, infletaque cuno
Vertice, stipitibusq; etiam nunc fixa manebant.

Talia

Talia Ioſephus veniens Arimathide ab ora
Nō tulit, egregiuſque animi, præſtanſq; iuuēta, *Ioſeph Arimathæi audacia.*
Et bellis aſſuetus, agri ditiſſimus idem,
Atque auri, is Chriſti miratus maxima facta
Addiderat comitem modo ſe, quocuque vocaret.
Ergo dum ſyluis alij formidine turpi,
Speluncisque vagi paſſim conduntur in altis,
Protinus ipſe animi intrepidus, fretusq; iuuenta
Aggreditur gentis rectorem, ac talia fatur.
Optime Romulidum te chari in cæde magiſtri, *Ioſeph Arimathæus ad Pilatū.*
Quem gens noſtra odijs leto mulctauit iniquis,
Fama pias ſeruaſſe manus, cæcumque furorem
Aduerſus totis nequicquam viribus iſſe.
Scis falſa exceptum ſub proditione, quod illis
Obſtaret coram ſcelera vrgens impia verbis.
Quod potes, exanimum terræ ſuccedere corpus
Da ſaltem, ſocij caſus ſolamen acerbi.
Ipſe nouo condam, mihi quod de more paraui,
Funera mecū animo dū verſo incerta, ſepulchro.
Pontius hæc contra, vt potius concedere viuū
Nunc corpus cuperem, vos veri conſcia teſtor
Numina, tentaui verſans mecum omnia, ſiqua
Inſontem morti excipere, ac dimittere poſſem,
Et nobis pietas colitur, ſanctique penates.
Sed nihil inuita tandem profecimus vrbe.
Crudelis vicit gentis furor, ite ſepulchro,
Muneribusq; pij exanimum decorate ſupremis.
Dixerat, ille gradus montis contendit in altos, *Ioſeph' &*

Cui

Nicodemus. Cui sese comitem iungit Nicodemus, & ipse
Multum animo chari concussus funere amici.
Iamque propinquabant paribus vestigia curis
Figentes, vnde infaustus de colle videri
Iam poterat locus, ecce autem fulgentia circum
Arma videt, cinctumque armato milite cliuum,
Nam, ne luce sacra pendentia corpora truncis
Solennem funestarent lætæ vrbis honorem,
Primorum missu armati venere ministri.
Semineces qui stipitibus de more refixos
Hoc ipso iniecta tumularent vertice arena.
Stabant, supplicium meriti qui hinc inde luebant
Semianimes, & adhuc spirantes funere in ipso
Optabant duros leto finire labores,
Et montẽ implebant lachrymosis vocibus omnẽ.
Protinus hinc atque hinc longis hastilibus instat
Franguntur crura crucifixis. Armati, franguntque viris labentia crura,
Et miseris mortem properant, trabibusq; refigũt,
Deinde caua infodiunt proiecta cadauera terra.
At simul exanimẽ, qui nostra ob crimina pœnas
Pendebat, videre, manum abstinuere, nec vltra
Sunt passi seuire in cassum, lumine corpus
Mirati properos obitus, collapsaque membra
Tam cito, & ora modis iam tum pallentia miris.
Quidam etiam vidisse ferunt pendere per auras
A picturis sumptum. Cœliuagos iuuenes feralia robora circum
Plaudentes alis, niueaque in veste coruscos
Diuinum multo stillantem è vulnere rorem
Suscipere,

Suscipere, & superas fateri perferre sub auras.
Hic ausus solus, lato cui lancea ferro, *Longinus*
Longinus sanctos violare ignobilis artus,
Irruit, & longa transuerberat abiicie costas.
Intepuit ferrum, sanctum ebibit hasta cruorem. *Christi pectus lācea traiectum*
Vulnere quo perhibent bicoloris fluminis instar
Et purum laticem, & rorem exiluisse rubentem.
Diluta est humus, erubuerunt gramina circum.
Huc sese in medios Arimathes vrbis alumnus *Ioseph Arimathæus deponit Iesum cruce.*
Infert, conscēditq́ trabem, atq́ exague magistri
Detrahit, et dissis procul aufert corpus ab armis
Veste tegens, modo quam tales mercatus in vsus.
Huc volucres pueri, cœlique effusa iuuentus *Poëticos.*
Ferte pedem, æterni largum date veris honore.
Pallentem violam calathis diffundite plenis,
Narcissique comas, ac mœrentes hyacinthos,
Et florum nimbo diuinum inuoluite corpus.
Ecce autem late reboant plangore propinqui *Mulierum planctus.*
Fœminco montes, respōnsant flebile saltus,
Omnia flere putes sola lamentabile letum.
Ipsa sedet viuo genitrix mœstissima saxo
Ægro corde comis passis, totoque cruentum
Heu natum complexa sinu, miserabile corpus.
Atq́ oculos fouet ore, patensq́ in pectore vulnus.
Nec iā vllos gemitus, nec iā vllos amplius edit
Singultus, magno sed enim exanimata dolore
Frigida, muta silet, gelidoque simillima saxo.
Circunstant aliæ tunsæ omnes pectora palmis.

Pars

Pars calidis corpusq; lauãt, & vulnera lymphis.
Textilibus membra inuoluunt pars squalida do=
Hæc siccat fuso rorantia genua capillo (nis.
Vulneribus super accumbẽs, hærensque cruẽtis.
Oscula dat manibus, pedibusque rigentibus illa.
Indulgent omnes lachrymis, tristique vlulatu
Cuncta replent, vix inde viri diuellere possunt
Ipsi etiam guttis humentes grandibus ora.
Tum corpus miseræ solati exangue sepulchro
Condunt marmoreo, atq; affati extrema recedũt,
Et magnam comites genitricẽ in tecta reportãt.
At Solymos penitus nondũ omnis cura reliquit,
Sollicitos, sed adhuc timor acer corda p̃mebat.
Sæpe etenim audierant socijs mœrentibus hostem
Sese olim superas rediturum lucis ad auras.
Promisisse, palamque sacros id prodere vates.
Custodes ad Christi sepulchrũ. Id veriti armatos subito misere viros, qui
Noctes, atque dies seruarent flebile bustum,
Ne forte auferret furto quis nocte sepultum,
Et totam impleret falsis rumoribus vrbem,
Defunctum vita rediisse ad luminis oras,
Vitalesque auras haurire, atq; æthere vesci.
Noua inuocatio. Aura veni afflanti patris omnipotentis ab ore.
Aura potens cœli numen, superumque voluptas,
Quicquid adhuc superat mihi dira e cæde dolorũ
Mente fuga, lætosque animi nunc reffice sensus,
Et placidos per mẽbra riga mihi numine motus.
Sit fas lætitiæ sentire in pectore lapsus

Lætitia,

Lætitiæ, qua gens fruitur felicis olympi,
Larga vbi latifluo paßim torrente redundant
Gaudia, nec fines nouit diffusa voluptas.
Vertitur hic rerum facies, hic gaudia nostra
Incipiunt, longe in melius versa omnia cerno.
Iam deus, vt sacros vates, & sancta piorum Spiritus
Concilia educens tenebris inferret olympo, Christi ad
Corporeis liber vinclis concesserat imos inferos.
Spiritus ad manes, animarum regna silentum,
Per cæcos aditus, & præcipites anfractus
Solis inaccessos radijs, loca nocte perenni
Obsita, terrificam cæca formidinis aulam.
Hic stabulant, viuisq; tenent imperuia regna Cacodæmo
Noctiuagi fratres, superi quos ira parentis num apud
Cælo immane nefas animis excußit adortos, inferos lo-
Tartareisque genus miserabile merßit in antris, cus.
Quando illos tenuit regnandi tanta cupido.
Nunc miseros pœnis manes miseri magis ipsi
Exercent, vinctosque tenent nigrantibus oris.
Interiora habitāt barathri irremeabile clausæ Impiorum
Crudeles animæ, ad superos dum vita manebat. locus.
Nunc merita expendunt vasta fornace sepultæ
Supplicia, vndantemq; ferunt caligine fumum.
Ignis ibi æternus, semper noua flāma renascens.
Innocuæ circum sedes, secretaque longe Locus
Atria circuitu longo, hic incendia nulla, piorum.
Nulli obsunt penitus flammis vltricibus ignes,
Vmbrarum sed iners requies, penitusq; silentis

Mundi

Mundi temperies, secretæ his sedibus æuum
Insontes degunt animæ, quibus haud sua damno
Admissa, at primi scelus exitiale parentis
Detinet hic clausas, nostræ nil lucis egentes,
Pœnarum prorsum expertes, nisi luce carerent
Iucunda, qua gens gaudet stellantis olympi.
Patres. Hic patres sanctu genus antiquissima proles,
Qui vitam vinclo nullo, non legibus vllis
Compositam incultos primi degere per agros
Inter oues patrio tantum se more tenentes,
Iustitiæ memores vltro, rectumque colentes.
Prophetæ. Hic vatesque pij, qui quondam numine pleni
Ventura intrepide magnas cecinere per vrbes,
Quique dedere orbi leges diuina reperta,
Quosque datis olim iuuit parere volentes,
Matronæ, atque viri, vitæque in limine rapti.
Omnibus vnus amor, cœlique arrecta cupido.
Piorum apud inferos exultatio. Etiam promissi memores tu forte per vmbras
Secla recensebant tacitis voluentia lustris,
Ducebantque animis finem aduentare malorũ.
Atque hæc inter se læti sermone serebant.
En tandem voluenda dies, en imminet illa,
Cum lucem liceat supera & conuexa tueri.
Hanc claro pater omnipotens manifestus olymp.
Ostendit nobis diuino numine plenis,
Nos alijs subito mortalibus ore canentes
Optandam votis venienti liquimus æuo.
Iã iã aderit lux nostra, dei indubitata propago.

Ille erat ille feri sub imagine sæpe leonis
Ostensus nobis oculos caligine pressis,
Vnus pro multis qui sese proderet vltro
Morti, defensosque daret nos hoste subacto.
Vicit io tandem leo magni a sanguine Iudæ
Dauidæ genus, ô paßim gaudete beati
Mortales, gaudete animæ iam corpore functæ.
Iã vos astra vocat nũc, quæ tot clauditur ãnos,
Ianua siderei nobis aperitur olympi,
Iamque erit, vt nostris promissum vocibus olim,
Lætitia exiliant montes, collesque resultent
Pampineis vincti formosa cacumina sertis,
Quales creber agris aries, ouiumque minores A simili.
Subsiliunt fœtus, mollique in gramine ludunt,
Balatus matrum dum per iuga longa sequuntur.
Ipsi iam fontes, ipsa & vaga flumina paßim
Melle fluant, niueo paßim vaga flumina lacte
Lacte, mero, & dulci distillent nectare rupes.
Talia perstabat memorantes, cũcta fremebat
Intus lætitia ingenti, plausuque secundo.
Sicut vbi ciues longa obsidione tenentur Cõparatio
Vrbem intra, & vallum, portarumq; obyce tuti,
Dum circũsonat, atque in muros arietat hostis,
Tum si forte acies procul auxiliaribus armis
Aduentare vident socios è turribus altis,
Cõsurgant, animosq; alacres spe ad sidera tollãt,
Ecce autem foribus succedens maximus vltor
Haud cunctatus adest diuina luce coruscus.

Porta ingens aduersa manet centum ærea vastis
Vectibus, æterni postes, quã nulla neque igni
Fores tartari perrupta. Vincere vis valeat, neque duri robore ferri.
Constitit hic deus, ac dextra stridentia claustra
Impulit, intremuit quo late exterrita tellus
Impulsu, vaga contremuerunt sidera mundi,
Regnaque vmbrosis immugiit atra cauernis.
Ad sonitum horrifico aduentu de vallibus imis
Lucifugi raptim trepido adsunt agmine fratres
Humana facie crurum tenus, inde dracones.
Tum rudere insuetum, dirumq; è faucibus ignem
Efflare, atq; domũ piceo omnem inuoluere fumo.
Continuo patuere fores procul ecce repente
Sponte sua absiliunt conuulsi a cardine postes.
Apparet confusa intus domus, altaque circum
Atria, rarescunt tenebræ, & nox cæca recessit.
Cõparatio. Nã deus haud secus obscuris cõspectus in antris
Perstringens oculos diuina luce refulget,
Quam cũ gẽma ignes splendore imitata corusco
In noctem thalamis lucet regalibus, atrasque
Exuperat tenebras, tergõ & loca lumine vestit,
Purpurea circum perfundens omnia luce.
Cacodæmonum fuga. Vt vero in medijs diuum penetralibus hostes
Videre, & faciem inuisam agnouere per vmbras
Ardentem radijs, ac mira luce coruscam,
Protinus aspectu subito terrentur, & imas
Conijciunt sese in latebras, linguaque remulcent
Commissas vtero caudas, stridentque tremendum.

Ne

Nequicquam umbroſis in ſpelæis vlularunt,
Quales, quæ celſis habitantes alpibus Euros Cõparatio
Semiferæ gentes ſemper patiuntur & imbres,
Romanas ſi forte procul fulgentibus armis
Ora exertantes antris videre phalangas,
Fumoſa extemplo palantes tecta relinquant,
Diſperſique iugis, ſiqua altius exit in auras,
Rupe ſedent, longeque duces mirantur euntes.
At caſti circum manes fulgore repente
Luſtrati paſſas tendunt ad ſidera palmas,
Lætitiaque fremunt ſubita, lachrymasq; dedere,
Nec ſaturare queunt animos, oculosque tuendo.
Tum læto vltorem propius clamore ſalutant
Vna omnes, vt te cœli lux clara ſereni Piorũ gratulatio.
Optatum aſpicimus, nec nos ſpes noſtra fefellit
Qui tenebris mundo primo conceſſa parenti
Munera, et humanu genus omne in priſtina reddis
Ignotasq; vias aperis ad ſidera cœli?
Veniſti, ætherea facies tua lampadis inſtar
Diffulſit, tandemque oculis lux reddita noſtris.
Sed quibus exhauſtu ærumnis, quãtisq; procellis
Iactatum accipimus? (nigras ea fama ſub oras
Detulit) indigno quis ſanctum vulnere corpus
Fœdauit? quæ nam haſta tuo intepuiſſe cruore,
Quod ferrum tulit? an tantum mortalibus vllis
In terris licuit ſcelus? ô quæ clauſa remotis
Æquora littoribus terrarũ cingitis orbẽ,
Quæ vos, quæ tenuere moræ? q̃bus abdita clauſtris

Letoopifex tam crudeli cum peste obiret?
Vos tum diluuio mortalia cuncta decebat
Obruere, & terras penitus delere nocentes.
Nos ne per hæc superi soboles certissima regis
Vulnera seruamur? non, ô non præmia tanti,
Non tanti ipsa salus erat olim nostra, tua ingẽs
Hæc pietas, adeon' tibi curæ incommoda nostra
O hominum dulcis requies, superumq; voluptas?
Nos patris auersi nostro irritauimus iras
Crimine, tu diras soluisti sanguine pœnas.
Talia per campos iactabant vndique inanes.
Pij Tartaro educti. *Tum læti obscuro pariter se carcere promunt,*
Vltoremq; deum supera ad conuexa sequuntur,
Sedibus vt placidum degant stellantibus æuum
Felices animæ gens iam defuncta periclis
Humanis, secura operum, secreta laborum.
Adam. *Primus at ipse hoĩm generis pater ãte, nec ora*
Conscius antiquæ noxæ audet tollere cælo.
Primores procerum inde alij non vana futuri
Pectora, queis niuea velantur tempora vitta.
Impij. *Ingemuere illi, quos ob commissa cremandos*
Sorbet in abruptum, fundoque exercet in imo
Tartarus, eructansque incendia dira caminis,
Vnde animis miseris nullo patet exitus æuo.
Satan. *Præcipue rex ipse aulæ illætabilis alto*
Cum socijs mœrens ducit suspiria corde,
Et fortunatis sedem, quum liqueat ipse,
Inuidet ætheream furijs immanibus actus.

Illi

Illi iter ad cœli debentia regna tenebant
Aëra per tenerum læti, regemque canebant:
Felices animæ quibus est in secula vitæ
Iam nunc parta quies, præclusaque ianua leti.
Applaudunt volucres plausu tranantibus auræ,
Subsidunt euri, fugere ex æthere nimbi,
Arridetque procul clari liquidissima mundi
Tempestas, cœlo arrident rutila astra sereno.
Assurgit matutinis aurora volucrum
Cantibus, assurgit rubefacta vesper ab æthra.
Atq; ea dum longe vastum per inane geruntur,
Iam lux eois properabat tertia ab oris, Christus
Et pater omnipotens nato immortalia membra factus immortalis.
Illustrans penitus diuinum afflauit honorem,
Quodq; fuit mortale modo & violabile corpus,
Immortale dedit, non tanta luce sereno
Sidera clara polo, non aureus ipse nitet sol,
Ceu qui per nocte imposito cinere obrutus ignis Cõparatio
Delitet, & nusquam tecto se lumine prodit,
Si quis eum flabris exuscitet arida circum
Nutrimenta ferens, subitis ad tecta fauillis
Emicet, & totas lustret splendoribus ædes.
Talis vbi turpe irrepsit senium, vnicus ales, Cõparatio.
Congessitque sibi ramis felicibus altum
Summo in colle rogũ, posuitq; in morte senectam,
Continuo nouis exoritur, nitidaque iuuenta
Effulget cristis, & versicoloribus alis,
Innumeræ circum volucres mirantur euntem. Ille

Ille suos adit Æthiopas, Indosque reuisit.
Iamque adeo in terris hominũ mirãda pauētes
Terruerant animos visa, vmbris orbe fugatis
Sole recens orto mœstissima Magdalene
Amißi desiderio perfixa magistri
Cum socijs ibant prima sub luce ferentes
In gremijs molles patriæ felicis odores,
Myrrhamque, & costũ, spicæq́ꝫ vnguenta Cilissæ
Supremum tumulo munus, varioque ferebant
Multa inter sese tristes sermone per agros.
Nos miseras, quas non secū lachrymabilis heros
Duxerit ad letum, vigiles quis fallere nobis
Custodes dabit? aut quis grandia saxa sepulchro
Euoluet clausi, vt saltem fungamur inani
Munere deserto soluentes debita busto?
Talia fundentes tumulum venere sub ipsum,
Iactantesque oculos faciles huc plurima & illuc
Milite conspiciunt collem, & custode vacare,
Claustraque mirantur secum patefacta sepulchri.
Accedunt, at vbi tumulum conspexit inanem,
Naribus vnde ingens fluctus se euoluit odorum,
Hoste putans clam sublatum pulcherrima virgo
Flebat, inornatum vellensque a vertice crinem
Et nemora, & montes gemitu, syluasq́ replebat.
Cui iuuenis subito effulgens in vestibus albis
Aligerum genus, & cœli de gente, quid inquit
Quæritis ô matres? longo iam parcite luctu,
Atque animis mœstum tandē reuocate timorem.

Magdalene cum Aromatibus ad Christi sepulchrum.

Quis reuoluet nobis lapidē? etc.

Angelus

Lætitiam certa iam spe præsumite vestram, *ad mulieres quærētes Iesum.*
Quandoquidem, quē vos adeò lugetis ademptū,
Funestæq; trabi fixum, vt scelus omne piaret,
Vestraque sponte sua deleret crimina morte,
Vnus pro cunctis Erebi iam rege subacto
Manibus ex imis has rursum lucis in oras
Victor ijt, superaque etiam nunc vescitur aura,
Corporis ablutus, quæcunque obnoxia morti.
Hæc ait, & nubi volucer se immiscuit atræ.
Ipsa etiam res ecce oculis oblata repente (fuit.
Firmauit dubiumque animū, tenebrasque resol-
Nanq; moræ impatiens, atque acri saucia amore
Dum virgo sedet, ac miratur inane sepulchrum, *Sepulchri politia descriptio.*
Artificumq; manus, videt ipso in marmore fictum
Littus arenosum, porrectum in littore piscem,
Fluctiuomū, ingentē, nant æquore qualia in alto
Mole noua ignaros nautas terrentia cete,
Monstrum turpe, atrum, spatiosi bellua ponti,
Cuius ab vndiuomo vates imperditus ore *Ionas.*
Redditus æreas rursum veniebat ad auras.
Tum secum, superi nunc ô nunc visa secundent
Præsentes, veterum agnosco non vana futuri
Signa inquit, nempe vt monstri deformis in atro
Treis vates latuit luces, treis gutture noctes
Ingluuiem passus, vastæque voraginis antrum,
Sic heros multum ad superos defletus amicis,
Inclususque cauo saxo, terraque sepultus
Delituit, sæpe vt (memini) prædixerat ipse,

Ad cœlum redit, saxumque reliquit inane.
Christus apparet Magdalenæ. Talia versanti subito sub imagine falsa
Ignoti agricolæ sese deus obtulit ipse,
Et tumulum iuxta astabat, mox farier orsum
Virgo amens animi agnouit, conuersaque luce
Respicit ecce noua illustrem, radijsque coruscum
Corruit, ac genua amplexans satis ora tueri
Clara nequit, corpusque oculis obit omne volutis,
Et mœstam aspectu dulci saturauit amorem.
Continuo tristi penitus de pectore mœror
Omnis abit, reditque decor suus ilicet ori
Marmoreo, sed adhuc turgẽtibus humida gẽmis
Lumina, inornatique fluunt per colla capilli.
Cõparatio Sic vbi rore mades pluuio rosa lãguida honestũ
Demisit caput, atque comã largo imbre grauatã,
Tum si purpureo sol lumine vestiat arua,
Et redeat madido facies innubila cœlo,
Protinus attollens sese rursum illa resurgat,
Puniceique sinus diuinum pandat honorem,
Talis erat posito virgo pulcherrima luctu.
Ardet amans ipsum affari regemque deumque,
Et coram solitas haurire ac promere voces.
Dum trepidat, quæ prima hæres exordia sumat,
Mortales visus adopertus nube reliquit. (bes.
Fama Palæstinans subito hæc impleuerat vr-
Iamque sacerdotes trepidare, & quærere, si qua
Multiplici vulgi sermoni occurrere possint,
Rumoremque astu premere, atque extinguere famã.

Custodes

Custodes busti in primis, qui cuncta cauebant, Custodes sepulchri pecunia corrupti.
Muneribus superant, subiguntq́; haud vera pro-
Sublatū furto intempesta nocte cadauer. (fari,
Sed non vlla datur verum exuperare facultas.
Quoque magis tendunt serpentem sistere famā
Amplius hoc volat illa, omnemq́; exuscitat oram.
Sunt etiam, qui se ore canant vidisse patentes
Sponte sua tumulos, multosque exisse sepulchris,
Quorum iampridem tellus acceperat ossa.
Interea socij, quos in diuersa pauentes
Iandudum terror longe disiecerat omnes,
Tabescunt mœsti, cœlo cecidisse videtur
Omnibus extinctum æterna caligine solem,
Et penitus mundo iucundum lumen ademptum.
Tandē cōueniunt, & adhuc loca nota frequētat,
Tectaque, quæ viuo sibi quondam rege fuissent
Dulcia, sed casu nunc desolata recenti.
Dux nusquam, miseris nusquam datur illa tueri
Ora, illósue oculos aspectu luce serena
Iucundos magis, aut cœlo radiantibus astris,
Et cunctis nomen dulce obuersatur ad aures,
Ægrescunt mœsti, squalent circum omnia luctu.
Haud secus atque olim exemit cū subere pastor Cōparatio
Cerea dona cauo, vacuumque alueare reliquit.
Tunc etiam, fumus quas longe dispulit ater,
Hinc illinc glomerantur apes, & inania frustra
Tecta adeunt denso volitantes agmine circum,
Direptosque fauos ægræ, populataque passim

Mella videt nequicquam hyemi congesta futuræ.
Ecce viros autem tali mœrore sepultos
Attonitæ miris matres rumoribus implent,
Vidisse aligeros cœli de gente ministros
Regem ipsum vidisse nouo fulgore micantem,
Et vacuum porro tumulum, vestesque relictas.
Protinus ergo alij montis petere ardua cursu
Contendunt rapido festini vbi inane sepulchrū.
Ast alijs incredibile, ac mirabile visum,
Et primo ancipites delusos credere matrum
Effigie pauitantum oculos, & imagine falsa,
A simili. *Vt nobis sæpe in somnis spectare videmur*
Absentum vultus, simulachraque luce carentum,
Apparet dominus discipulis. *Donec sera illis sub luce in tecta coactis*
Ingrediens sese ostendit manifestius heros
Voce habituque deum confessus, imagine nota
Diuinum toto iaciens de corpore lumen.
Thomas incredulus. *Hinc Thomas aberat Didymus vicina pererrans*
Oppida, quo metus impulerat duce nuper adepto
Isque vbi dein rediens est sacræ redditus vrbi,
Accessitque domo, socios videt ecce recenti
Attonitos casu, ac cæco terrore silentes.
Cōparatio *Quales aut templū, domini aut vbi diuitis ædes*
Marmoreas petijt ruptis de nubibus ignis,
Terrificisq; locū impleuit splendoribus omnem,
Stant intus pauidi ciues, quatit omnibus horror
Pectora, vix longo post tempore corda residunt.
Obstupuit visu ignarus, causamque requirit,

Et

Et socios dictis Didymus demulcet amicis,
Quẽ senior Petrus amplexus, lachrymisq; profusis
Menti canitiem humectans sic denique fatur.
Vidimus (ô iam nos felices) vidimus ipsum,
Vt soliti, regem spirantem, aurasque trahentem,
Cœlicolum regem, qui nos modo morte reliquit.
Hæc ait, exultansq; animo cœlum vsque tuetur.
Ille autem (neque enim narrati talia credit)
Ipsene rursus, ait, cœli hoc spirabile lumen
Aspicit? an potius simulachri apparuit vmbra,
Atque oculos fallax vestros elusit imago?
Immo ait illũ ipsum diuino illa ipsa gerentem
Vulnera, & antiquã seruantem corpore formam
Vidimus, ac veros manibus tractauimus artus.
Vidi oculis, vidi ipse meis, & vulnera noui.
Vesper erat, clausæque fores, clausæq; fenestræ. Christus ianuis clausis ingressus ad discipulos.
Nos intus pauidi latitare, & corpora victu
Curare, ac positis mœsti discumbere mensis.
Ecce autem tecti in medijs penetralibus ipse
Improuisus adest, & inobseruabilis heros
Effulget clausis ingressus limina portis,
Improuisus adest, inopinaque gaudia portat.
Continuo ad lucem visum tectum omne cremari,
Nos trepidare animis, subitoq; horrescere visu
Attoniti, verum ille metu, vanumque timorem
Increpitans, vetuit trepidos exurgere mensis.
Ipse ego sum, pace vnanimes, agitate, metusq;
Soluite, tentandosque dabat simul õnibus artus,

Vulneraque, insigni quæ corpore quina gerebat.
Qui etiam parcis nobiscum accumbre mensis
Non fugiens solito est coram de more loquutus,
Ceu mortalis adhuc quæ verba nouissima nuper
Ad mortem properās nobis memorāda reliquit.
Tum demum liquidis abiens se immiscuit auris.
Hæc senior, sociique eadem simul ore canebant.
Cleophas. *Nec dum finis erat verbis, cum protinus ecce*
Cum clamore ruit Cleophas fidissimus vnus
E multis, quos bis senis subiunxerat heros,
Atq; hæc dicta dabat, vos ô iam soluite luctus.
Viuit adhuc socij leti iam lege solutus,
Viuit adhuc, vidi his oculis, vidi ipse, deique
Auribus his hausi vocem, consuetaque verba.
Audijt hic etiam mecum, viditque loquentem,
Amaon Cleophæ socius. *Atque manu, nutuq; propinquū Amaona signat.*
Nā modo forte animis mœsti dū incedimus abo,
Qua se demissi incipiunt subducere montes,
Extulit aëreas Emaus vbi turribus arces,
Christus visus duobus discipulis euntibus in Emaum. *Aduena in ignota nobiscum veste profectus,*
Externosq; gerens habitus comes additur vltro.
Tædia dumque viæ vario sermone leuaret,
Interdum eruptis roramus fletibus ora,
Et gemitus imis dolor exprimit ossibus ardens.
Ille ægros dictis solari, & quærere causas
Crebra resurgentis luctus, nos ordine cuncta
Pandimus, atq; ducis letum crudele profamur.
Quo moriente simul perierunt gaudia nostra.

Vt factis verbisque animos spe arrexerit inges
Ingenti, sed dehinc nos morte fefellerit omnes.
Non tulit vlterius, contraq; hæc reddidit ille.
Non pudet ô semper cæcos, & lucis egentes?
Non ne ducis vestri quondam crudelia vates
Funera prædixere omnes, casusque nefandos,
Tot veterum monimeta docet haud credita vobis?
Sponte sua leto caput obuius obtulit ipse,
Vnus pro multis, patrias quo flecteret iras,
Atque iter ipse suo signaret ad astra cruore.
Haud ita vos ille erudijt, nam sæpe futura
Hæc eadem de se longe ante retexit amicis.
Atq; equidē, memini, nuper media vrbe canebat,
Obscura sed verborum rem ambage tegebat.
Nunc autē manifesta patet, nunc omnia aperta
Nube palam ablata, nec spes fouistis inanes.
En rex, qui positas conseuerat ordine vites Parabola vinitoris.
Prætendens sepem insidijs, hominumq;, ferarūq;,
Omnibus immissis incassum ex vrbe ministris,
Quos leto dedit insontes manus effera agrestum,
Demum infelices natum ipsum misit in agros.
Nam pater omnipotes post tot fera funera vatū
Ipse suum iussit natum descendere olympo.
Ecce Palæstini furijs immanibus acti
Natum etiam hauserunt crudeli funere herile.
Haud impune tamen, rex vrbe vltricibus armis
Iam iam aderit, flammisq; feros agitabit agresf-
Et pangenda alijs credet vineta colonis (tes,

Sic fatus cœpit voces ex ordine vatum
Obscuras, veterumque euoluere facta parentū,
Cuncta docens letum Christo crudele minari,
Quo mortale genus tenebris educeret atris,
Et clara antiquis portendi hæc omnia signis
Monstrabat ratione, oculis caligine abacta:
Et nostros mira infecit dulcedine sensus:
Vt resoluta nouo ardebant præcordia amore:
A simili. *Qualiter aut æris rigor acri soluitur æstu,*
Aut glacies concreta nouo sub sole liquescit.
Non illum tamen immemores agnouimus ante,
Quàm ventū ad sedē, paruaque subiuimus vrbe.
Nanque iter vlterius fingentem, seque ferente
Longe alias sedes petere, ambo orauimus, iisdem
Nobiscum haud asper tectis succederet hospes.
Id quoque præcipiti suadebat vesper olympo
Cognouerunt eum in fractione panis. *Iam piceo terras infuscans noctis amictu.*
Paruit, & mensas comitum est dignatus egenas.
Vt primum fruges tostas cerealia liba
Attigit, & solito fregit de more, repente
Nox abijt, tandemq; oculis lux addita nostris.
Agnosco, & supplex manifestum numen adoro.
Sed subito volucres abiens ceu fumus in auras
Respuit humanos visus, sensusque refugit.
Talia narrabat Cleophas, quæ credita cunctis
Vera negat Thomas, & cœptis perstat in iisdem.
Hæc mihi (dicā iterū) nemo persuaserit unquā,
Illum ipsum his oculis clara nisi luce videndum
Hausero.

Hausero, & his manibus nisi vulnera cõtrectaro
Sic fatur, simul ecce deus cum lumine largo
Improuisus adest iterum, sociosque reuisit
Et clausæ mansere fores, mansere fenestræ.
Non aliter vitri, quod tectis summouet auras,
Lumine sol penetrat splendentes aureus orbes
Insertim radios iaciens in opaca domorum,
Nec tamen vlla viæ apparent vestigia adacta
Luce, sed illæso sæpe itque, reditque metallo.
Sternunt sese omnes terræ, genibusque salutant.
Vt vero Didymus manifesto in lumine vidit
Vulnera monstrantem, & se nomine cõpellantem
Horruit, & prono confestim corruit ore.
Multaque se incusans animo sic denique fatur.

Thomas viso Christo credit.

Vera mihi facies, verus deus, omnia noui.
Haud equidem (fateor) viuum te credere quiba
Post obitus cœli hoc iterum spirabile lumen,
Has auras haurire, animo tua dicta labanti
Exciderant penitus, modo quæ suprema dedisti,
Demẽs, qui te obita non posse huc morte reuerti
Crediderim, cum quarta alios iam luce sepultos
Ad superas cœli nuper reuocaueris oras,
Et memini, atq; aderã, sed me mẽs læua tenebat.
Forsan at hæc tamẽ haud vestro sine numine fata
(Credo equidem) venit dementia, forsitan olim
Proderit hic seris hæsisse nepotibus unum,
Et manibus voluisse prius contingere corpus,
Ne facies, aut vana oculos eluderet vmbra.

Caussa incredulitatis Thomæ

Talia

Talibus orantem deus, & lux ipsa reliquit.
Nunc hos, nunc adiens alios, & pectora firmans.
Nec prius euasit mundi mortalibus oris,
Quam quater exoriens dena sol luce rediret.
Forte igitur Petrus, & socij vada salsa secabat
Remigijs lembum subigentes, dum sibi victum
Arte parat solita, piscesque in gurgite captant.
Et iam per totam vano, quæ longa, labore
Defessi noctem frustra madefacta legebant
Retia, cum iuuenem egregium videre liquentes
Fluctifrago tractus è littore prospectantem
Nec primo agnouere deum, diuinaque membra
Quandoquidem se mortali celauerat ore.
Ipse dehinc tali compellans voce natantes
Dextra, ait, affectate viri, huc appellite puppim
Hac dabitur vanum non effudisse laborem.
Nec mora, præceptis parent, dextraq; p vndas
Detorquent alacres cursum, nodosaque lina
Proijciunt; moti sonuit plaga cærula ponti.
Iamque senex tacito socijs Petrus innuit ore,
Auxilioque vocat nutuque, manuque silentes
Significans prædā innumeram, vix retia cuncti
Plena trahunt, capti saliunt per vincula pisces.
Sensit Ioannes hic numen, & heus prior inquit
O socij, non fallor, adest deus, ille magister.
Ille quidem, agnosco diuinos oris honores
Lætitiam vt iactat vultuque oculisq; decoris?
Quod simul accepit Petr⁹, haud cunctat⁹, ab ipsa

Apparet Christus discipulis piscātibus

Desi-

Desilijt rate, & æquoreas se iecit in vndas,
Quo regem salsos per fluctus primus adiret
Quamuis multa timens gliscetibus æquore vetis
Cætera deinde manus terræ aduertutur, & ōnes
Remiuaga siccum cupidi tenuere carina.
Tum victu vt vires reuocent, cerealia mensis
Dona onerant iussi, viuosque in littore pisces
Vna omnes torrere parant, succensaque pruna
Suggeritur circum, teter petit æthera nidor
Vt compressa fames, surgit rex optimus ipse.
Confessusque Deum socijs ita denique fatur.
Pacem optate viri, pacem laudate quieti.
Saluete æternum socij, æternumque valete,
Este mei memores, ego claro poscor olympo.
Iamque adeo duris animos aptate ferendo
Omnia, nec propius sæuos adijsse tyrannos
Sit timor, atque duces affari, & vera monere.
Non vos maiestas soliorum, aut sceptra superba
Terrificent regum lucis nil huius egentes.
Haud longe tu quærendum, quæ tempora fandi,
Quis modus aptus, ego præsens adero ōnibus ora
Vestra regens; dabitur verborum copia cuique
Nec cœlo vires vos, & solamen ab alto
Deficient, cum sol decimo iubar aureus ortu
Extulerit, pater afflabit cœlestibus auris,
Diffusumque animis numen diuinitus addet.
Præside quo fretti reges, rerumque potentes
Nil veriti, nostrum vulgabitis vndique nomen.

Tum sanctum sese genus aurea tollet ad astra,
A simili. Densus agens veluti laxis se palmes habenis
Luxuriat, foliisque simul, fœtuque grauescit.
Denique cum suprema dies illuxerit orbi,
Omniaque eliciam patefactis ossa sepulchris,
Atq; iterũ in lucem emerget, quos terra tegebat,
Hanc vallem, densa hos implebunt agmina colles
Matres atque viri, vixq; hausta luce perempti,
Ipse ego iura dabo, mediaque in valle sedebo
Quæsitor, vitas populorum, & crimina pendẽs,
Vos etiam mecum bis senis sedibus ipsi
Sublimes mortale genus censebitis vna,
Bis senæque tribus gentis tum uestra subibunt
Arbitria, & vestros mirabitur orbis honores.
Interea Petre te (nulli pietate secundum
Noui etenim) his rerum summam clauesq; tenẽtẽ
Præficimus cunctis, vltro qui nostra sequuti
Imperia, hoc te præcipuo insignimus honore.
Tu regere, & populis parcens dare iura memẽto.
Summa tibi in gentes iam nũc concessa potestas.
Iamque pios tege pace, voca sub signa rebelles.
Quodcunq; ligaueris super terrã &c. Quemcunque in terris scelus exitiale perosus
Admonitum frustra iusta deuoueris ira
Colloquio absterrens hominum, cœtuque piorũ:
Idem erit inuisus cœlo, non ille beatis
Sedibus aspiret, nisi tu placabilis idem
Dignatus venia meliorem in pristina reddas.
Iamque adeo tibi concessum mortalibus ægris

Claudere

Claudere siderei portas, at pandere cæli.
Talia mandabat terras, homines relinquens.
Sic natis moriturus oues & ouilia pastor
Commendans charis, furta insidiasque luporum
Edocet, & pecori contraria pascua monstrat.
Sic socijs qui iam fessus nauta biremem
Credit, inexpertosque docet varias maris oras.
Et breuia, & syrtes, & naufragas sirenas.
His animaduersis totius lucida circum
Palmiferi nubes collis capita ardua texit,
Et curua æthereis fulserunt littora flammis.
Interea totum exercent noua gaudia cælum
Alituum cælestum acies, sanctique volucres
Dant manibus plausus, & multicoloribus alis
Instaurata choros, fremitu ætheris atria feruet.
Pars pendent speculis, & propugnacula lætis
Cæli summa tenent, & mœnia celsa coronant.
Obuia pars portis parat ire patentibus, & se
Quisq; auris credũt, ac penis æthera obumbrat.
Hi plectro indulgent, fidibusq;, his tibia cantus
Dat bifores, alij caua cornua flatibus implent,
Raucisonasq; tubas, & ahenea cymbala iactant.
Atque vbi ter patris ad solium pernice chorea
Indulsere choris, ter ludo lucida regna
Lustrauere, polique è vertice decurrere,
Non aliter sunt ingressi volucri agmine contra
Concentu vario, & multisono modulatu,
Quam, prolapsa Remi cũ nodũ vrbs alta iaceret,

Cõparatio
Alia.
Poetice
Cõparatio

Tarpeiæque arces starent, lateque subactis
Iura daret populis rerum pulcherrima Roma
Consul victor ouans pugnatis undique bellis
Intrabat rediens, capitoliaque alta subibat.
Christus scandit cælum. *Talis nubiuago tendebat ad æthera gressu*
Vita dei soboles, vt vero sistere quiret,
Iratus quoties genitor mortale pararet
Exercere genus meritis ob crimina pœnis,
Omnia fert secum cædis monimenta nefandæ,
E historis sumptum. *In primis duplicemque trabē, infandāq; columnā*
Brachia cui vinctus tulit aspera verbera, & acres
Virgarum fasces, infectaq; sanguine lora,
Hastamque, & calamo pendentia pocula leui.
Treis deinde ingentes, & acuta cuspide vectes
Cernere erat, quibus effossus palmasq; pedesq;,
Sertaque nexilibus vepribus conserta rigebant.
Illic & longo Romani signa senatus
Hastili suspensa, cauaeque latentia cornu
Lumina, quod superas abies tollebat ad auras,
Quamque manu rex pro sceptro gestauit, arundo.
Omnia quæ pueri cælestes ante gerebant,
Singula quisque, poliq; arcem per inane petebat.
Suspexere viri attoniti, acieque sequentes
Alituum nubem, ac regem videre per auras,
Tollentemque manus, cælique serena secantem:
Cū subito rutila hæc venit vox reddita ab æthra.
Ne trepidate, quid hæretis supra alta tuentes?
Cū genitore deus regnandum accepit olympum.

Nec mora, carminibus cæli domus ardua longe
Auditur resonare, modisque per astra canoris.
Contra etiam plausere, atq; hæc alterna canebat
Læta viri, cælumque oculis animisq; petebant. Ex Psalmo
Omnes ô plausu gentes linguisque fauete
Atq; deum canite ascensu supera alta tenentem. ,,
Quadrupedũ volucrũq; genus, mutæq; natantes ,,
Exultent, tractus terrarũ vbicunque patentes. ,,
Ipsi dent montes, ipsa & dent flumina vocem. ,,
Læta suã, & scatebris voluẽtes flumina fontes. ,,
Quodque ambit logis terras anfractibus æquor.
Cuncta suum agnoscant autore, & carmina dicat Operũ dei catalogus.
Semper vt idem ingens regnarit originis expers
Cum genitore deo deus omnĩ numine complens.
Vt nullis mox principijs, aut semine nullo
Omnia condiderit, cœlum, terrasque, fretumq;,
Quæque vago passim subsint animantia cœlo.
Vt terras ponto discluserit, æthera terris,
Lucif'ris cœli lustrauerit atria flammis,
Tellurisque sinum varijs appinxerit herbis,
Sufficitque satis fruges, & vitibus almum
Humorem, tu cuncta moues, tibi maximus æther,
Quique super latices concrescunt æthere, parent.
Nubila te, ventique timent, te vesper, & ortus
Obseruant, obeuntque tuo sua munera nutu,
Et tibi monstrifero obsequitur plaga cœrula ponti
Tu manibus validis terrarum pondera libras,
Atque grauem vacuo suspendis in aëre molem

Diæresis. Rerum elementa locans æterno fœdere, vt omnia
Concordi in medium tendant nitentia motu.
Tu liquidas per inane vias is nubibus actus,
Aurarumque sedens veheris pernicibus alis.
Non tibi tẽpus equis fugit irreuocabile adactis.
Semper idẽ ante tuos oculos, præsensq́; moratur,
Quodq; est, quodq; fuit, simul & q̃ deinde seque-
Ipse etiam pares tibi cœli in vertice fixus (tur
Sol stetit, ipsa etiam surgens in cornua luna,
Atque suos penitus requierunt sidera cursus.
Te mandante suam vim sæpe innoxius ignis
Dedidicit, pueri in medijs fornacibus astant
Illæsi, iactantque tuas ad sidera laudes.
Tu mare nauigerum concreta diuidis vnda,
Et populis medios das ire impune per æstus.
Tu rapidos flectis ripis mirantibus amnes.
Tu largam tactis e cautibus elicis vndam
Idem largifluos fontes, & flumina sistens.
Ipsa tuo tremit aspectu conterrita tellus
Quosque procul tangis fumãt ad sidera mõtes.
Assurgunt reges pauidi, tibi sceptra, tibi arma
Deponunt, longeque tremunt, & numẽ adorant.
Tu surdis aures, oculos tu lumine captis,
Et vocem mutis, & vires sufficis ęgris.
Tu reuocas in vitam obita iam morte sepultos,
Et rursus potes amissos accendere sensus.
Non te vis crudi perterruit horrida leti,
Non Erebi confusa domus loca fœta timoris.

Te manes tremuere, plagæ regnator opacæ
Vmbrarum passim populantem immitia regna
Nõ tulit, atque imis trepidus se condidit antris,
Prostratæq; metu procul Eumenides latitarunt,
Dum superas præda ingenti veheteris ad arces.
Nunc vbi iam victor regnas, superumque beato
Concilio imperitas, prouisaque tempora longe
Disponens reparas fugientia secula mundo.
Nec requiesse sinis solis voluentia lustra.
Salue opifex rerum, vastique salutifer orbis, ››
Aspice nos propius, propius genus aspice nostrũ ››
Morte tua patet ætherei cui ianua olympi, ››
Et veteres tandem pater obliuiscitur iras. ››
Talia littorea læti sub rupe canebant
Vndeni proceres, omnisque effusa iuuentus.
Non tamen exuerat vanum inter tanta timorẽ
Gaudia, nondum animos firmati numinis aura
Ætherea, sed adhuc latebras, cauaq; antra petebat.
Sicut vbi accipiter celsa de sede colũbam Cõparatio
Sustulit apprensam, quam rostro euisceret vnco,
Diffugiunt aliæ huc illuc, mox turribus imis
Condunt se celeres, & inania murmura miscẽt.
Haud illi secus attoniti post funera regis
Inclusi tecto stabant promissa magistri
Cælo expectantes venturum numen ab alto.
Iamq; aderat promissa dies, deciesq; tenebras Pentecoste
Flammifera sol exoriens face ab orbe fugarat,
Cum pater omnipotens cæli regione serena,

Sidera purpureo reficit qua purior æther
Lumine, cœlicolum in medio media arce sederet
Tempora dispensans, secretaque fœdera mundo.
Cui se tum exutus moribundos filius artus
Diffulgens radijs, ac mira luce coruscus
Obtulit, & magno genitorem affatus amore est.
O pater & socijs tandem succurrere nostris
Tempus ait, quos amisso duce protinus omnes
Acer agit timor huc illuc, atque omnia terrent
Imbelles, quoniam mortali corpore creti.
Discute terrorem hunc animis, & pectora firma,
Ne casus nequeant alacres procurrere in omnes,
Illis me propter Solyme, Iudæaque passim
Insidias infensa odijs molitur iniquis.
Tu tamen hos olim fore, qui præstantibus ausis
Per gentes canerent nostrum indelebile nomen,
Quacunque oceano terrarum clauditur orbis,
Et populos noua conuersos ad sacra vocarent,
Pollicitus genitor, tibi nec sententia nutat.
Hos (quando cœli demum non abnuis arcem)
Ipse ego sæpe tua fretus pietate labantes
Firmaui, impleuiq; animis, siquidē affore olympi
Promisi auxilium subito, & tutamen ab arce,
Quo freti reges, regumque minacia iussa
Contemnant, alacresque ruant in funera leti
Sponte sua veræ pro relligionis amore.
Sic fatus palmas ferro ostentabat acuto,
Traiectosque pedes, & hians in pectore vulnus,

Ser=

Sertaque, & hamatos vepres, quos hostia gessit.
Annuit oranti, delibansque oscula nato
Reddidit hæc pater æterno deuinctus amore.
Iam cōcessa petis, dabitur tibi nate, quod optas
Promissa (ne tende manus) afflabimus aura,
Quos vis, atque viros nostro flammabimus igni,
Vt pro te blandæ proiecto lucis amore
Nō ferrū, aut flāmas metuāt, morsus ve ferarū
Aut crinita rotis circum laniantibus haustra.
Quique reformidant nunc omnes aëris auras,
Obÿcient certis alacres se sponte periclis
Pugnando, & claras animas de corpore reddent
Contemptu necis, & vera virtute superbi.
Non illos æstus, non illos frigora sistent,
Letiferum aut campos, cum sidus findit hiulcos
Cærulea aut glacie cum nectit flumina bruma.
Verū vltra Gangē auditi, Bactra vltima supra
Ismara, Bistoniasque plagas, Serasque remotos
Gadibus, & virides penetrabūt voce Britanos.
Implebunt terras monitis, & cuncta nouantes
Templa pererrato statuet tibi maxima mundo,
Ad tua mutatæ properabunt nomina gentes,
Diuisæ penitus toto orbe per æquora gentes,
Seclaq; conuersis procedent aurea rebus.
Quæ tibi sæpe ego pollicitus, scisq; omnia mecū.
Nec tantū tua nate pÿs hæc vulnera olympū
Nunc pādi meruere, nigra quos nocte premebat
Insontes primi scelus exitiale parentis.

Verum alios mox, atque alios per secula cœlo
Efficient dignos, sua quos commissa piacla
Sidereis procul arcebant à sedibus olim.
Tanta tuæ merces, ea vis, ea gratia mortis.
Atque adeò quodcunq; homines ab origine rerum
Admisere, alijs quidquid peccabitur annis,
Huc coëat, satis illa tui pars parua superque
Omnia diluere, prorsusque abolere cruoris.
Quin etiam mox tempus erit, cum scilicet olim
Ter centum prope lustra peregerit æthereus sol,
Tum veri Graium obliti mendacia vates
Funera per gentes referent tua carmine verso,
Atque tuis omnes resonabunt laudibus vrbes,
Præsertim lætam Italiæ felicis ad oram,
Addua vbi vagus, & muscoso Serius amne
Purior electro, tortoque simillimus angui,
Qua rex fluuiorum Eridanus se turbidus infert,
Mœnia turrigeræ stringens male tuta Cremonæ,
Vt sibi iam tectis vix temperet vnda caducis.
Illic tum niuei, velut inter nubila cygni,
Omnibus in ripis pueri, innuptæque puellæ
Carmina casta canent, mixtiq; in gramine molli
Laudibus incipient certatim assuescere nostris
Et teneri prima cœtus te voce sonabunt.
Hæc tibi certa manet, hæc vis mouet ordine nulla
Sic fatis dulcem nato inspirauit amorem.
Interea scelus infandum pellacis Iudæ
Multa execrantes socij se ad iussa parabant

Munera

Munera diuersas sortiti protinus oras,
Quas peteret, moresq; nouos, noua sacra doceret.
Quòue autem patribus bis senis cætera, vt ante,
Pareret pubes, numerum sanctumque senatum,
Quod superest, supplent, socijsq; ex omnibus vnus Matthias
Sortitu gaudes tanto prælatus honore surrogatus
Matthia, obscurum genus, & sine luce propago. in locum Iudæ.
Tum cuncti inter se mœsti sic ore precari.
Si nunc, si nobis aurai cœlitus almæ
Halitus omnipotens patefacto aspiret olympo,
Quandoquidem toties nobis deus omnibus illum
Auxilio fore pollicitus, sane omnia vera
Prædixit, desit veris hoc hactenus vnum.
Talia suspensi secum ægra mente ferebant.
Ecce autem cæli ruere ardua visa repentè:
Et superum tonat ingenti domus alta fragore, Mittitur spiritus sanctus.
Suspiciunt, noua lux oculis diffulsit, & ingens
Visus ab æthereo descendere vertice nimbus
Lucis inardescens maculis, tectumque per omne
Diuersi rumpunt radij, tum innoxius ignis
Omnibus extemplo supra caput astitit ingens
Et circum rutilis incanduit aura fauillis,
Stricturis veluti crebræ crepitantibus olim Cõparatio.
Dissiliunt scintillæ, acres dum incudibus ictus
Alternant Chalybes, robustaque brachia tollunt
Candentem curua versantes forcipe massam.
Nam pater ōnipotens, superaq; æquæuus ab arce
Filius aspirant vna omnipotentibus auris,

Infun-

Impetus poëticus. Infunduntque viris numen, deus ecce repentè
Ecce deus, cunctis diuinitus algida corda
Incipiunt afflata calescere, numine tacti
Implentur propiore viri, sacrumque furorem
Concepere. deumque imis hausere medullis
Nec mora, nec requies, ter scintillantibus igneis
Terrifico radijs fulgore, ter alitis auræ
Turbine correpti blando flammantur amore,
Ignescuntque animis, atque exultantia cunctis
Exercent acres stimulis præcordia motus.
Loquebantur varijs linguis, &c. Diffugiunt animis terrores, mira loquuntur,
Mira canunt, eadem varijs (mirabile dictu)
Gentibus accipitur vox haud obscura, sibique
Quisque videbatur patrias haurire loquelas.
Multi vt tunc ierant varijs huc partibus orbis,
Sacrorum studio, visendæque vrbis amore,
Solennem qua luce illa celebrarat honorem
Quinquaginta actis post orgia prima diebus.
Orgia, cum mensis epulandum apponimus agnū.
Hic sua verba audit tellure Libystide cœtus,
Hic Galli sua, Romulidæ, Parthique, Scythæq;
Nec non subiecti glaciali sidere Thraces,
Afrique, Cretesque, Phrygiq; è gēte profecti,
Atq; Indi, atq; Arabes, et areniuagi Garamātes,
Mirantur cuncti circum, mirantur & ipsi.
Nanque homine velut exuti, moribūdaq; mēbra,
Mente domos cœli peragrant, atq; æthera apertū
Intenti, & superum taciti sermone fruuntur.

Iamque

Iamque canũt vẽtura, animis deus expulit atrã
Lustrans corda intus nubem, quę corpora circũ
Caligatque, hebetatque humanas humida mẽtes.
Quosque modo duræ mortis formidine turpi
Speluncis atris terrebant omnia clausos,
Liberius nunc luce palam, atque licentius audẽt
Terrorum expertes, nec iam mortalia curant.
Nõ ferrũ, aut flammas metuũt, morsusue ferarũ
Sed regem vulgo testantur morte peremptum
Immerito genus æthereo deducere olympo,
Iamq; pudet metuisse omnes, animosaq; leti
Spes magis atq; magis viget actu numinis haustę.
Haud secus ac crebris cũ rimis terra dehiscit, Cõparatio
Cum sitit omnis ager, tũ quæ morientia languet
Gramina, cæruleus si cœlo venerit imber,
Continuo attollant rursus capita, aruaq; ponant
Squalorem, redeatque decor suus omnibus agris.
Ergò abeunt uarias longe lateque per oras
Diuersi, laudesque canunt, atque inclyta vulgo In omnem
Facta ducis, iamq; vt vates cecinere futurum terrã exi-
Antiqui) illorum vox fines exit in omnes, uit sonus eorum.
Audit et si quem medio ardens æthere inquo
Sidere desertis plaga diuidit inuida terris,
Quiq; orbem extremo circunsonat æquore pontus
Continuo ponunt leges, moremque sacrorum
Vrbibus, infectum genti lustralibus vndis.
Eluitur scelus, & veteris contagia culpæ, Vnde dicti
Relligioque nouas noua passim exuscitat aras. Christiani

Protinus

Protinus hinc populos Christi de nomine dicunt
Christiadas, toto surgit gens aurea mundo,
Seclorumque oritur longe pulcherrimus ordo.

F I N I S.

Poëtæ proteſtatio.

SI QVID HIC FACTVM DICTVMVE CONTRA SANCTOR. PATRVM SCITA, INFECTVM INDICTVMVE ESTO.

Quiſquis es, Autor te admonitum vult, ſe non laudis ergo opus adeo periculoſum cupide aggreſſum, verum ei honeſtis propoſitis præmijs à duob. ſummis ponti. demandatum ſcito Leon. x. prius, mox Clem. vij ambob. ex Etruſcor. Medicum clariſſ. familia, cuius liberalitati atque induſtriæ hæc ætas literas ac bonas artes (quæ plane extinctæ erant) excitatas atque reuiuiſcentes debet. Id volebam neſcius ne eſſes.

Excudebat Ioannes Zurenus.
Anno. M. D LXII.

Mater digna dei, venie via, lux que dici,
Sis tutela rei, dum ... comes esto mei
Sponsa dei miserere mei lux alma diei
Digna celi regina poli me relinquere noli,
Mea ... dignare nunc mihi dando ...
Tibi virgo pia genitrix commendo filium
Jesu Christe fili Dei vivi miserere mei.
Christus rex venit in pace. Deus homo
factus est. Deus propitius esto mihi pec-
catori, et custos anime mee, nunc et
per et ... amen.

De sancta Catharina.

Gaude virgo Catharina quam refecit in
divinis ... aeternis ... a
tua doctrina philosophos a ruina
errorum, gaude quia meritis ...
... Christi per preces divinitus ...
quia convertisti sponsam regis, et ...
... fructus celitus. Gaude ... co-
ra, et in Sina ... olei stillans.
Esto nobis advocata, apud Deum ...
gratiam in nostro examine. Amen.
Ora pro nobis sancta Catharina. Ut
digni efficiamur gratia promissionis
Christi.

Deus qui dedisti legem Moysi in sum
mitate montis Sinai et in eodem lo
co corpus beate Catharine virginis
et martyris tue per sanctos angelos tu
os mirabiliter collocasti, praesta nobis
ut eius meritis et intercessione ad
montem, qui Christus est pervenire
valeamus. Per eundem dominum
nostrum Jesum Christum filium
tuum, qui tecum vivit et regnat
in unitate spiritus sancti Deus per
omnia secula seculorum. Amen.

De Paulo.

O Doctor egregie paule mores instrue. et
tecum polum nos transferre satage. donec
perfectum largiatur plenius. Evacua
to quod ex parte gerimus. Ver.
Vas electionis est mihi iste Rex. ut por
tet nomen meum coram Regibus et
filiis Israel.

Deus qui multitudinem gentium beati
Pauli apostoli tui praedicatione docu
isti, da nobis quaesumus, ut cuius
solemnitatem colimus, eius apud te
patrocinia sentiamus. Per dominum
nostrum Jesum ...